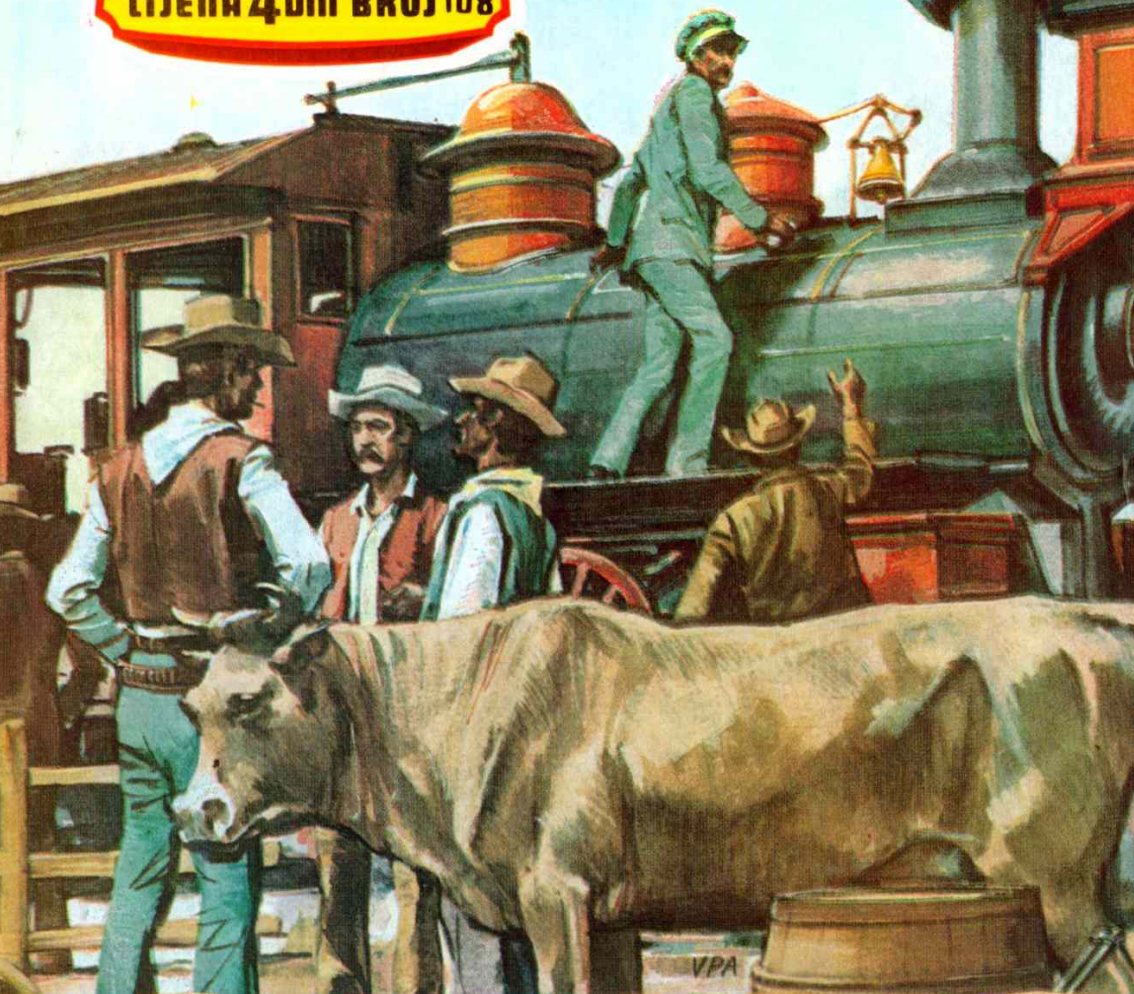

NOVA SERIJA
LASO

CIJENA 4 DIN BROJ 108

CRNI KAUBOJ

Matt Chisholm:

CRNI KAUBOJ

»Laso« Nova serija 1975.

Matt Chisholm: CRNI KAUBOJ

Naslov originala: KILL McALLISTER

(Copyright: P. C. Watts, London)

Recenzija: Branko Kosec, prevodilac

Prijevod: Marjan Krmpotić

Redaktura: Višnja Bekl

»Laso« — Izdavač OOUR izdavačke djelatnosti »Vjesnik«, Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković —
— Tisak: OOUR novinsko-revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik«, Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1974.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju): VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA, Zagreb

Cijena 4 d. Za inozemstvo: DM 1,60; ASCH 8; SFRS 1; HFL 1,30

Oslobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2938/1 — 1973. od 26. XI 1973.

I

Svi momci bijahu napetih živaca, pa su najmanje trojica posegnula za revolverima... McAllister prvi... kad su čuli topot konjskih kopita što se približavao njihovom logoru.

Vođa goniča Harding, koji se najprije brinuo za svoje stado, a tek potom za ljude, opomenu ih:

— Isпали li tko hitac, prikovat ću ga za ona kola tamno i izbičevati.

Svi su pogledali prema kolima. Kuhar Guss, sav usplahiren, skloni sačmaricu, a ostali spuste revolvare natrag u korice. Čekali su; to je bilo jedino što su mogli učiniti. Svima se pričini da im se približava više od dvanaestak jahača, i da su to Kanzašani. I, nisu se prevarili.

Očekivali su ih već nekoliko dana. Nakon što su s indijanskog područja prešli u Kansas, nagon ih je nukao da požure. Ali ne i njihova vođa. Želio je da se krave koje mu bijahu povjerene, putem udebljaju. Stoga su putovali polako; gotovo da je stado vodilo goniče, umjesto obratno. Samo tako valja tjerati stado, običavao bi reći Harding. Prošao je tim krajem više puta od bilo kojeg živa čovjeka, pa je znao kako valja postupati sa stokom. U prolazu preko indijanskog područja zaustavili su ih Indijanci iz plemena Ceroki. Neiskusni mladi teksaški goniči htjeli su pristojbu za prijelaz preko indijanskog područja platiti hicima iz svojih pušaka, ali vođa im to nije dopustio. Da je prasnuo samo jedan hitac, stado bi se uplašilo i rastrkalo. Harding je kupio indijansku dobrohotnost s četiri tuđa goveda, koja je putem pokupio.

— Samo mirno, momci — reče sada. — Prepustite sve meni.

Upiljio je pogled u mrak, a McAllister, koji je stajao iza njega, iskoristi priliku i skloni se dublje u mračne sjene šumarka u kojem su se utaborili. Netko raspali vatru, da bi bolje vidjeli došljake.

Topot se sve više približavao, a onda se jahači pomole u odbljesku vatre. Mora da ih je bilo više od dvanaestak. Zaklonili su jednu cijelu stranu logora. Jedan od njih sjase, uz škripu sedla, iako ga nitko nije pozvao. Zakorači naprijed i svijetlost vatre obasja mu lice.

— Tko ovdje zapovijeda? — upita odriješito.

— Ja. — Harding se ni ne pomakne. Pogledao je Kanzašanina, a liče mu ostade nepomično.

Vođa goniča bijaše onizak čovjek, žilav ko neustavljena koža, smirena vladanja i blage čudi; čovjek dobar i životinjama i ljudima. Imao je četrdeset godina, sjede zaliske, žgrbljena ramena i krive noge. Ponosio se svojim brkom, koji bijaše toliko gust i dug da se pod njim njegova vilica delamala sitnom.

Kanzašanin bijaše sušta suprotnost: krupna, ljudeskara žustrih kretnji, bradat, upadljivo divljih očiju. Na odbljesku vatre brada mu se crvenkasto žarila. Nosio je revolver sa šest metaka o desnom boku, s drškom prema naprijed, a u desnoj je ruci držao pušku. Noge mu bijahu obučene u teške čizme izgaženih peta, što se često vidi u poljodjelca nego u stočara.

— Čije je to stado?

Svatko bi mu na to odgovorio da gleda svoja posla, ali ne i Harding.

— Pukovnika Struthersa — reče mirno.

Činilo se da se odgovor svidio strancu. Prasnuo je u smijeh, zubi mu bijahu veliki, bijeli i pravilni.

— Vi ste danas prešli u Kanzas i od sad ste podložni kanzaškim zakonima.

— Razumije se — potvrdi Harding, klimnuvši.

— A to znači da nemate pravo dolaziti ovamo.

— Mi smo Teksašani ali i Amerikanci. Imamo na to pravo kao i svi drugi.

— Kanzaški zakon veli da stoka iz Teksasa širi zarazu i da više ne smije ovuda prolaziti.

— Treba da mi to kaže neki čovjek od zakona.

— Ja ti to kažem.

— To nije dovoljno.

— Onda ću ti objasniti, malil! Plati pristojbu za prolaz ovim krajem, ili se vrati natrag na indijansko područje.

— Što to odmah ne reče? — Harding se nasmijulji. — Vi ste obični kradljivci stoke.

Krupni stranac ostade osupnut otvorenim uvredom i trenutak nije znao što bi odgovorio. Onda reče:

— Vratit ćemo se ujutro i pregledati goveda. Svaka bolesna krava bit će izdvojena iz stada.

— Koliko krava?

— Oko tri ili četiri stotine... mislim da to nećete ni primijetiti, jer imate najmanje tri tisuće.

To je značilo da su došljaci dobro promotrili stado prije nego su došli u pohode.

— Kupit ću vas sa šest grla. — Harding ustane.

Krupni se stranac ponovo naceri.

— Ni govora — odvрати suho.

— Dvanaest, i ni grla više.

Ljudeskara ga pogleda začuđeno.

— Prijatelju, čini mi se da me nisi dobro razumio. Nismo se došli cjenkati. Mi naređujemo!

Vođa goniča, koliko god malen, drsko odmjeri krupnog stranca. Odjednom se doimao poput nasrtljiva terijera.

— Paz' da ne bil — procijedi kroz zube. — Poslušaj ti mene, jenkijska protuho! Ja tebi naređujem da se što prije tornjaš odavde!

Krupni stranac počne podizati pušku, ali odmah stane, jer se iznenada u vođinoj ruci stvorio revolver i hitro bio pritisnut u njegov trbuh.

— Uzjaši i tornjaj se! Nikad više ne dođi prosjačiti!

Nekoliko se jahača uznemireno trgnu, ali odmah iz mraka odjeknu McAllisterov glas:

— Ako se tko pomakne prosvirat ću mu tintaru!

Smiriše se ko bubice. Najmirniji bijaše krupni stranac. Netremice je zurio u otkočeni otponac revolvera što je bio uperen u njegov trbuh. Vođa ga goniča gurnu s revolverom i on ustukne, posrnuvši.

— Brzo, uzjaši! — zapovijedi Harding.

Činilo se kao da stranac želi nešto reći, ali se ne usudi. Naposljetku procijedi:

— Nećeš se takolako izvući. Vratit ćemo se uskoro.

— Razoružajte ih, momci! Tako se bar neće vratiti s istim oružjem.

Teksašani su išli od čovjeka do čovjeka i bacali njihove puške i revolvare na hrpu uz vatru. Vođa se zadovoljno smješkao. Krupni stranac priđe svom konju i uzjaše.

— Noćas udvostručite straže oko stada — naredi Harding kad svi odahnuše s olakšanjem. — Čim svane, vraćamo se na indijansko područje. Namagarčit ćemo taj ološ.

— Mogli bismo izaći na kraj i s cijelim Kanzasom — dobaci jedan momak.

Te su noći udvostručili straže. Stoka je bila nemirna, kao da je predosjećala da će se dogoditi neka nesreća. Jedna nerogata krava pobježe prema brežuljcima, a momci izgubiše cijelu noć da je dovedu natrag u stado. Prokli-

njali su sudbu što im dodijeli da gone stado u kojem ima i nerogatih krava. Izmiješano stado je nešto najgore što goniča može zapasti.

Vođa ih je istjerao iz njihovih gunjeva mnogo prije zore, jer se bojao da će ih Kanzašani napasti prije nego svane, ali prevario se. Potjerali su stoku prema jugu bez većih neprilika. Kretali su se vrlo polako, iako je to bilo opasno. Vođa je pomno pazio da mu goveda ne smršave od prebrza hoda; to mu je bilo najvažnije.

Kretali su se odveć polako i noć ih je zatekla na kanzaškoj strani. No, vođa se nije doimao zabrinut. Nalazili su se blizu indijanskog područja, pa je mislio da su izmaknuli opasnosti. Naišavši na vodu, izgubio je dva, tri posljednja sata danjeg svjetla da napoji stoku. Odlučio prenoćiti na sočnoj travi, pa momcima naredi neka postave uobičajenu stražu.

...

McAllisteru sine što se zbiva čim se njegov umoran duh razbudio.

Pod njim, zemlja je podrhtavala. U daljini noć su parali revolverski hici. Spopade ga studen od straha kad shvati da je stado udarilo u trk.

Netko zaprepasteno kriknu. Konji su se pokušavali osloboditi. Zavlada panika.

McAllister počne navlačiti čizme. Kad je pružio ruku za drugom, začu grmljavinu od koje se svakom goniču stoke sledi krv u žilama: grmljavinu stada koje bjesomučno juri ravno na vas. Čim se obuo, potrči. Sudari se s nekim momkom koji se izvlačio iz gunjeva i odbaci ga u stranu. Uhvatio je nekog konja... u mraku nije mogao vidjeti čijeg... i vine se u sedlo.

U ušima su mu odjekivale Hardingove riječi: »Ako bježe u noć, ne gubite glavu. Pođite s njima. Ne derite se i ne pucajte im pod nosom da biste ih skrenuli, jer će se raštrkati. Umorit će se i stati kad-tad.«

Snažno stisnu konja ostrugama te izbi pred prva goveda koja su udarila preko logora. Začu kako naletješe na kola, koja su se prevrnula i treštajući

slomila, a onda ga grmljavina gotovo sustignu. Znao je da njegov uplašeni konj sad vodi krdo, grabeći suludo po šumarku u noći. Sagnuo je glavu čvrsto se privio uz sedlo. Sada mu je jedini spas bio da jaše i bježi dok se dugoroge krave ne umore i zaustave. Život mu je ovisio o konju i njegovoj izdržljivosti. Posrme li, obojica će biti zgaženi.

Samo se jedanput usudio osvrnuti. U svjetlosti zvijezda ugleda tamno uzgibano more dugih rogova, koji su se neprekidno u muklim udarcima sudarali, kolutave oči krava i isplažnjele jezike; uzdao se još samo u kaubojsku tvrdnju da su konji brži od krava.

Kako je izgubio svaki osjećaj za vrijeme, činilo mu se da ta luda trka traje vječnost. A onda, napokon, goveda uspore. Postupio je točno po uputama vođe. Ostao je uz stado sve vrijeme.

Zora ga je zatekla samoga s nekih pet stotina grla, na umornu konju i bez oružja, osim noža i lasa savijena na sedlu. Prema smjeru u kojem je jahao, znao je da je zahvatio duboko u Kansas, i to ga zabrine. Nije ni pomišljao da sam odagna stoku natrag u stado, već je čekao da naiđu neki od njihovih momaka i pomognu mu.

O sredini poslijepodneva naposljetku stigoše Curly Bent i Ike Doan. Laknulo mu je kad ih je spazio. Rekoše mu da opkoljavaju zastranjelu stoku i da su maločas naišli na njegov trag. Pomisli da su glupi ili slijepi, al' svejedno bijaše radostan da ih opet vidi, pa ne izreče ni riječi prijekora.

Zajedno su potjerali stoku prema logoru i, ne obazirući se na vodina upozorenja, hitali što su brže mogli. Željeli su što prije prijeći granicu indijanskog područja. Kauboji nisu znali reći što se prošle noći dogodilo u logoru.

Prošla su tri sata mukotrpnog gonjenja krava u kasu, prije nego ugledaše logor. Oko tri tisuće krava paslo je uokolo, pa iako su se doimale premorne da bi se ponovo dale u bježanje, McAllister je dobro znao da će se opet raštrkati od najmanjeg sušnja. Pošto je pomogao da krave utjeraju ponovo

u stado, gdje se osvrtao za Hardinga. Odjasku do jela. Kuhar je bio zaposlen pripremanjem jela, što ne bi propustio ni pod kakvim uvjetima. I kola i Guss doimali su se kao da su se natraške provlačili kroz živicu od kaktusa. Tu su bili i Jim Young, s rukom u povelju, i nadzornik Sam Bostle.

Guss mu pruži lončić kave. Allister ga sa zahvalnošću primi i počne tako halapljivo srkati da ga Sam značajno pogleda. Bio je to visok, sjedokos Crnac srednjih godina i dugogodišnji Hardingov pomoćnik; pričalo se da je prije rata bio rob u Hardinga. Bio je jedan od najiskusnijih kauboja u cijelom Teksasu, što su svi cijenili.

— Gdje je vođa? — upita McAllister. Kad mu Sam pokaza kretnjom glave, okrene se i ugleda u ponjavu umotano tijelo, nepomično.

Osta kao gromom ošinit.

— Izgažen? — upita McAllister tiho. Znao je koliko je njegova smrt pogodila Bostlea.

Sam klimne glavom. McAllister priđe bliže, sagne se i podigne jedan kraj ponjave. Ugleda grozan prizor, jer jedva da je išta ostalo po čemu ga se moglo prepoznati. Ali, zamijetio je još nešto. Pokrio je leš, uspravio se i vratio do kola.

— Same, bio je izgažen, ali nije od tog umro. Prostrijeljen je na dva mjestu: u glavu i trbuh.

— Odmah mi je bilo čudno da je čovjek njegova iskustva umro pod papcima krava.

— Što ćeš sada?

— Ja? — Crnac podigne upitno obrve. — Učiniti ono što bi i Harding. Najprije ćemo izabrati novog vođu. Potom ćemo se pokušati probiti, prvo prema istoku, a potom udariti na sjever do Combvillea, točno onako kako je i vođa namjeravao.

— Nećemo birati nikakva vođu. Same. Ti si nadzornik. Soosoban si da stado dovedeš u Combville, kao što bi i Harding da je živ.

— Ali, moja je koža crna, momče.

— Zar nikad nisi čuo priču o crnom vođi loniča?

— Čuo sam.

— Ti zapovijedaš momcima i stadom. Nihlo se od nas ne razumije u

krave bolje od tebe. Ti si najapesobniji od svih nas da stado dotjeraš do Combvillea. Nema nikakva glasanja. Reći ću momcima da si ti preuzeo vodstvo i da sam s tim suglasan.

Sam ga je neko vrijeme netremice promatrao, onda reče:

— Dobro, učinit ću kako kažeš. — Ustane. — Moramo krave otjerati preko granice. Kanzašani nas sigurno nisu zaboravili.

— Same, znam da ti nedostaje momaka, ali ja ne namjeravam poći s vama.

— Reme, prijeko si mi potreban — gotovo će molećivo Sam.

— Znam, ali mislim da i ti duguješ nešto starome. Uzet će svog konja i poći u potragu za čovjekom koji ga je onako podlo ubio.

— Znam što osjećaš, jer isto i ja osjećam, ali tu nema pomoći. Bilo ih je dvanaestak, a tko to zna koliko ih još ima. Sukobit ćeš se s cijelom državom. Ne, ne možeš baš ništa protiv njih — pokušao ga je odgovoriti Sam.

— Slušaj, Same, ako želim u pakao, dopusti da pođem putom koji sam odabrao. Slatkorječivi nitkov koji je došao Hardingu i traži krave, mora ih negdje i prodati, a to može biti samo u Combvilleu ili nekom drugom gradiću uz granicu. Tamo ću ga i potražiti. a kad ga nađem, onda ću ga ucmekati.

Okrenuo se i pošao po konja u obor. Hitro je prebacio uzde, gunj i sedlo s umerna mala dorata na krupnog kalifornijskog konja, koje u ovim krajevima nazivaju canelo. Uzjahao je i vratio se u logor. Zaustavio se uz kuhara i zapitao:

— Imaš li hrane, da ponesem na put?

Dohvatio je grubo uvijen omot što mu ga pruži Guss i strpao u bisage. Sam, koji je šutke promatrao, pride.

— Poći ću na jug s ovim što je ostalo od stoke, a onda se vratiti po krave što su još uokolo. Izgubilo ih se oko pet stotina. Kad ih sakupim, poći ću na istok tridesetak ili četrdesetak milja, a onda u krugu nastaviti prema sjeveru, dok ne stignem u Combville. Ako se ne uspijem probiti do Combvillea, skrenut ću u neki drugi grad. Tamo ću biti za dva do tri tjedna.

Pošto su se rukovali, McAllister uzjaše. Odjahao je do stada i razgovarao je s momcima, sa svakim ponaosob, i objasnio im da odsad moraju slušati Sama. Nitko se nije usprotivio; svi su znali da među njima nema vrsnijeg kauboja od Sama. Rekavši im da će se opet naći na mjestu utovara goveda, McAllister uputi konja prema sjeveru.

II

McAllister se neugodno osjećao u Kanzasu. Rođeni Teksašanin osjećao se kao kod kuće u New Mexico, Arizoni i Coloradu, ali u Kanzasu je bio i oštao tuđinac. Znao je da je tu omražen i pogodna meta za svakog domoroca. Odsad će biti sam, a to u čovjeka utjera čuvstvo osamljenosti.

Prvi ga dan jahanja dovede do valovite, nepošumljene visoravni. Nadao se da će ugledati krajolik natičkan rančevima, ali se prevario. Oko njega se u nedogled prostiralo more zelene trave, iz kojeg je mjestimice stršilo pokoje osamljeno stablo. Preskakao je potoke u usjecima i obilazio kamenjare, pomno ih ispitivajući, ali nigdje ne vidje ni žive duše. Često je nailazio na tragove stoke, raspoznao tragove pojedinih krda, ali nije našao ništa što bi za nj bilo važno. Sporo je napredovao, ne umarajući se previše, hotеći da mu konj ostane što svježiji.

Naišao je na vodu prije mraka, napojio konja i odlučio da prenoći nekoliko stotina metara dalje. Nije zapalio vatru. Konju je sputao prednje noge i ostavio ga na sočnoj travi, a sebe uvio u svoj jedini gunj. Probudio se ukočenih udova, malo založio, umio se i napojio konja na potoku, pa krenuo prema zapadu. Nailazio je na sijaset tragova, i pomno ih provjeravao, da bi utvrdio da li se stoka koja je gonjena prema sjeveru ili otprilike u tom smjeru, vratila prema indijanskom području. Predvečer naiđe na jasne tragove, ali vodili su i na sjever i na jug i bili su toliko izmiješani da ništa nije mo-

gao sa sigurnošću utvrditi. To su mogli biti tragovi koje je tražio, ali i nisu. Ipak, odlučio krenuti na sjever.

Ponovo je prenočio na otvorenom. Sad mu je već ponestalo hranе. Idućeg dana mora potražiti nešto za jelo, a to u tom pustom kraju neće biti lako.

Noć je bila hladna kao i prethodna, ali sad je sanjao toplu kavu i debelo, sočan odrezak. Kad se probudio, udevi mu bijahu odrvenjeni od študenі. Osedla konja i prebaе se preko gorske kose. Tad ugleda kućicu u daljini. Činilo mu se da tragovi koje je slijedio vode točno mimo te kuće. Kad se približio, primijeti da je kuća ogrаđena živicom protiv stoke. Bijаše to zemunica i doimala se јадno. Pred kućom je bila neka žena s troјe dјete. Kad je dojahao pred kuću, iz nje izađe muškarac.

McAllister taknu prstima šesir u znak pozdrava ženi, a muškarcu nazdravi dobar dan. Djeca bleнуše u njega dok je čekao da ga domaćin pozove neka sjaše, ali nitko ne izusti ni riječi.

Muškarac se vrati u kuću, a kad je ponovo izašao u ruci je držao staru lovačku pušku jednocijevku. Nedvojbeno upozorenje McAllisteru da je nepoželjan.

— Vi ste gonič stoke? — upita McAllistera.

— Došao sam sa stadom što ide put sjevera. Stado nam se razbježalo u stampedu prije tri dana i ja hvatam zalutala grla. Čini mi se da sam na tragu brojnom stadu koje je prošlo tik uz vašu kuću. Jeste li ga vidjeli?

Mora da su ih vidjeli ako nisu slijepi.

— Vaša se teksaška stoka neprekidno vrza ovuda — odvrati mrzovoljno čovjek. — Nastojimo je otjerati jer prenosi zarazu. Razumijete?

— Da li ih je tko gonio? — McAllister je znao da su goveda ukrаđena: krave se same od sebe ne bi razbježale tako daleko.

— Naravno da ih je gonio.

— Teksaški ili kanzaški kauboji?

— Zašto bi kanzaški kauboji gonili teksašku stoku?

— Jer moraju jesti i jer im je mlie novac koji će za nju dobiti.

Djeca osjetiše napet prizvuk u glasovima muškaraca i sklone se majci za skute.

— Ne vrijedi vam se ovdje propitkivati. Mi smo siromašan svijet i o tom ništa ne znamo.

— Primijetili ste žig na kravama?

— Ništa ja nisam primijetio.

McAllister podigne uzde i odjaše. Zelio je zamoliti da se napije na zdenцу u dvorištu, ali se predomislio. Jahao je još nekoliko milja, dok nije izgubio kućicu iz vida, i onda se pokazalo da je na pravom tragu.

Upravo se približavao visokoj litici, sljedeći tragove i neprekidno gledajući da li će između tragova kravljih papaka razabrati i tragove konjskih kopita. Odjednom, prasnú hitac.

No, strijelac u zasjedi učini grešku. Bio je živčan i nije mogao pričekati da se McAllister približi i postane sigurna meta. Pucao je prerano i zрно zapraši ispred McAllisterova konja.

Ne oklijevajući ni časa... ta, samo bi budala stajala na brisanu prostoru dok se na nju puca iz zasjede... McAllister hitro okrene konja i pojurí natrag stazom kojom je došao. Za njim prasnú još bar šest hitaca.

Sakrio se iza najbližeg izbojka i oprezno provirio. Kradljivci su stoke pažljivo nadzirali stazu. Znači, na dobrom je tragu. Pa, na dobru ili pogrešnom svejedno je. Nešto valja učiniti. Nagonski nikad nije mogao podnijeti da se na nj puca.

Čim je pucnjava prestala, podbode zastrašena konja ostrugama i nagne ga u galop prema sjeveru sve dok je stigao iza gorske kose gdje se skrivala zasjeda, samo mnogo istočnije. Uspeo se na nju, a čim je stigao do vrha, okrene konja prema zapadu i pođe ravno prema mjestu zasjede.

Stari Chad McAllister jednom je savjetovao sinu: »Sinko, kad se nađeš u bezizlaznoj situaciji, napadađ. Tako ćeš smesti protivnika koji misli da te je uklještio.« Iza zabata čučala su dva čovjeka s puškama u rukama. Dojahao im je za leđa. Pazio je da im se previše ne približi. Skrenuo je malčice udeshno, izvukao noge iz stremena, zabacio se preko sedla i za trenutak prilijepio uz lijevi bok konja, a onda spustio na zemlju. Sad je u ruci držao

henrijevku, pušku opetušu, i čim je tresnuo u blato, počne pucati.

Jedan se razbojnik uplaši i potrči niz strminu, prema konjima koje su sakrili u žbunju. McAllister mu zapuca u noge. Čovjek padne, zapomagajući.

Drugi ispali još nekoko hitaca, pa pokuša naći zaklon s druge strane grbine. McAllister ustane, skoči na zabat hrpta, nacilja i opali. Čovjek ispusti pušku i pade na koljena.

— Natrag! — viknu McAllister iz sveg glasa: — Stani uz svog druga.

— Ranjen sam. Ne mogu hodati.

— Ustaj, jer uskoro nećeš biti ranjen nego mrtav.

Čovjek ustane, priđe preko sljemena hrpta i pridruži se ortaku. Prvi napadač, plečat čovječuljak odjeven u grubo ruho i teške čizmetine, držao se za ranjenu nogu. McAllister odmah uoči da se u životu nije baš pretrgao od teška rada. Drugi bijaše nešto mlađi, blijedolik, koščata lica, svijetle kratke brade, koju nije obrijao bar tjedan dana, i vrlo svijetlih očiju.

— Morao bih vas obojicu ustrijeliti — reče McAllister.

Čovjeku s ranjenom nogom zadrhtaše usne.

— Gospodine, to je nesporazum... zabuna. Zamijenili smo vas za nekog drugog. Kunem se!

— Vi ste odagnali Struthersovu stoku prije nekoliko dana, noću?

— Mi nikad ne krademo stoku, gospodine — reče blijedoliki.

— Mislili smo da te netko drugi — dometnu plećati.

— Odakle ste?

Plećati je trenutak razmišljao što bi rekao.

— Mi smo farmeri, istočno odavde...

— Nikad ti nisi držao motiku u ruci. Hajde, recite ime čovjeka što je neku noć upao u naš logor i zahtijevao od nas krdo krava.

— Ne poznam ja nikoga...

McAllister prekine blijedolikog.

— Slušaj, gade kanzaški, mene su othranili Indijanci. Il' ćeš mi kazati što sam te pitao, il' ću te tako odrati da te ni rođena mati neće prepoznati!

Dvojica se zaplašeni razbojnika pogledaše.

— Nemojte tako — počne moljećivo plećati. — Obojica smo teško ranjeni i ako ostanemo ovdje, iskrvarit ćemo.

— Mogao bi me rasplakati — podrugljivo će McAllister. — Hajde, da čujem ime čovjeka koji vas je unajmio, a onda možete jedan drugom zalizati rane.

Oklijevali su trenutak, kao da se nisu mogli odlučiti tko će prvi progovoriti.

— Ti! — zapovijedi McAllister bljedolikom.

Momak se prestrašeno trgne.

— Ubit će me ako pišem.

— Ako ne pišeš ovdje ćeš iskrvariti.

Čovjek proguta slinu. Pogleda u svoju nogu i krv što je kapala iz rane, pa promrmlja nešto nerazgovijetno.

— Glasnije!

— Forster — gotovo poviče razbojnik. — Link Forster!

— Gdje ću ga naći?

— Svuda.

— Kamo je otjerao stoku?

— To ne znamo.

— Odista ne znamo — potvrdi plećati.

Vidjevši da više ništa neće saznati McAllister reče:

— Povest ću vaše konje i pustiti ih nedaleko odavde. Kad zavidate rane, moći ćete do njih.

— Gospode — izusti bljedoliki — vladate se ko pravi Indijanac!

— Zar ne? — podsmješljivo upita McAllister. Pokupio je i njihove puške; u razbojnika nije bilo drugog oružja. Uzjahao je i dobacio:

— Ne dao vam bog da vas opet negdje sretnem.

Poslije dvije, tri milje pustio je njihove konje a puške bacio u gustiš. Tada nastavi slijediti tragove stada što su vodili prema sjeveru. Sumnjao je da su mu odali pravo ime svog vode, no možda i nisu lagali. Učini mu se da tragovi vode ravno u Combville. Forster, ili kako se već zvaše, žurio je da što prije proda krave. Ako je pokupio petsto grla, pothvat mu se dobro isplatio.

— Ranjen sam u trbuh. Otidi do Linemana, uzmi konja i pohitaj upozoriti Linka — predloži plećati.

— Zaboga, teško sam ranjen u nogu. Ne mogu se pomaknuti, a kamoli jahati — odvrati plačljivim glasom bljedoliki.

— Učini kako ti kažem, Sol. — Plećati izvuče iz košulje oštar lovački nož. — I ne zaboravi reći Linemanu neka dođe s kolima po mene.

— Molim te... poslušaj — poče Sol.

— Odlazi ili ću ti prerezati grkljan!

Bljedoliki ustane i pođe, šepesajući. Odmicao je sporo i trebalo mu je dosta vremena dok se dovukao do zemunice. Lineman mu je dao gutljaj viskija i osedlana konja i obećao da će poći kolima po Patmorea.

Jahao je u široku krugu, da ne bi naišao na McAllistera. Predvečer je stigao na drugu farmu i tu je posudio svježeg konja. Bolovi su ga tako užasno izmučili da se jedva držao u sedlu, ali strah što će se s njime dogoditi ako zakasni bio je jači. Ujahao je u Combville u cik zore, odmah otišao u konjušnicu i probudio starca konjušara.

— Gdje je Link? — upita sav zadihan.

— U hotelu »Dovers«.

Ako je u hotelu, znači da je prodao krave i da ima novac. Konj mu je bio iscrpljen, ali kako nije mogao hodati, odjaše niz ulicu. U hotelu zateče recepcionera kako spava za stolom u predvorju.

— Broj Linkove sobe? — poviče trećući čovjeka.

Momak se trgne i pošalje ga do vrata, pa mu reče neka se vrati kasnije; jer je vrlo rano.

— Ako mi ne kažeš broj Linkove sobe, ići ću od vrata do vrata i probuditi sve goste!

Iako bunovan, recepcioner shvati da je vrag odnio šalu pa brzo izusti:

— Broj dva, s ulične strane.

Sol odšepesa uza stube, nađe sobu s brojem 2 i pritisne kvaku. Vrata se nisu dala otvoriti, pa počne bučno lupati. Začuli su se negodujući glasovi iz susjednih soba, a onda i Linkov. —

— Tko je, do vrata?

— Ja sam, Link. Otvori!

— Tko, ja?

— Sol Brown.

Začu se tabanje koraka po podu, pa povlačenje stolice kojom je bila poduprta kvaka. Vrata otvori krupna lju-

deskara. Sol zastojala kad je koračnuo preko praga.

— Koji ti je vrak? — osorno upita Link.

— Ustrijelilo me neke kopile.

Link se namršti.

— Što se dogodilo?

— Charlie i ja nadzirali smo stazu, kako si naredio. Pošto smo dva dana čekali, naiđe taj momak.

— Ma, koji momak?

— Krupan, tamnoput. Teksašanin... odmahno jahao je teksaškog paripa i govorio onako kako govore Teksašani.

— Ime?

— Nismo ga mogli pitati. Mene je prostrijelio kroz nogu, a Charlie je dobio olovo u trbuh; ostao je u Linemana, a ja sam dojahao da te upozorim, iako sam teško ranjen, Link.

Link pride krevetu, sjedne i stade navlačiti čizme. Sol sjedne na najbližu stolicu.

— Blesave budale — reče ljubito Link. — Dvojica protiv jednoga a on obojicu rani! Zašto ga niste ubili?

— Pokušali smo, Link. Bože, kako li je samo brz! Pucali smo u nj, al' on nam je svejedno prišao. Prirodno je da se čovjek uplaši kad se na nj puca, ali taj ni da bi okom trepnuo. Ustremio se ravno na nas ko kobac i prije nego smo se snašli, ranio je obojicu.

Link za prijekorno pogleda. Ustao je, zavezao kravatu, prikopčao opasac s revolverom, navukao kaputić i pokrio glavu šešinom široka oboda.

— Otiđi k liječniku da ti previju ranu, a onda se odmah vrati u logor. Neću da te vide u gradu. Imaš li novca?

— Ni prebita novčića.

Forster mu dobaci dolar, pa pođe prema vratima. Tu stane, okrene se i tiho upita:

— Sole, što ste mu sve rekli?

Bljedoliki se trgne i proguta slinu.

— Zaboga, Link, pa valjda me znaš.

— Baš zato i brinem. Jeste li što zecauli?

— Ne, sir.

— Ni Charlie?

— Ta, prije bi umro.

— Niste mu odali moje ime?

— Ne, Link. Kunem se!

— Teško tebi ako lažeš. Je li to bio jedan od Hardingovih memaka?

— Nikad ga prije nisam vidio.

Forster izađe i tresne vratima. Čim je izašao na ulicu skrenuo je udesno, prema konjušnici. S druge strane ulice ugleda šerifa. Mahnu rukom na pozdrav i požuri dalje. Bilo bi mu milije da se sada nisu sreli.

Torovi Latimera i Holsta bijahu na domak gradu. Uspjelo mu je da putem sredi misli, iako je bio nagao čovjek. Taj momak što je ranio dvojicu njegovih ljudi, malčice ga je uznemirio. Pogriješio sam što sam odveć brojno stado dotjerao u Combville, pomisli, ali nagodba s Holstom obećavala je dobru zaradu. Holst je, doduše, plaćao malo, ali gotovinom.

U toru ne zateče nikoga i obuzme ga panika od pomisli da bi Holst mogao biti u hotelu u gradu.

Stane i ogleda se. Slijeva ugleda neku staru lokomotivu, koja je vukla stočne vagone do torova. Okrenu konja i pođe uz tračnice pruge. Dorat se plašio lokomotive i propinjao, ali ga Foster smiri ostrugama. Uz lokomotivu su stajali ljudi i pričali. Dalmali su se kao željezničari ili čuvari stoke. Među njima ugleda i Holsta. Kad im se približio, svi su ušutjeli.

— Holste, samo riječ, dvije.

Po Forsterovu držanju Holst primijeti da je ovaj došao po važnu poslu, na mu pride i upita:

— Što se dogodilo?

— Možda ništa. Ne mogu sad ulaziti u potankosti, nemam vremena, no reci mi kad možeš otpremiti krave koje sam ti dotjerao.

— Pa, recimo, sutra.

— Valjalo bi još danas.

— Do vraga, stoka za današnji utovar već je u torovima. Tvoje su krave još vani, u logoru.

— Holste, otpremi moje krave još danas, inače bi moglo doći do gužve.

— Uvjeravao si me da je taj posao čist ko suza.

— Uz cijenu koju plaćaš?

Holstovo se debelo lice uozbilji. Nikad još nije propustio priliku da nešto zaradi ako može.

— Došao si me upozoriti da je posao riskantan? Forsteru, još te nisam isplatio. Krave su još uvijek tvoje.

Forstera obli hladan znoj. Tresao se od srdžbe i mrzio tog čovjeka koji ga je držao u šahu.

— Holste, da se nagodimo. Ta, to nije naš posljednji posao.

— Neću raditi uz rizik.

— Rekao sam ti da nema nikakve opasnosti ako ih danas otpremiš.

— Kako mi je tvoja riječ jedino jamstvo, bojim se da moram sniziti cijenu.

Forster ga pogleda. Doimao se poput okamenjena čovjeka.

— Koliko? — upita dršćućim glasom.

— Dolar po grlu.

— Prijašnja je jecijena bila obična pljačka, a ovo je umorstvo!

Holstovo lice bijaše kruto; uvijek se tako držao kad bi nanjušio dobru zaradu.

— Hoćeš ili nećeš, Link.

Forster izgubi živce. Ponos i pohlepa za novcem posve ga izbezumiše.

— Neću! Upamti, neću! — vikne i uzjaše.

Holst ga uhvati za ruku.

— Ne pre nagljiuj!

— Idi k vragu! Radije ću ih odagnati natrag u preriju, ili prodati bilo kome uz tu cijenu.

— Dobro, odbit ću ti samo pola dolara po grlu. Vrijedi?

— Vrijedi.

— Zapamti, vlak mogu zadržati samo sat vremena. Koliko je potrebno da ih dognaš?

— Ne brini, stići ću na vrijeme za utovar.

Forster podbode dorata, objaše torove, pa odjuri kao da ga vrazi gane. Zaustavio je zapjenjena konja tek kad je stigao u logor s kravama. Nekoliko ga kaubojia pogleda iskosa dok su se, snenit, izvlačili iz gunjeva.

— Osedlajte konje, momci! Moramo odmah utovariti krave u vagone.

Krupan Kanzašanin priđe Forsteru, zakopčavajući opasač s revolverom, i upita

— Čemu telika žurba?

— Ako baš hoćeš da znaš Sol i Charlie su ranjeni. Struthersovi su nam ljudi za petama. Ako stoku ne utovarimo i otpremimo kroz jedan sat, svi ćemo završiti u zatvoru.

Podijelili su stado u nekoliko manjih, po pedesetak krava i potjerali prema utovarištu. Nije im bilo baš sasvim jasno što se zbiva, ali još nikad

nisu vidjeli Forstera toliko uzurbana, pa i njih zahvati živčanost. Sat kasnije gurali su krave u vagone.

III

Tako, to je taj Combville, poznati McAllister kad se popeo, svud je vidio stada krava koja se u daljini doimahu sićušnima. A usred tog mora krava ležao je grad. Tu, u Combvilleu, Teksašani se od farmera pretvaraju u kauboje; tu bi propili svoju zaradu, tu bi mnogi prvi put u životu spavao sa ženom. Naposlijetku bi završili u zatvoru, sukobivši se tako sa sjevernjačkim zakonom koji su mrzili.

Kad je posljednji put ovuda prošao, grada još nije bilo; samo su dva ili tri ranča u preriji oživljavali jednolikost beskrajnog mora trave.

Polako potjera umornog konja niz padinu prema gradu. Uskoro je prolazio mimo torova nabitim kravama koje su ukrcavali u stočne vagone. Prizor mu se gotovo zgradio. Taj dio njegova posla nikad mu se nije dopadao. U prolazu, pomno je motrio na žigove na kravama. Nigdje nije bilo Struthersovih govēda.

Pregazio je potok; usput je napojio konja. Tada ujaše u grad. Jahao je prašnjavom glavnom ulicom tog trgovišta sa željezničkom prugom. Ulica bijaše široka, a s obje strane nizale su se brvnare, pokoja zidana kuća, dućani i krčme; većina bijaše od mokra drveta, koje se kalaše na suncu i vjetru. Ulica je bila puna svijeta, a tu i tamo vidjela se koja dvokolica ili teška zaprega nakrcana balvanima koju su vukli šestorosprezi. Krčme su dobro poslovale. Naročito »Longhorns» i »Golden Fleecer». Nadesno opazi šerifov ured, u brvnari s rešetkama na prozorima. Na kraju ulice nalazila se konjušnica, a uz nju koral. McAllister uđe kroz širom otvorena vrata i nađe starog konjušara kako sjedi na izvornom čabru pred ulazom u štagelj. Sjaše i nazva dobar dan.

Starac zastenje ustane i promrmlja:

— Dolar dnevno. — Kad ugleda konja, tihe zavijeda od divljenja.

McAllister mu dade dolar i pješice krene u grad. Sada, kad se napokon našao u gradu, nije znao što bi prvo. Htio se okupati i najesti, isprati prašinu sa sebe i iz grla. Ugledavši šerifov ured, odloži to za kasnije.

Šerif je mogao imati tridesetak godina, a lice mu je krasio bujan brk. Sjedio je za stolom i nešto pisao. Bio je niska rasta, ali pripadao je onoj vrsti žilavih ljudi koji ne gube odvažnost i kad se jači i krupniji pokolebaju. Oči mu bijahu svijetle i pospane.

— Dobar dan — pozdravi McAllister.

— Dobar dan!

— Vi ste šerif?

— Daaa.

Jenki, pomisli McAllister. A tko drugi da i bude šerif u gradu poput ovoga?

— Ja sam Remington McAllister.

— Art Malloy — predstavi se i pruži koščatu ruku preko stola. — Jeste li u rodu s Chadwickom McAllisterom?

— Sin sam mu.

— Zanimljivo. Izvoli, sjedni.

McAllister skloni neke knjige sa stolice i sjedne. Šerif ga je netremice pomno promatrao.

— Što želiš? — upita naposljetku.

— Došao sam sa stadom iz Teksasa. Prešli smo indijansko područje i kad smo ušli u Kanzas presrela nas je banda kradljivaca stoke.

— Dobro sam poznavao tvog oca — upadne mu šerif u riječ, kao da nije čuo što je rekao, no vidjevši što je učinio, pokuša ga ohrabriti: — No, dobro, nastavi.

— Jedne noći su nas zaskočili. Ubili su vođu.

— Čije je to stado?

— Pukovnika Struthersa.

Šerif klimne. Čuo je za pukovnika... a tko, uostalom, nije?

— Požurio sam naprijed, da uhvatim razbojnika — doda McAllister i učini mu se kao da je smiješak zaigrao ispod šerifova brka.

— A sjećaš li se kako je izgledao taj čovjek?

— Vrlo dobro. Visok, svijetlokos, s pomalo ridom bradom. Iako se trsio da ostavi dojam neotesanca učinilo mi se da je školovan.

— Takvih ima na tisuće, zar ne?

— Vjerojatno, ali taj je na desnoj ruci imao zlatan prsten, a lijeva mu

bijaše tetovirana. K tome, netko mu je nekad u tučnjavi slomio nos.

Sada se šerif glasno nasmije.

— Zacijelo si ga dobro upamtio, prijatelju.

— Noć prije pljačke dojahao je pred naš logor s dvanaestak ljudi, u namjeri da odvede krave bez borbe. Dobro sam ga vidio u odbljescu logorske vatre.

— I ti pouzdano znaš da vas je baš on opljačkao?

— Zar mislite da su dvije razbojničke bande istodobno bacile oko na naše krave?

— Ništa ja ne mislim. Ja sam ovdje zakon. Slušam te, da čujem imaš li dovoljno dokaza.

— Čini mi se da ih nemam dovoljno. No, možete li mi pomoći?

— Ovog trenutka ne mogu.

— Znači, s vama gubim vrijeme.

— Ništa ti ne gubiš. A zašto misliš da je baš u ovom gradu?

— Pratio sam tragove stoke sve do ulaska u grad.

— I to mi je neki vajni dokaz.

McAllister ustane.

— Sam ću ga naći — reče, a izraz prijezira ocrtala mu se na licu — ako je još živ. I donijet ću vam ga na pladnju.

— McAllister! — zovnu ga šerif, pa ga opomenu strogim glasom: — Ne zaboravi da ja predstavljam red i zakon u ovom gradu i ne dopuštam da itko ovdje kroji pravdu.

— Trsit ću se da to ne zaboravim, šerife — podsmješljivo će McAllister i izaći.

Možda i nije uzalud dolazio. Zacijelo, Malloy pozna čovjeka kojeg mu je opisao. U najbližoj je krčmi iskapio dvije čaše piva i odmah se osjećao mnogo bolje. Potom ode u brijanja na brijanje i šišanje, a čim se okupao u najbliži restoran, gdje se dobro i do sita najeo. Sodu je unajmio u nekom hotelu, podbočio stolicom kvaku i ispružio se preko kreveta, pa počeo razmišljati. Odjednom skoči, ljut na samog sebe. Nabio je šešir na glavu i požurio. Kako li se nije prije sjetio?! Žurnim je koracima grabio prema periferiji. Torovi uz željezničku postaju bijahu golemi, prostrani, pa mu se učinilo da ih nikad neće stići sve pregleda-

ti. Stoga se stade propitkivati da li je tko vidio stado krava sa žigom S. Kako su svi odgovorili da nisu, pođe umorna koraka, natrag u grad.

...

Holst pozove svog predradnika.

— Hank preuzmi nadzor nad utovarom, ja moram hitno u grad.

Uhvatio je jahaćeg konja, osedlao ga i žurno odjahao u grad. Čim je stigao do hotela u kojem je odsjeo Forster, otrčao je uza stube. Forster se odmarao, zavaljen na krevetu. Pozdravio je Holsta uz širok osmijeh.

— Čemu žurba, Holste? — upita začuđeno.

— Neprilike koje si očekivao upravo su stigle u grad.

— Kakve neprilike?

— Na postaji oko torova tamnoputni se momak propitkuje za krave sa žigom S.

— Poznaješ ga?

— Ne.

— Gdje je sada?

— Upravo se vraća u grad.

Forster posegne za šeširom i nabi ga na glavu.

— Idemo! Pokazat ćeš mi ga.

Izašli su zajedno na ulicu. Ubrzo Holst spazi McAllistera.

— Eno ga, dolazi.

Sakrili se u ulaz u neki dućan, dok McAllister nije prošao.

— Nikad ga prije nisam vidio — reče Forster.

— Pa, sada si ga vidio. — Vraćam se na posao.

— Hvala, Holste!

— Ne zahvaljuj, Forsteru. Uvijek ću ti pomoći dok te budem trebao — reče namргоđena lica te odiaha.

Forster pođe oprezno za McAllisterom, prateći ga sve do njegova hotela. Pošto je trenutak pričekao, ušao je i upitao recepcionera za ime čovjeka koji je pred njim stigao. Čovjek koji je dobro znao tko je i što Forster reče da se momak zove Remington McAllister. Forster to ime nikad dotad nije čuo.

...

Šerif Malloy je još dugo razmišljao o mladiću koji ga je posjetio. Dopao mu se momak. Podsjećao ga je na oca, iako je sin bio mnogo viši rastom. Ostavljao je dojam čovjeka koji

neće čekati da zakon zadovolji pravdu. Malloy se poboja da bi mogao izazvati nered u gradu ako se zakon ne dočepa čovjeka kolega je momak opisao. Stoga je pomno upamtio opis tog čovjeka. Kad je došao Jim Carson, njegov zamjenik, upitao ga je tko bi to mogao biti.

— Link Forster — odmah odvrati Jim Carson.

— Toga sam se i bojao — prizna Malloy. Ustane, opase revolver, na izade na ulicu. Navratio je u salun »Golden Fleeces«, gdje nađe braću Darcy iz Tek-sasa. Rekoše mu da je Forster u svom hotelu.

Uspeo se na kat i pokucao na vrata Forsterove sobe.

— Tko je? — upita glas iz sobe.

— Malloy, šerif.

Čulo se kako Forster izvlači stolicu kojom je podbočio kvaku, pa pomisli: Gle, čovjek je nešto nervozan.

Vrata se otvore i šerif zinu od čuda. Forster je gotovo potpuno izmijenio izgled. Obrijao je bradu i brkove kosu očesljao na razdjeljak i namazao tamnim briljantom. Malloy se po drugljiivo naceri.

— Jedva sam te prepoznao, Link.

Forster se pokuša nasmiješiti.

— Promjene osvježuju.

O da, pomisli Malloy, čovjek je školovan na Istoku ili u Engleskoj. Šerif je štovao načitanost, ali taj mu je čovjek bio antipatičan. Forster je bio ohol, tašt i častohlepan. Posao mu je smrdio i drugi su bili dužni da za nj rade.

Malloy uđe u sobu, odgurnuvši vrata u stranu, pograbi stolicu kojom je bila podbočena kvaka, okrene je i opkorači naopake, pa nasloni ruke na naslon. Forster ga prvo pogleda srdito, onda se smiri i zatvori vrata. Bojao se malog šerifa, kao i većina drugih nečiste savjesti, ali nije mogao dokučiti zašto jer šerif bijaše blage naravi i rijetko bi se kad služio revolverom. Ali, kad se služio, onda je točno gađao.

— Bio si na putu? — upita Malloy. — Gdje?

— Što se to vas tiče?

Malloyu se stegnu mišići na vilicama, a brk se nakostriješi.

— Sam ću prosuditi da li me se to tiče ili ne. Ti imaš da odgovaraš na moja pitanja.

Forster se zalapuri od blijesa. Njegove svijetle oči bljesnuše. Osjećao se ponižen.

— Što radim izvan grada tiče se samo mene — nastavi bezobrazno — molim vas da se ne miješate u moje poslove.

— Nećeš me više moliti da se ne miješam u tvoje poslove kad čuješ zašto te to pitam — mirno će Malloy.

— Ne razumijem vas.

— Čuj, po gradu se mota nekakav momak koji je amo stigao s namjerom da te ubije.

Forster se trgne, preplašen.

— Tko vam je to rekao?

— On, osobno. I čuvaj se, jer za nas neće biti težak gubitak ako taj čovjek to i učini. Ali, ja ne volim krv u svom gradu. Zato ti savjetujem da se na vrijeme izgubiš iz grada.

— Zašto ga ne zatvorite?

— A zašto? Zar je nešto učinio?

— Ali prijeti mi.

— To je samo dojam koji je taj momak ostavio na mene dok smo razgovarali. Traži te zbog krava sa žigom S. Ali, ne zaboravi, ni ja nisam slijep. Holst je jučer rano izjutra utovarao na vlak krave sa žigom S. Mislio si da ja to ne znam. Čuvaj se, Link. Loše ti se piše! — zaprijeti šerif.

Forster razgolači oči, što od straha što od zaprepaštenja, no brzo se umiri.

— Ne shvaćam o čemu to trabunjate, šerife — reče i pogleda šerifa ravno u oči.

— Bolje ti je da shvatiš, inače ćeš sa mnom imati posla. Savjetujem ti da odmah odeš iz grada.

Malloy se okrene i zađe iz sobe. Forster pričekao da šerifovi koraci utihnu, a onda napusti hotel na stražnja vrata.

Forsterovom su se glavom vrzle razne misli. Napokon je odlučio što će učiniti. McAllistera valja spriječiti u njegovu naumu, ali ne smije ga ubiti. Stoga će ga samo dobro pretući, isprebijati, osakatiti, tako da više nikada neće ni pomisliti da nekom prijeti... najmanje niemu. Forsteru. Imao je on za to nekoliko dobrih stručnjaka. Dice Grotten bijaše jedan od njih.

Našao ga je u brvnari izvan grada, tlik uz potok. U nj je mogao imati puno povjerenje. Bio je to čovjek bi-

stre glave, lake strov, odam samo Forsteru. U vrijeme rata između Španjolske i Juga služili su u sjevernjačkoj vojsci, u istoj regimenti; Forster je bio kapetan, a Dice Grotten narednik, pristaša stroge steg i vrstan vojnik.

— Živjeli, kapetane! — pozdravi ga Grotten čim ga je ugledao.

— Zdravo Dice! — Forster primaknu stolicu i sjedne, pa upita: — Gdje su drugi momci?

— Troše novac na piće i žene. Nego, što je vama? Zar ste vidjeli duheve?

— Pohodio me šerif Malloy.

— Malloy? — ponovi zaprepašteno Dice Grotten.

— Da. Došao mi je reći da se po gradu mota neki momak s namjerom da me ubije.

Grotten se uozbilji.

— Onda ćemo od njega učiniti kosa-no meso. A kako se zove?

— Remington McAllister. Odsjeo je u hotelu »Dowling House« u ulici Garrett. Znaš li gdje je to?

— Kako ne. Ali, to je sin starog Chada McAllistera.

— Poznajesh ga?

— Čuo sam za nj. Zar nisi čuli priču o momku koji je sam ujahao u selo Komanča da bi izbavio onu Teksašanku? Digao im ju je ispod nosa.

— Ne, nisam.

— Ako je to on, to je živi vrag.

Forster se tako nasmija da bljesnuše njegovi kao snijeg bijeli zubi.

— Dovedi mi ga ovamo, pa ćemo onda vidjeti da li je pravi vrag.

Grotten ustane i opase revolver, pa obuče kaput, tako da se oružje nije moglo vidjeti. Doimao se kao čestit građanin koji je pošao na nedjeljnu misu. Bio je to tako snažan čovjek da se činilo kako bi mogao oboriti i bika ako ga uhvati za rogove. Nije Forster badava imao u nj veliko povjerenje.

— Povedi još dva momka.

Grotte klimnu i izađe iz brvnare. U gradu prvo obiđe krčme i javne kuće, da sakupi momke. Sa sobom je poveo dvojicu; Jacka Sholta i Cala Cowdreya, a ostale pošalje u brvnaru. Dice Grotten nije znao za šalu i svi su ga šutke poslušali.

Kad su stigli u hotel »Dowling House«, recepcionar proklinjajući od straha.

— Zapamti, sinke, da nas nikad nisi ni čuo ni vidio — posavjetova ga Grotten, pa upita: — Gdje je McAllister?

— U sobi broj 2, na katu.

Kad je stigao pred vrata McAllisterove sobe, Dice Grotten tiho pokuca.

— Tko je? — upita McAllister.

— Šalje me šerif. Ja sam njegov zamjenik. Otvorite, molim vas.

Vrata otvore.

— Mr. McAllister? — upita uljudnim glasom Grotten.

— Da.

Grotten hitro izvuče kolt. McAllister se ukoči. Znao je dobro da je s njim gotovo ako učini bilo što nepromišljeno.

— Podite mirno sa mnom. Idemo u malu šetnjavicu. I, nikakvih gluposti — opomenu ga Grotten. — Sholte, kreni prvi, a ja ću iza McAllistera. Cowdrey će posljednji.

Izašli su iz hotela na stražnja vrata i produžili do izvan grada. Tada skrenu niz potok. McAllister je znao što ga čeka, ali osjećao se pomalo i zadovoljan jer je znao da će uskoro upoznati čovjeka kojeg traži.

Pošto su tako hodali neko vrijeme, ugledaše mali gajić i brvnaru. Iako je bila razmjerno nova, na njoj su se već zapažali tragovi nemara i neurednosti. Sholto je otvorio vrata i gurnuo McAllistera u mračnu prostoriju. Neko je vrijeme buljio uokolo, dok su se oči priviknule na mrak.

Bilo je nazočno nekoliko ljudi, no Remingtonu se učini da je soba puna. Oči mu se zaustaviše na krupnu čovjeku, visokom gotovo koliki je i on, koji mu se učini poznat. Kad ga je posljednji put vidio, imao je bradu i brkove, a sad je bio glatko izbrijan. Pa ipak, McAllister bi ga prepoznao i za dvadeset godina, bilo kako prerusena. To je bio čovjek koji je upao u njihov logor one noći kad je stoka rastjerana i Harding ubijen.

— Tako, napokon sam vas našao — reče McAllister.

Čim je otvorio usta, Forster više nije hinio dobro odgojena čovjeka.

— Ja sam tebe našao!

— Svejedno, glavno da smo se našli.

— Meni nije svejedno, jer ti si sam i nenaoružan, a nas je mnogo. Začas ćemo te smijeti ko kosano meso.

— Bojite se da te sami učinite? — posrpdno upita McAllister.

— U snazi je moć. Samo se budale ne bi njome koristile ako može.

— A što ste naumili učiniti s tom svojom snagom? — upita McAllister sa jedljivo ljubazno.

— Došao si ovamo da me ubiješ, je li? Zauzvrat ću ja tebe osakatiti za cijeli život.

— A zašto me ne ubijete? To je jednostavnije.

— U čestitom gradu, čestita šerifa Malloyja? Ta, nisam lud.

McAllister sliježe ramenima.

— Pa, što čekate? Počnite već jednom.

Forsteru se očito nije žurilo. Zanao je cigaru, bacio šibicu na zemlju i klimnuo Grottenu. Bivši narednik zaobiđe McAllistera i digne šaku da ga udari po šiji. Međutim, Remington hitro zakorači u stranu i zgrabi Grottena za zapešće tako da je udarac samo kliznuo uz njegov vrat, a onda ga prebaci naglavačke preko brvnare. Dok su još svi stajali ukočeni od zaprepaštenja, McAllister skoči na Sholta i Cowdrey, koji su čuvali vrata brvnare. Odbaci ih u vrata, udari glavom o glavu, baci na stranu i posegne za zasukom. Ali, prekasno. Nečija ga ruka pograbi za ovratnik i povuče natrag u sredinu prostorije, te ga udari šakom točno posred lica. McAllister posrne i dobi udarac čizmom u slabine. Sad se svi bace na nj, udarajući ga šakama i čizmama gdje je tko stigao.

Pao je na pod, valjao se, uhvatio nečiju nogu i ustao, prebacivši čovjeka na leđa. Čovjek udari o pod, prevrnuvši stol. McAllister počeo izbezumljeno skakati po njemu, a onda nasrne na drugog, udari ga šakom u želudac i potom u lice. Nosna kost puče ko revolverski hitac. Čovjek pade na ruke i koljena, plačući, zapomagajući.

McAllister izgubi tlo pod nogama i tresnu o pod. Pokuša pobjeći od udara, ali uzalud. Tukli su sve jače. Osjećao je da su mu rebra polomljena, a glava raskoljena. Bacio se prema naprijed, na vrata ali netko ga udari tvrdim predmetom preko lica. Načas izgubi svijest, pa posrne unazad.

Znao je da je opet na podu, ali više nije osjećao boli. Ponevo pokuša ustati. Zatačura, mijučući se, nalazna osjeća-

jući da netko ili nešto stoji pred njim. Zamahnu šakom. Osjetiti kako mu prskaju zglobovi prstiju. Ponovo se sruši. Htio se dočekati na ruke, ali klonu i svom snagom udari licem o pod. Čuo je kao iz daleke daljine kako netko reče: »Mal'ne smo ga ubili«, a drugi neki glas odgovori: »Ne bi me čudilo«. Tad utonu u blaženi mir nesvjestice.

IV

Iznad njega bijahu samo zvijezde. Mjesec bijaše hladan i prejasan.

Shvatio je da leži pod vedrim nebom. Cijelo ga je tijelo boljelo. Pomisli kako još nikad u životu nije bio tako blizu smrti, a ipak nije umro. Svim se silama napinjavao da se sjeti što se to s njim dogodilo, ali pred očima mu je samo iskakala slika čovjeka kojeg oslovljavahu s »kapetane«. Pomalo, vrati se sjećanju na sve što se s njim zbilo. Obuze ga strah da su ga ostavili u preriji da umre. Pokušao se pomaknuti, ali u slabinama ga presiječe oštra bol. Zastenja i opet se onesvjesti.

Kad se nanovo osvijestio, začu neki žamor, glasove, i onda razabra da je to glas neke žene koja pjeva.

Prevrnuo se s teškom mukom na prsa i pokušao rukama oduprijeti o tlo i ustati. Kad je pridigao glavu, ugleda svijetla, nalijevo i nadesno. Ležao je negdje iza gradskih kuća. Ponada se u spas i to mu dade novu snagu. Dopuzao je do nekog plota i u svjetlosti ugleda sjenu.

Glasovi u blizini.

Tad mu netko osvijetli lice i on bolno zažmirkao. Kad je otvorio oči, ugleda najljepše djevojačko lice koje je ikad u životu vidio. Neki muški glas reče:

— Samo bi zvijer u ljudskoj spodobila mogla to učiniti.

Osjetio se loše dok ga je ta djevojka gledala. Pokušao je sjesti, ali nije imao snage ni da se pomakne. Okupilo se već mnogo svijeta, a on je pokušao ostati pri svijesti, jer je mislio da će

zacijselo umrijeti ako se još jedanput onesvjesti. Ali, unatoč naporu utonu u crni mrak.

...

Kad mu jarka svjetlost zasja u oči, bolno je zaškiljio. Bijaše to sunce, koje ga ispunji nadom. Ležao je u nekoj sobi, u miru i tišini. Tada pomisli: živ sam! Predivno se osjećao. Soba je bila uređena po istančanu ženskom ukusu. Bože, pomisli, pa ja ležim u sobi neke djevojke!

Kad se opet probudio, uz ležaj je sjedila neka žena s pletivom u krilu, vrane kose i kože meke i bijele kao mlijeko, velikih očiju, sočnih usana, punih i savršeno oblikovanih, skladna tijela. Ljepšu djevojku čovjek ne bi mogao ni zamisliti.

— E pa, čini se da ste napokon odlučili oživjeti. — reče, pogledavši ga u oči.

Govorila je stranim naglaskom. Njezina odjeća bijaše duboko izrezana, pa se divio mekoći i oblinama njezinih izazovnih grudi.

Nasmiješio se.

— Pomislih da sam u raju.

Pogledala ga je ispod oka, zavodnički.

— Već laskate? — upita, smeškajući se vragoljasto, pa nastavi: — Macready me je opomenuo da ne bih smjela ostati s vama nasamo.

— A tko je taj Macready?

— Moj poslodavac.

— Divnog li zanimanja biti vaš poslodavac. A kako se vi zovete, gospodiče?

— Nellie Stein.

Zaboga, pa to je Nellie Stein, čuvena operna pjevačica na trijumfalnoj turneji po Sjedinjenim Državama! Ostao je bez daha od uzbuđenja što se nalazi u društvu tako poznate ličnosti.

— Zar ste mi ustupili svoj krevet?

— O, ne! Ležite u sobi i krevetu moje sobarice, milosrdne Betty. Zaintačila se da vas tu smjestimo, pa ona sada noćiva sa mnom, u mojoj sobi. Svi želimo da što prije ozdravite.

— Hvala vam. Spasili ste mi život.

— Možda, iako šerif Mallov misli da ste neumištni.

Nasmiješio joj se i opet zaspao.

Kad se probudio, uza nj su stajala dva muškarca. Jedan od njih bijaše

šerif Malloy, a drugog nije poznavao. U sobi je gorjela svjetiljka. Drugi muškarac bijaše mlad i doimao se vrlo uredno i čisto. Tada se McAllisterov i Malloyev pogled susretoše.

— Čini mi se da si već prizdravio. Priznajem, to me čudi,

McAllister se nasmiješi.

— Stara obiteljska tajna.

Kad Malloy priđe krevetu, McAllister primijeti da je u sobi i neka djevojka. Zacijelo sobarica Nellie Stein, pomisli. No, prije nego što ju je mogao dobro pogledati, Malloy ga upita:

— Kako se osjećaš, momče?

— Nije loše. Čak sam i ogladnio.

— Imate li za nj malo krepke juhe? — upita drugi čovjek.

— Odmah, doktore — reče djevojka.

— Donesite mi radije dobar odrezak, gospodice — dobaci McAllister.

Kad ju je bolje osmotrio, vidje da djevojka ne može imati više od osam-naest godina, da joj je lice lijepo, a obline pune. Točno po njegovu ukusu.

— Ne bih vam savjetovao da jedete krutu hranu — reče mladi liječnik.

— McAllisterovi nikada ne slušaju tuđe savjete — reče Remington snažnim glasom, koji i njega iznenadi, pa nastavi: — Ako mi ne donesete odrezak morat ću ustati i sam ga potražiti.

— Ne bih vam to savjetovao...

— Zar niste čuli, doktore — prekine ga djevojka jetkim glasom — da gospodin McAllister ne sluša tuđe savjete? Već biste morali znati kako valja postupati s tvrdoglavim bolesnicima. A vi, McAllisteru, legnite i smirite se kako je naredio liječnik.

McAllister je srdito pogleda, te pokuša ustati. Uхватила ga je za ramena i nježno gurnula natrag na jastuke.

— Da se niste usudili pomaknuti! Tri su vam rebra slomljena i sav ste pretučeni. Još nikad nisam vidjela... Uostalom, ja sam vas našla...

— Znači, to ste bili vi!

— Da, ja. Ja sam Millie, pratilica miss Stein.

— To vam onda daje neko pravo da sa mnom strogo postupate. Dobro, doktore, posrkat ću tu prokletu juštinu, ali samo ako mi je donese moj anđeo čuvar.

Malloy se nakašlja i priđe krevetu.

— Slušaj, momče, sjećaš li se tko te je tako grdno prebio?

— Bila ih je cijela četa.

— Znam da se nikad ne bi sam usudio to učiniti. No, sada je svejedno. Noćas je odmaglio iz grada.

— Kamo?

— Na jug.

— Šerife, znate li koliko je stada do sad stiglo u grad?

— Kažu da dolazi još jedno stado i da se nalazi dvadesetak milja južno od grada.

— Struthersovo stado! — gotovo uplašeno izusti McAllister.

— Ne vjerujem. Nitko o njemu ništa ne zna — reče šerif i brzo izađe iz sobe.

McAllistera su počele salijetati crne misli. Što li se dogodilo sa Samom? Kojim je putem krenuo? Ili su, možda, već svi izginuli?

Čim je liječnik izašao, pokuša nagovoriti Millie da mu donese odrezak.

— Ni govora! Pijte juhu, kako je doktor odredio.

— Al' ja sam najtvrdoglaviji momak u Teksasu.

— A ja najtvrdoglavija djevojka u Evropi.

— I najljepša.

Obrazi joj zarumeniše i ona poče petljati po sobi, a onda promrmlija nešto o tom kako ide po jelo i izađe iz sobe.

Ležao je i razmišljao o stadu, o Hardingu pokopanom u preriji, o Samu. Šerif reče da više ne očekuju nijedno stado, a on je znao da još jedno luta prerijom. Mora pomoći Samu, ali kako? Nemoguće je sačuvati stado i oduprijeti se razbojničkoj družini istodobno.

Ukruti se i pokuša ustati, da mu slomljena rebra ne bi proparala pluća. Kad mu noge dotakoše pod, gotovo se onesvijesti od boli. Ali, nije se dao. Oslonio se na laktove, nekoliko puta prekleo i, unatoč užasne boli koja mu umrtvi cijelo tijelo, sjeo. Osjećao se strahovito loše. Gdje li je njegova odjeća? Čim je ugleda, ustane i ispruži ruku.

Ne dohvati ništa. Stropošta se na pod, uz takav tresak da se cijela kuća stresla.

Vrata se naglo otvore i djevojka utrči u sobu.

— Oh, ne! — brzo i klicu da mu pomogne, zabrinuta lica.

Otvorio je oči i kiselo joj se nasmi-
jesio.

— Da ste mi za ručak dali juneći
odrezak, ne bih bio odveć slab i.

— Odmah natrag u krevet.

— Ne mogu ustati.

Pomogla mu je. Uхватила ga je ru-
kom ispod pazuha i snažno podigla.
Zajedničkim naporom nekako im je
uspjelo da ga vrate natrag u krevet.

— Da se niste više usudili to uraditi.
Mogli ste se ubiti — reče strogo, staviv-
ši ruke o bokove.

— Ali, moram!

— Ne, dok vas ja pjestujem.

Primio ju je za ruku i ona sjedne
na krevet uz nj.

— Kad vam ispričam kako sam do-
spio ovamo i zašto, predomislićete se
i pomoći mi da ustajem.

Tada joj ispriča sve o sebi, stadiu,
Hardingu, razbojnicima, Forsteru i
Samu, sve do u tačinu.

— Shvaćate li sada zašto moram na
put? — upita kad je završio.

— Ne, ne morate. Taj Sam će se ne-
kakom i sam snaći.

— Iz vaših usta u božje uši. Ali, osje-
ćam da mu je potrebna moja pomoć.

— A kakvu mu pomoć može pružiti
osakaćen čovjek?

Dobista, u tom je bilo mnogo istine.

— Moram pomoći svojoj družbi, do
vraga!

— Ne prostaćite u nazočnosti žene.
Ja nisam djevojčura iz saluna. Sad ću
vam donijeti juhu, da što prije ojača-
te.

Djevojka se uskoro vratila s dubo-
kim tanjurom punim krepke govčede
juhe. Dávala mu je u usta žlicu po žli-
cu, dok niemu to ne dozlogrdi. Pogra-
bio je tanjur i nadušak iskapio juhu.

— Sutra sam na nogama — reče oz-
biljno i zamoli je neka mu donese još
juhe.

Kad je ponovo ušla u sobu, spavao
je dubokim snom. Sagnula se i poljubi-
la ga u čelo za laku noć.

...

Sanjao je da ga progone u noći kroz
preriju. Osjećao se bespomoćnim i kad
bi god pucao u progonitelje, zrna su
prolaskala kroz njih kao da nisu živa
bića.

Prebacio se sav u snoga, a snovi
su se ponjave ljepile uz nj.

— Svanulo je.

Prebacio je noge preko kreveta i
ustao. Soba mu se od boli zanihala
pred očima, ali zadržala favnotežu. Nas-
mijesio se od zadovoljstva i pokušao
koraknuti. Svaki ga je mišić zabolio,
ali podnošljivo. Polako se odjenuo i
obuo, a onda šleo da se malo odmori,
napeto osluškujući da li ga je tko u
kući čuo. Ponovo je sakupio snagu, ali
toga se trenutka vrata naglo otvore i u
sobu uđe Millie.

— Ma što to radite?

— Upravo sam savukao svoje dronj-
ke.

— Da ste ih odmah svukli i natrag u
krevet!

— Imam važnog posla.

Sad se na vratima pojavila i Nellie
Stein, u svilenom spavaćem, vitkama i
lijepa.

— Zaboga, Millie, nešto vičeš? Svi
još spavaju — upita sa bezbrižnošću.

— Mr McAllister hoće otići — objas-
ni Millie, pa nastavi okrenuvši se
McAllisteru: — A vi odmah u krevet! —

— Oprostite mi, lijepe gospe, ali pri-
atelj mi je u nevolji i moram poći da
vidim što je s njim. I vi biste to uči-
nile na mom mjestu, zar ne?

— Nas zanima samo vaše zdravlje —
reče strogo Nellie Stein.

Uhvatile su ga i počele vući i gurati
prema krevetu.

— Ja! Udarile ste me u slomljeno
rebro — poviče McAllister hineći bol.

Odmah su ga pustile iz ruku, ustre-
šene.

— Millie, otiđi po šerifa Malloya,
možda će on urazumiti ovog ludog čov-
jeka.

— Je li vam Millie ispričala nešto
sam odlučio poći na put? — upita
McAllister Nellie, kad je djevojka iz-
šla.

— Da, ali ja neću promijeniti miš-
ljenje.

— Nellie, recite mi iskreno, zar biste
iznevjerili prijatelja u nevolji, kad ste
mu najpotrebniji.

Nellie pogleda u pod. Sutjela je tre-
nutak, a onda se smekšala.

— Ne, ne bih, ali vi ne smijete jaha-
ti. To bi vas ubilo.

Sjela je i spustila ruke u krilo. Goto-
vo se rasplakala. McAllister vidje da

je pogodio pravu metu: da će je vratiti neka ga pusti.

— Znam da nije dobro što vas puštam, ali što mogu? — napesljeteću će Nellie, kao da se sama sobi ispričava.

Baš kad se Nellie vratila iz smotnje s ometom hrane, u sobu su ušli Millie i šerif.

— Predomisliła sam se, Millie — tužno objasni pjevačica.

— Vi ste se predomisliła, ali ja nisam — odbrusi djevojče.

— McAllisteru jesi li poludio? — zarezala Malloy.

Odlazim, šerife.

— Same preko mene mrtvog — odgovarala Malloy.

— Šerife, bolje bi bilo da mi pomognete pokupiti stvari i konja — reče McAllister uz osmijeh.

— Dobro. — Šerif silježe ramenima. — Ako se netko zaintačilo da se ubije, valja ga pustiti.

Pošto se pozdravio s Millie i Nellie, koje su za njim još dugo tužno gledale, McAllister sa šerifom ode prvo u hotel, zatim u konjušnicu. Malloy se grodno znojio dok je pomagao McAllisteru da se popne u sedlo.

— E pa, hvala na svemu, šerife!

— Ako ti slomljena rebra ne probačaju pluća, onda će to učiniti Forster i njegovi momci. — Malloy zaklima glavom.

— Da se kladimo da će se živ vratiti?

— Kakav si srećković, na kraju ćeš se vratiti živ.

— Na to i računam. — McAllister brzo krene mahnuvši šerifu rukom na pozdrav.

Čim je pregazio potok, potjera konja u kas, jer mu se žurilo, ali nije se usudio galopirati.

Kad je suncu izašlo, počelo ga je grizati u leđa i to mu je godilo. U podne zastane, da bi se odmorio. Kad se spustio sa sedla, uplašio se da neće moći bez tuđe pomoći uzjahati. Ubrzo je zaspao u sjeni konja.

Spavao je dulje nego što je htio: vidio je to prema suncu. Pošto je ustao isprao je usta vodom, stegnuo kolan i počeo s uspinanjem. Osjećao je paklenske boli dok nije napokon sjeo na konja. Tad zatrest udama i krene u proljeće, sve dalje prema jugozapadu.

V

Forster uze još jedan lončić kave, pa se pokušao što udobnije smjestiti u sedlu. Teško je podnostio život u stvarnoj pririji; to je za grubijane iz Teksasa i ljude Grottenova soja. Oni u tome uživaju, a njemu je bolje priao udoban život. Volio je mekan krevet, lijepe žene, dobro vino, lagodan život.

Grotten je ispod oka pogledavao šefa. Poznavao je Forstera u dušu. Znao je da je uznemiren i nestojljiv. Momci koje su prije dva dana poslali u izvidanje još se nisu vratili, a Struthersovo je stado, po njihovim predviđanjima, samo dan i noć daleko od njih. Ako ih uskoro ne zaskoče, stado će biti preblizu grada i sve će propasti. A to im je posljednja prilika te godine da se dočepaju krava.

— Proklete budale! Zacijelo su se izgubile — nabrušeno će Forster.

— Smirite se, kapetane. Osjećam da ćemo uspjeti — mirno će Grotten.

Do vraga, lako njemu, pomisli Forster, što njemu u životu uopće treba? Koja čaša piva. Što će izgubiti, ako ne uspiju? Ništa. Ali on, Forster, traži više od života.

Svaki je dan stariji i, što je najgore, počeo je osjećati te proklete godine. A što će mu novac kad ostari, kad više u njemu ne može uživati. Ne otme li to stado Teksašanima, oplićkat će neku poštansku kočiju, ili vlak, ili banku.

Začuo se topot konjskih kopita. Pograbili su puške, a Grotten se povuče u mrak. Nisu sada smjeli ništa riskirati.

— Tko je? — poviče Forster.

— Trig.

— Sam si?

— I Mac je sa mnom.

— Našli ste ih?

— Jesmo, oko dvadeset i pet m'ila odavde. Idu prema sjeveru. Čini se da žure.

— Dobro. Posluži se kavom.

Dakle, znao je gdje je stado, no sada mu nedostaju ljudi. Forster prebježe kleti. Htio je odmah poći i zaskočiti Teksašane u ranu zoru.

— Što čekaš, Dice? Nećemo doći ljudi.

— Stiši će na vrijeme — mirno odvra- ti Grotten.

— Morali bismo odmah krenuti.

— Ne uzbuđujte se, kapetane. Stedi- te živce, još će vam trebati. Momci su sutra ovdje, a krave idu polako i pred njima je još dugi put. Za sve ima vre- mena. Odspavajte malo, da sutra bude- te odmorni — posavjetova ga Grotten.

Forster je ustao s prvim zrakama sunca i probudi ostale. Bio je vrlo ner- vozan jer ljudi još nisu stigli. Tada u daljini ugledaju male crne točkice, kako idu prema njima. Grotten se pop- ne s puškom u ruci, za svaki slučaj, na uzvisinu iza logora. Prepoznao je Jacka Sholta i Cala Cowdreya, a onda i ostale. Cim su stigli, rekoše da pu- tem nisu sreli Struthersovo stado.

— Ne brinite, Trig i Mac su ih jučer našli. Sada prezalogajite, pa krećemo — reče Forster koji je sav sjao od za- dovoljstva.

— Pobogu, pa tek smo stigli. Jahali smo svu noć. Umorni smo — pobunio se Trig.

— Ne smijemo više gubiti ni časa. Sutra će možda biti prekasno — objas- ni Forster.

— I konji su nam umorni — doda Cowdrey.

— Spremili smo vam svježe i odmor- ne. Odrijemajte malo u sedlu. Ovo je jedinstvena prilika za sve nas da se obogatimo i počnemo novi život.

Pogledali su Forstera pa Grottena i shvatili da je besmisleno prigovarati. Kad su se najeli i popili kavu, osjećali su se malo bolje, ali su ipak gundali dok su uzjahali.

— Trig će voditi — odredi Forster. — Moramo žuriti. Večeras ćemo se utabo- riti nedaleko stada, odspavati nekoliko sati i u ranu zoru napasti.

— Zar nije sigurnije noću? — upita Sholto.

— Da, ali noću bismo izgubili mnogo krava, koje će se zacijelo razbježati kad čuju pucnjavu. A nama je svaka krava gotov novac.

Dan je bio vruć i zrak suh, pa je putovanje bilo naporno, i za ljude i za životinje. Kasno poslijepodne Trig do- vede konjanike do vode. Napili su se, napojili konje i umili. Forster odmah naredi da krenu dalje.

— Prokleta budala! Izmorit će konje, pa neće više biti ni za što kad nam budu najpotrebniji — reče Trig Macu.

— Zašto mu ne kažeš?

— Nisam lud.

Dva sata poslije sumraka, Forster naredi da stanu. Trig je mislio da su, ako su goniči nastavili goniti stado istim smjerom kojim su išli prekjucher, već blizu.

Forster im dopusti da osedlaju ko- nje i pođu na kratak počinak, a Triga pošalje neka izvidi gdje se točno nala- zi stado.

— Možda ću naći stado, a možda i neću, ali kako da vas nađem noću u ovim prostranstvima? — mrzovoljno upita Trig, jer mu se nije jahalo.

— Čuo si što sam ti rekao! — strogo odsiječe Forster.

— Kapetane, idem i ja. Imam kom- pas — javi se Grotten.

— Dobro, samo brzo. Do zore mora- mo biti spremni za napad.

— Ne brinite, kapetane — reče Grot- ten.

Zora ih zateče u sedlu. Nigdje dotad ni traga stadu. Obojica bijahu mrzo- voljni; Grotten zato što je razočarao svog kapetana, a Trig što je noć pro- jahao umjesto da se odmorio i naspavao ugodno zamotan u tople gunjeve.

Sat kasnije, s vrha nekog hrpta, ugle- daše u daljini uzgibanu masu crnih točkica kako se vuče kroz zelenu pre- riju.

— Mora da je stado — zaključi Grot- ten.

— Na putu prema istoku? Nemogu- će.

— Mogli su promijeniti smjer.

— Vjerojatno su to bivoli.

Produžili su prema sjeveru. Na idu- ćoj uzvisini još uvijek nisu mogli raza- brati kakve su to životinje; tek su po- slije pola sata jahanja utvrdili da su doista bivoli.

— Što sada? — upita Trig.

— Možda su se uplašili, pa bježe od Struthersova stada. Pogledaj, tamo prema zapadu. Nisu li to opet bivoli? Možda su Teksašani prošli točno po srijedi bivola i razdvojili ih. Hajd'mo bliže, da pogledamo.

Poslije nekog vremena Grotten poka- že prstom na zemlju i zaustavi konja.

— Pogledaj! Kravljji tragovi. Idu na sjever. Pazil! Tragovi kotača njihovih kola. Napokon smo ih našli!

— Ne vjerujem dok ih ne vidim — Trig se nije dao tako lako uvjeriti.

Nastavili su alijediti tragove.

— Što misliš, kamo idu? — upita Trig dok su jahali za tragovima.

— Možda u Maxton. Čuo sam da i tamo ima neki nakupac. Struthersovi su kauboji vjerojatno dvojini, a utopljenik se i za slamku hvata. Zakasnili su i žele se riješiti krava prije nego se pogorša vrijeme i udare zima i snijeg.

Okrenuli su konje i krenuli natrag. Pokušali su se orijentirati prema krajoliku, ali ipak su zalutali. Grottenov im je kompas postao jedinim putokazom, ali oko podneva svejedno su bili zabrinuti i živčani. Cijelo su poslijepodne jahali prema istoku i predvečer ugledali nekog jahača, kako im s vrha jednog hrpta maše šešišom. Pohitaše prema njemu. Bio je Sholto, kojega je Forster poslao da ih potraži.

— Zaboga, gdje ste tako dugo? Kapetan je pomahnitao. Jeste li našli stado?

— Jesmo.

Forster je rigao vatru. Grotten ga je šutke slušao, Trig se pokušao opravdati. Kad je Forster iskalio sav bijes, Grotten mirnim glasom reče:

— Dobro, kapetane, našli smo stado. Što čekamo? Mislim da je vrijeme da krenemo a ne da se svađamo.

Forster se malo smirio čim su uzjahali. Krenuše prema sjeverozapadu. Svi su imali vremena da se dobro odmire, pa su sad hitro odmicali, ali noć ih ipak uhvati prije nego su našli stado, što ih prisili da se utabore. Forster je bio bijesan ko ris, pa su ga se svi klonili. Propade mu još jedna noć.

Probudio ih je prije zore i natjerao u tren oka na konje. Grotten je odjahao naprijed, da vidi gdje je stado.

Vratio se za jedan sat i rekao da ga je našao kako sporo odmire prema sjeveru kroz plitku dolinu. Odlično mjesto za zasjedu; ako požure, Struthersovi će im kauboji sami dotrčati na nišan.

Forster se začas razvedrio i zadovoljno smješкао. Pošto je Grotten objasnio ljudima kojim smjerom moraju jahati krene s Forsterom naprijed. Kapetan je želio pogledati stado svo-

jim očima, kako bi znao najbolje rasporediti ljude. Sve je smislio s vojničkom točnošću.

Trećina stada, koje je sporo odmicalo, već je zašla u dolinu, uz rubove koje se uzdizahu stijene naćičkane grmljem, što je pružalo savršenu zaštitu za zasjedu. Forster je likovao. Pucao je od smijeha i veselja. Napokon se i njemu sreća nasmiješila.

— Brzo dovedi ljude. Dice! Ja ću ostati ovdje na straži.

Grotten odmah odjaše. I njega je zahvatilo Forsterovo ushićenje. Začas se vratio s ljudima i Forster ih postavi u zasjedu. Goniči će upasti u klopku iz koje neće biti izlaza.

— Upamtite, sve je izgubljeno ako nam samo jedan pobjegne živ — opomenu ih Forster.

Klimnuli su napetih živaca; ne od straha... jer oni se nisu imali čega bojati, najmanje onih dolje u dolini... nego stoga što su znali da će za koji trenutak ubijati ljude.

— Svi na svoja mjesta — zapovjedi Forster. — I pazite da vas ne primijete prije vremena. Ja pucam prvi.

Samo je Grotten ostao uz šefa.

— Dice, prijedji na zapadnu stranu i pazi da nam nitko ne pobjegne živ.

Grotten dignu ruku na pozdrav i odjaše. Forster okrene konja i pođe uzduž istočnog ruba, skrivajući se od pogleda ljudi iz doline. Našao je zaklon negdje po srijedi doline, sjahao, i privezao konja. Srce mu je žurno kucalo od uzbuđenja, a članovi se oznojili. Izvukao je pušku iz navlake, otpuzao iza grma i pogledao u dolinu.

Stado je pratilo samo sedam kaubojja. Nacerio se od zadovoljstva. Mora da su neki izginuli u stampedu. Tada pogledom potraži vođu goniča. Samo je jedan jahač jahao uz bok stada. Čudnovato, bio je Crnac. Forster uperi pušku, odlučivši da njega prvog smakne.

McAllister je mislio da je na indijanskom području, ali nije bio siguran. Sporo je napredovao i loše se osjećao. Neprekidno ga je mučila pomisao na Sama i momke koje će poubijati iz zasjede i na stado koje će se raštrkati, a sve samo zato što neće stići na vrijeme da ih upozori na opasnost.

Sredinom poslijepodneva dočeka ih je de bijedne brvnare u podnožju obronaka, uz šumarak i potok. Pred kućom su se igrala indijanska djeca a na vratima je stajala neuredna žena. Nije razumjela engleski, a ni jezik znakova. Već je htio poći dalje, kad se iz nje pojavi muškarac u otrcanom ruhu kakvo nose bijelci i naoružan puškom jednometkom. Došao se vrlo ljubazno. Bio je, kako reče, iz plemena Osaga. Nekad je služio kao vodič u području Čejena i znao nekoliko riječi njihova jezika. I McAllister je znao čejenaki.

Da, reče Indijanac, nedavno je tuda prošlo stado. Otišli su prema zapadu. Prije pet ili šest dana, ne sjeća se više. Vodio ih je čovjek crne kože. Dobar čovjek, dao mu je hrane i duhana. I McAllister mu dade šaku duhana, u znak zahvalnosti.

Poslije sat vremena naiđe na ono što je i tražio: tragove stada. Odjednom se razvedri i brže potjera konja. Znači, Sam je tjerao stado točno onako kako su se dogovorili, nadajući se da će tako izmehnuti Kanzašanima.

Odustao je od namjere da putuje i noću, jer bi mogao izgubiti tragove stada, a i osjećao se umorno i iscrpljeno. Spavao je samo nekoliko sati, a kad se probudio, mjesčina je obasjavala cijeli predio. Odmah krene dalje.

Sljedeći tragove, u zoru stiže na obalu nekog potoka. Vidio je da je tu i Sam napojio zaprežnu stoku. Sudeći prema balegi, to je moglo biti prije tri ili četiri dana. Sad ga je umor toliko snrvao da pomisli kako neće moći dalje. Odrijetao je malo u sedlu, jer mu se vraški žurilo.

Kasno poslijepodne primijeti da tragovi kreću na stever; Sam zacijelo misli da će tamo biti izvan opasnosti. Odmorio se malo, pa nastavio slijediti tragove, ali mnogo brže. Oko ponoći, stigao je opet do nekog potoka. Sad već mora biti duboko u Kanzasu.

Zora ga zateče u sedlu, dok se spustao niz blagu padinu ravno u indijanski logor, gdje nade izmiješanuu družinu Čejena i Arapaho Indijanaca. Castill su se govedinom, za koju rekoše da su je dobili od Teksašana koji su tuda gonili stado prema sjeveru. Kad su mu opisali vođu gonila, McAllister je bio siguran da je na dobrom tragu.

Indijanci su u početku bili ukrošeni hladni i oprezni, ali opustiše se kad su čuli da zna njihov jezik. Ispričao im je da je dvije godine živio s Čejenima, a oni ga ponudiše govedinom. Zauzvrat im daruje duhan, što su oni vrlo cijenili. Kad je krenuo za stado, srdačno su ga ispratili. Već odavno nije vidio Indijance da se smiju i šale kao ljudska bića. Sjetio se svog djetinjstva i oca i tko zna po koji put zapita se da li je doista istina da mu je majka bila Čejenka, iz plemena poglavice Mnogi Konji.

VI

Link Forster opali.

Čovjek u kojeg je pucao skvrči se na sedlu, konj se propne, a jahač čvrsto obgrli vrat životinje.

Odjednom sa svih strana prashuše pucnji. Dim baruta počne se vući rubovima doline, zemlja se prašila od olovnihi zrna. Konjanik na čelu stada kliznu niz bok konja, pogođen, a prestrašene se krave dadoše u trk.

Forsteru zdesna bio je obor s konjima. Momčić koji je čuvao pričuvene konje, bio mu je okrenut leđima, ali se moglo vidjeti da je vrlo mlad. Forster opali, ali promaši. Pričuveni su se konji sada dali u trk kao i krave, grabeći bjesomučno prema sjeveru. Dječak je jahao uz njih. Forster ponovo opali i opet promaši, ali netko drugi iz njegove družine skinu mladica iz sedla. Momčić se trgne i pade s konja. Još je jednom pokušao podići glavu prije nego se zauvijek smirio.

Forster ustade iz zaklona i potrča do mjesta gdje je ostavio privezana konja, naređujući svojim ljudima iz sveg glasa. Dok se uspinjao na sedlo, vidje jednog od gonila stoke kako jaše ravno na njegove drugove, pucajući u njih bez prestanka. Uto ga netko pogodi i on pade naglavačke s konja, koji posrnu.

Krave su sada trčale u stampedu prema sjeveru i gotovo već istrčale iz doline na ravan na drugoj strani. Većina Forsterovih ljudi dala se u potjuru

za kravarna. Iako se na sjevernoj strani doline još pucalo, Forster okrene prema jugu. Jahao je kroz oblak prašine što su ga uzvitala krave, primijetivši da su se i dva njegova momka uputila za njim. Iznenada ugleda jednog goniča krava kako stoji iza ustrijeljenog konja i puca. Krene prema njemu. Gonič opali i zbaci jednog Kanzašanina s konja. Forster se okomi na nj. Momak ponovo opali, ali promaši. U tom ga trenutku konj udari kopitom u rame i odbaci u stranu. Momak odmah pokuša ustati, ali ga drugi Kanzašaniin nagazi konjem i on se ponovo sruši.

Ostao je bez puške i, smeten od udaraca, polagano se pridizao. Forster okrene konja, podigne pušku i ustrijeli čovjeka u glavu. Teksasaniin padne mrtav.

Hladi su još uvijek odjekivali dolinom kad je Forster sa svojim ljudima požurio natrag. Naletjeli su na dvojicu Kanzašana oborene s konja, zbunjene. Jedan uteče i pokuša se sakriti među stijene.

— Držite ga! — zaprepašteno povikao Forster. — Brzo gore, istjerajte ga!

— Zašto ti ne odeš? — dobacili jedan od njegovih ljudi.

Forster odmah okrene konja prema stijenama i odjuri. Odjeknu hitac, a metalak propara rukav njegovog kaputa. Forster primijeti da se još jedan jahac približava stijenama s istočne strane, pucajući sve vrijeme. Prije nego je stigao do stijene, između njega i Forstera pojavi se čovjek i baci na zemlju.

Forster naglo zaustavi konja i potrči do mjesta gdje je čovjek pao, podigne pušku i opali. Kad je podigao pogled, ugleda Grottena. Dojahao je još jedan od njihovih ljudi.

— Sve u redu? — upita Forster.

— Mislim da jeste.

— Pođi i pogledaj!

Odjednom se Forster osjeti mrtvo umoran, pa priđe konju i uzjaše.

Sjedio je nepomično dok je Grotten uhvatio svog konja i uzjahao. Još jedan hitac odjekne dolinom što je značilo da su njegovi ljudi našli još jednog Teksasaniina živog i da su ga srušili.

— Dve člane uskoro naboreviti. Šim se dokopamo zlata — Forsterov glas nije zvučao baš uvjerljivo.

— Nadaјmo se — odgovori Grotten.

— Brzo za kravarna! — Forster podbode konja, pa obojica odjašu za raštrkanim i preplašenim govedima.

McAllister stade kao ukopan. Učinilo mu se da kroz konjski topot čuje pucnjavu. Napeo je uši i slušao. Sad više nije bilo dvojbe. Pucnjava se čula točno iz smjera odakle je jahao. Podbode konja i pojuri.

U prvi tren mu se učinilo da je pred njim brijeg, ali onda razazna stijenje pokriveno žbunjem. Priđe, nego što je stigao do plitke doline, okrene ulijevo, a potom krene ravno. Sad se pucnjava već jasno čula, unatoč udaranju kopita konja i zloslutnoj tužnavi stada u stamperu koje je jurilo prema smjeru, sve dalje od njega. Galopirao je što je mogao brže. Bol se opet vratila u njegovo umorno tijelo i sav se oslanjao od muke. Stisnu zube, da bi izdržao bolove. Mora vidjeti što se događa u dolini.

Odjednom se našao u ulazu u dolinu i u daljini ugleda veliki oblak prašine, koji je podiglo stado. Preplašeni konji istrčase na stazu kojom je prolazio, a jedan bokom udari u njegovu. Nedaleko od staze ugleda mrtva konja i čovjeka.

Okrenu konja i krene uzbrdo, među stijene i žbunje. Pucnjava je sad odjekivala na sjevernom kraju doline.

— Rem...

Trgnuo se. Glas mu bijaše poznat. Sjaše i počne pretraživati okolinu. Tada primijeti da se čovjek za kojega je mislio da je mrtav pridigao na lakat.

Šam.

— Stoj mirno! — zapovjedi McAllister konju i pođe niz padinu. Puškara nije se još uvijek čulo sa sjevera. Po izrazu na Samovu licu zaključio da je Crnac teško ranjen.

— Hvala nebesima da si napokon stigao, čovče! — izusti s olakšanim vodom goniča. — Pobiše nas... sve! Prenesi me gore, u žbunje. Brzo, molim te!

Da je bio zdrav, McAllister bi podigao nadzornika i donio na rukama. Kako je bio premalo da ga sam podi-

ne, morao ga je vući. Položio je Sama u žbunje i kleknuo uza nj, da ga bolje pogleda. Sam je bio ranjen u trbuh i nalazio se u duboku šoku. Lice mu bijaše pepeljasto sivo. Doimao se tako užasno da McAllister pomisli kako je to kraj. Ipak, pokušat će ga spasiti, odvesti ga što dalje odavde.

— Same kojim smjerom valja poći do najbliže vode?

Crnac se namršti, razmišljajući.

— Prema sjeveroistoku — odgovori s mukom.

McAllister se našao u nedoumici. Pođe li prema sjeveroistoku, jahat će usporedno s razbojnicima, koje mu valja preteći a da mu ne nađu tragove. Stoga odluči da će jahati kroz vodu, jer nije imao vremena brisati tragove.

— Natovarit ću te na svog konja i odvesti iz doline. Same.

— Uхватit će nas, momče.

— Ako se ne dočepamo vode.

S teškom je mukom podigao Sama na sedlo. Pri tome primijeti da je Crnac pogođen i u leđa. Začudio se kako je taj čovjek uopće živ. Konj je stajao poslušno, nepomičan dok je Sama smještao na sedlo. Otkopčao je njegov opasač i pričvrstio ga o jabučicu sedla. Sam zastenje i primi se rukama čvrsto za sedlo. I McAllister uspije uzjahati.

Jahali su najprije dobar dio puta prema jugu i tek tada skrenuli prema zapadu, dobru milju prije nego su se uputili prema sjeveroistoku. Puškara-hije se još čulo iz doline dok su se mimolazili. McAllister se osjećao razapet između želje da što prije dopremi Sama na sigurno mjesto i želje da se vrati u dolinu i osveti mrtve drugove.

— Koliko još ima do vode?

Nije dobio odgovor. Sam se onesvjestio, ili umro. McAllister mu opipa srce i osjeti treptave i slabe otkucaje. Nikad se još u životu nije osjetio toliko bespomoćnim. Konj te kasao prema sjeverozapadu, a Rem te želio samo jedno: da ga Kanzašani ne sustignu prije noći, koja će ga oviti svojom tamom.

Nakon toga što su protrčala tri ili četiri milje, goveda su pošla korakom, a neke su krave čak počele pasti.

Forster dojaše do Grottena.

— Dice, kreni sa stadom prema sjeveru, a ja ću se vratiti u dolinu kako bih se uvjerio da nitko nije ostao živ. Sholto će sa mnom.

Grotten klimnu u znak suglasnosti; smatrao je to mudrom odlukom.

Sholto je bio potresen, ali to nije mnogo uzbuđivalo Forstera. Nije ni mogao bolje izgledati poslije okršaja u kojem je sudjelovao.

Kad su stigli do doline pošli su od jednog do drugog ustrijeljenog goniča, provjeravajući da li su doista mrtvi.

— Dobro obavljen posao — reče Sholto kad su došli do kraja doline.

No, Forster je šutio i razmišljao. Naposljetku prošapće u pola glasa:

— Gdje li je onaj Crnac?

— Koji Crnac? — upita Sholto koji je imao dobar sluh.

— Prvi gonič kojeg sam ustrijelio.

— Nisam vidio nikakva Crnca.

— Stavio bih ruku u vatru da je bio Crnac.

Sholto je već čuo da Teksašani često unajmljuju Crnce za goniče stada. Možda je Forster uistinu i vidio Crnca.

— Možda ste se zabunili — reče Sholto, više da primiri Forstera, nego što je mislio da se ovaj i zabunio.

— Možda, ali sjećam se gdje je pao. Hajde, pogledat ćemo.

— Eto, tu; tu je pao. Siguran sam — reče Forster kad su stigli na mjesto gdje se Sam survao s konja.

— Al' tu ga nema.

Forster se odjednom uznemiri.

— Gdje li je? Sigurno znam da sam ga pogodio. Sam nije mogao uteći.

Zemlja je bila sva izrovana kopitima. Tad mu pogled pade na par uskih utrih tragova.

— Stani! — poviče Sholtu, koji se motao uokolo.

Skočio je s konja i pošao za tragovima, a potom mu se pogled zaustavi na žbunju iza stijene na uzvisini. Vodeći konja za uzde uspane se do ruba hrpta, a Sholto za njim na konju.

— Pogledaj, tragovi konjskih kopita. Netko je došao i odnio Crnca.

Sholto gurnu šešir na potiljak.

— Nemoguće! Ma, tko bi to mogao učiniti?

Forstera obuze panika.

— Ne znam, ali uskoro ćemo znati. Pogledaj, odjahali su prema jugu, dvojica na jednom konju.

Neko su vrijeme slijedili trag, ali ga izgubiše nakon nekoliko stotina metara, jer su se tragovi konjskih kopita izmiješali s tragovima stada. Osjetivši se nemoćnim, Forstera obuže bjelomučna srdžba.

— Mora da su slijedili tragove stada prema jugu, a onda skrenuli prema jugu ili zapadu.

— Onda su nam pobjegli — reče Sholto. — Do vraga, ja ne znam slijediti tragove. To je posao za mješanca.

— Nick! — usklikne Forster. — On će nam pomoći. Vрати se do stada, Sholto. I odmah mi pošalji Nicka. Kaži neka požuri!

Kad je Sholto odgalopirao Forster ostane na mjestu, razmišljajući. Sad je u škripcu. Ako taj Crnac pobjegne, sve će upropastiti; štoviše, mogu ga štetati. Forster osjeti mučninu od straha pri toj pomisli. Mora uhvatiti tog Crnca i zauvijek ga ušutkati... i njega i čovjeka koji ga je spasio. Zar ih je McAllister stigao? Nemoguće. Taj neće moći uzjahati barem mjesec dana. Tko bi to mogao biti? Zapravo, to je svejedno, jer obojicu mora ubiti prije nego stignu do bilo kojeg naseljenog mjesta.

A što ako mu pobjegnú? O tom nije htio ni razmišljati. Nego, Holst neće htjeti kupiti ukradenu stoku poslije gužve koja se zbila u Combvilleu. Možda je može prodati u nekom drugom trgovištu. No, to će biti još opasnije ako se Crnac spasi. Što da učini s govedima?

Tad mu na um pade dobra zamisao: Grottenov brat.

Nasmijao se glasno. Odlična misao. Što je više o tome razmišljao, sve mu se više sviđalo. Dice je bio vrlo prislan sa svojim bratom Mikeom, a Mike je obožavao svog brata. Mike je imao zemlju, ali ne i krava. Forster i Dice nagovoriti će Mikea da se uortače, pa će se utroje baviti stočarstvom. Krave će prodati poslije, kad se sve smiri, nekom nakupcu stoke na sjeveru.

Tad ugleda Nicka, kako galopira niz dolinu. Nick Wetherby bio je mješanac iz indijanskog plemena Osagea i vrstan tragač.

Nick stegnu uzde i konj se propne. Bio je to zdepast, ružan čovjek. Nije volio bijelce i mrzio je Indijance. Volio je samo sebe i pazio na svoj probitak, a držao se Forsterove družine jer su ga prihvatili kao sebi ravna.

— Sholto reče da ste našli neke tragove — reče umjesto pozdrava. Kad mu je Forster objasnio što je našao i što želi, dodao: — Neće biti lako i potražiti će.

Forster je, smiren, odjahao do stada, jer je znao da ga Nick neće razočarati, a Indijanac pođe prema jugu uz rub tragova stada, motreći pomno zemlju u smjeru prema istoku. Jahao je tako nekih pet milja, a onda promijenio smjer. Prešao je tragove stada prema zapadu i skrenuo malčice prema sjeveru.

Tek predvečer ugleda ono što je tražio, gotovo milju južnije od doline: tragove kopita konja s dva jahača. Vodili su prema sjeverozapadu. Zadovoljno se osmijehnuo. Sve je ispalo lakše nego što se nadao. Idućeg će dana naći tu dvojicu, pokazati ih gazdi, a ovaj će ih ubiti. Svidjela mu se ta misao. Za njega je nasilje kad je bio na strani jačega, bilo jedno od osnovnih životnih užitaka.

Kad se vratio u logor, Forster je sjedio uz logorsku vatru i večerao.

— Pa? — Forster podigne upitno obrve.

— Našao sam ih, kapetane — odvrati Nick ponosno čim je skočio iz sedla. — Idu prema sjeverozapadu. Lako ćemo ih naći. Nisu daleko odmakli. Dvojica su na jednom konju. Jedan je teško ranjen. Našao sam i tragove od krvi. Možda je već i izdahnuo.

— Krećeš u zoru. Dice i Sholto će te pratiti, a možda i ja pođem s vama. Tu dvojicu moramo ubiti!

Nick se zadovoljno smješкао.

VII

McAllister je osjećao strahovite bolove u cijelom tijelu dok je držao Sama da ne padne iz sedla. Pošto je zaustavio konja, oprezno se spustio sa sedla. Znao je da, prije ili kasnije, mora oči-

stili i zaviti Samovo rana, ali se sav
trud da pobiegne što dalje od Kanza-
šana ostati uzaludan. Napeto je osluš-
kivao. Računao je da neće biti tako
lakomisleni da noću podu u potjeru.

Voda potoka ljeskala se na mjesedi-
ni. Mora zapaliti vatru da zakuha
vodu. Otkopča opasat kojim je Sam
bio zavezan za sedlo i oprezno spusti
Sama na zemlju. Uzeo je potom ponja-
vu podsedlicu, razmotao je i na nju
polegao Crnca. Utaborio se na dobro
zaklonjenom mjestu. Raslinje uz obalu
potoka zaklanjalo je vatru. Sam se tre-
sao od vrućice kao prut na vodi. McAl-
listeru se stegnu srce od tuge pri po-
misli da bi mogao umrijeti. Dva met-
ka neće lako izvaditi, a putovanje je
pogoršalo i onako teško Samovo sta-
nje.

Čim se vatra rasplamsala, donio je s
potoka vodu i stavio na vatru. Uskoro
je uzavrela. Uzeo je džepni nož i otvo-
rio ga. U čuturici u bisagama našao je
viskija.

Sam otvori eđi i upita:

— Gdje smo, momče? Progone li
nas?

— Naišli smo na vodu, točno kako si
mi rekao. Još ih nema. Same moram
ti izvaditi olovo — ozbiljno će McAl-
lister.

— Same tratiš vrijeme sa mnom,
momče. Ostavi me i bježi. Ja sam na
izdisaju — Sam ga tužno pogleda.

— Što ti pada na um! — odvrati stro-
go Rem, pa mu pruži čuturicu: — De,
potegni.

Primio je čuturicu Crnčevim usnama
i Sam srknu gutljaj. McAllister se po-
boja da ne popije previše. zbog ranje-
na trbuha. Tada i sam potegne doh-
gutljaj i to ga ohrabri.

— Jesi li sreman? — upita.

— Kao uvijek.

McAllister izvuče metak iz svog opa-
sača i pruži ga Samu. — Zagrizi, juna-
čino!

Sam ga stisne među zube, da bi što
lakše podnio boli. McAllister ga pokri
kaputom; sve osim glave i trbuha.
Tada razjari vatru i oganj se rasplam-
sa, pa je mogao dobro vidjeti što čini.
Razderao je Samovu košulju, slijeplje-
nu uz trbuh od zgrušane krvi. Toolom
vodom i komedom krpe koji je otrg-
nuo od svoje košulje isora ranu i vid-
je da je srce razdriko mase u duboku

ranu na lijevoj strani trbuha, misko,
iznad adjelica. Okrenuo je Sama na
stranu i našao ranu kroz koju je me-
tak izašao.

— Imaš prokletu sreću — ote mu se.

— Bolje sreću nego nesreću — proste-
nje Sam.

McAllister raskopča Crnčeve hlače i
povuče ih do koljena, opru mu bedra
od krvi i prašine, pa povije ranu koja
je još krvarila pošto ju je prije dezin-
ficirao viskijem. Zaštitio ju je jastučić-
cima koje je složio od krpe i stegnuo
zavojcima koje je u vrpčama odrezao s
gunja.

— Jednu smo uredili, a sad ćemo
drugu.

— Dobro su me prorešetali — mirno
zamijeti Sam.

Rem polegne Sama na trbuh i
strgne ostatke košulje koja je bila
krvliju slijepljena uz crna leđa. Sam
se samo jednom lecnuo, ali ne reče ni
riječ. McAllister opru krv s leđa, a
potom opet razjari vatru. Tada vidje
da je zrno prošlo točno ispod lopatice.
Rana je bila duboka, a meso oko nje
rastrgano. Zrno se zaglavilo ispod ča-
lice ramene kosti. Opru je ranu i
oštricu noža viskijem, dao je još jedan
gutljaj Samu, a potom i sam potegao
pa se i latio posla. Krv je kuljala iz
rane, što bi moglo biti i dobro jer je
sprala svu nečist ali i opasno jer je
Sam gubio krv i bivao sve slabiji.
McAllister gurne oštricu noža u ranu,
koja je bila toliko velika da je u nju
mogao gurnuti cijeli palac. Napipavši
zrno pod ramenim zglobovom reče:

— Sad će boljeti. Stisni zube!

— Hajde, počni već jednom. Priznai
da uživaš u mesarenju.

— Nisam znao da je u Crnca meso
iznutra crveno ko u bijelca. Uvijek
sam mislio da je u vas drugačije — u
šali će McAllister.

— Nemoj više polijevati noć viski-
jem. Steta te. Dai da to mi popijemo.

McAllister mu dade još jedan gut-
ljaj, pa iskopi čuturicu. Primjetio je
da drhti kao i Sam. No, zrno je izva-
dio brže i lakše nego što se nadao.
Čim ga je izvukao krv srknu u mlazu.
Hitro savi krpeni jastučić i zaveže ga
čvrsto preko rane. Našao je žilu kuca-
vicu i pritisnuo je snažno, ne bi li zau-
stavio krvarenje. Znao je da će biti

čuda što mu voda za rukom rasu povu tako da se ne da na zlo.

Crnac se izvrne na leđa i pomakne ruku. Lice mu zasja.

— Vidiš, već mičem rukom. Momče, promašio si karijeru!

— Hoćeš li moći jahati? — zabrinuto upita McAllister. — Morali bismo krenuti. Prije zore, moramo biti daleko odatavde.

— A zašto ne bih? Reme kamo ćemo?

— Potok teče od jugoistoka prema sjeverozapadu. Nadam se da će misliti da smo pošli na jugozapad.

— Ne, momče. Najlogičnije bi bilo da krenemo prema sjeverozapadu, što znači da će oni misliti da smo pošli jugoistoku. Dakle, jahat ćemo prema sjeverozapadu — razumno će Sam.

— Dobro.

McAllister ustane i ugasi vatru. Iz bisaga izvadi čistu košulju i pomogne Samu da je navuče. Potom zamota ponjavu u gunj koji zaveže iza sedla. Podiže Sama u sedlo bio je naporan posao, ali zajedničkim silama, uz mnogo znoja, Sam se napokon smjestio u sedlo. McAllister priveže njegove noge ispod konjskog trbuha i povede niz obalu u potok. Doveo je životinju do srednje bujice, dok mu voda nije dosegla do trbuha, pa krenuo prema sjeverozapadu. Vodena struja nije bila snažna. Pogledavao je od vremena do vremena na Sama. Znao je da će to biti dugo i teško gacanje kroz vodu, sve do zore.

Oko ponoći počelo je kišiti. Iako se poveselio da će kiša isprati njihove tragove, osjećao se užasno pokisalo u pravom smislu te riječi. Svojom je okretajem zagrnio Sama, pa je za nekoliko trenutaka bio mokar do kože. Međutim, sada su mogli izaći iz potoka i hodati obalom. Spuštene glave malo-dušan, gazio je kroz kišu, povremeno dobacujući Samu pokoju riječ ohrabrenja. Ali, Sama nije trebalo zkoliti. Vedra duha, stalno se žalio, ali Remington primijeti da često stiska zube od boli.

I njeza su još uvijek boljela rebra, ali tijelo se brzo jačalo u neorekidnu naporu tih dana, i mnogo se bolje osjećao. Sad, kad je ponovo gazio po tvrdom tlu, ubrza korak i požali što ne može potrčati.

Možda bi se vjalojama promatrao moglo učiniti da je Sam samo nečiji tovar mesa na sedlu konja, ali je zato njegov duh bio bister i živ. Odjednom, prekine tišinu:

— Reme, sada nam se pružila prilika da im umaknemo. Nadam se da će kiša potrajati. Skreni prema zapadu. Tako ćemo ih nasamariti.

Lukavo, pomisli McAllister i skrene; konj je kasao za njim odmjerenim korakom. Poslije sat vremena kiša stane. Nastavili su prema zapadu. U zoru upadoše u gustu nisku maglu. McAllister stade. Nije mogao dalje od umora, a i konj je pokazivao znakove iscrpljenosti. Prostro je gunj i pomogao Samu da se ispruži. Rasedlao je konja i pustio ga da pase. Sunce se škrtlo probijalo kroz izmaglicu. Remington dade Samu malo vode i upita ga kako se osjeća. No, odmah i požali. Na Crncu se vidjelo da se loše osjeća.

— Ne brini, izvući ću se.

Nije imao teka, pa McAllister sam založi, čučajući iza nj i razmišljajući. Nije znao što mu je činiti, kojim putem valja poći. Nalazili su se daleko od bilo kojeg naseljenog mjesta.

Sporo, magla se počela dizati.

Odjednom, McAllisteru se učini da je čuo neki daleki šum. Uznemiren ustane, popne se na najbližu uzvisinu i počne ogledavati. Na sjeveru, istoku i zapadu ne vidi ništa sumnjivo, ali kad svrgnu pogled prema jugu, jedva je mogao vjerovati očima.

Na ravlini ni milju daleko, ugleda čunjaste šatore indijanskog sela. Strah mu stegnu srce, jer je znao da mnoga indijanska plemena dalekog zapada nisu prijateljski naklonjena, a u Combvilleu se pričalo o vojnim pohodima na Čejene, Arapaho. Komanče i Kijove. Potrča brzo natrag.

Sam je tvrdo spavao. Potrese se.

— Same, probudi se!

— Što je, zaboga? — Sam, prestrašen, otvori oči.

— Indijansko selo ni milju odatavde. Moramo pobjeći.

Crnac se polagano pridigne na lake, a onda se trgne.

— Prekasno, našli su nas.

Remington se okrenu.

Obris čovjeka ocrtavao se prema nebu dvadesetak metara od njih. Indijanac je bio zagrnut šarenim gunjem, a glavu mu je krasilo pero.

VIII

McAllister dohvati henrijevku i polako ustane.

Udesno od prvog pojavi se drugi Indijanac, pa treći. McAllister se osvrne i vidi petoricu. Bili su opkoljeni.

— Gdje ti je puška, Same? — tiho upita.

— Pod gunjem. Samo polako momče! Govori s njima prije nego pucaš.

McAllister prebaci henrijevku iz desne u lijevu ruku, tako da je desnicom mogao začas povući revolver, i podigne je u pozdrav mira. Nijedan Indijanac se ne pomakne; stajali su ukočeni i netremice ih promatrali.

McAllister progovori lošim čejenskim narječjem. Ako su ipak Čejeni, njegova bi nekadašnja veza s tim plemenom mogla spasiti i njega i Sama.

— Mir s vama, braćo! — pozdravi, pa nastavi: — Bijelci me zovu McAllister, Čejeni Ronac. Živio sam u poglavice Mnogi Konji i nazivao ga ocem. Bio sam mu ko sin, a njegov sin bijaše mi ko brat.

Začutio je, da vidi učinak svojih riječi.

Nizak Indijanac orlovskih crta lica zakorači udesno. Glavu mu je pokrivala kožnata kapa. U ruci je držao pušku opetušu. Bio je poodmaklih godina, iako mu korak bijaše lak, mladenački. Lice je bio obolio crvenom, žutom i bijelom bojom. Odjeven bješe u staru iznošenu odjeću, kakvu Indijanci redovito odijevaju za put. U McAllisteru se probudi tračak nade. Možda ipak nisu u ratnu pohodu.

— Bilo je to davno kad je Ronac bio s plemenom — reče Indijanac. — Ja sam osobno s njim govorio.

— Dobro te se sjećam — brzo će McAllister, pokušavajući svim silama da ga se sjeti. Činio mu se poznatim, ali bilo je tako davno kad je u Čejena proveo dvije zime; bijaše dječaćić.

— Ronac bijaše dječak — nastavi Indijanac.

— Al' viši od većine odraslih.

— Istina — potvrdi Indijanac gotovo zavidno.

Indijanac kojega su prvog ugledali nešto reče, ali tako brzo da McAllister nije mogao razumjeti. No, osjećao je da je taj čovjek opasan. Stariji Indijanac odgovori: — Strpljenja, sinko!

— Držim ga na nišanu, Reme — prošapće Sam. — Nek' samo kihne gotov je.

Odjednom kao da se veo raspršio i McAllister se prisjeti dječastva. Olakne mu.

— Ti si muž sestre poglavice Mnogi Konji. Zovu te Moćna Ruka.

Indijanac načas ostade bez riječi, a onda klimnu.

— Istina.

Prišao im je i začuđeno se zagledao u Sama; zacijelo nikad još nije vidio čovjeka crne kože.

— Kakav je to čovjek? — upita napokon.

— Gonič stoke sa sjevera. Ranjen je. Napali su nas i opljačkali. Možda će uskoro umrijeti.

Indijanac zagunda.

— Sve sam to predvidio. Predvidio sam smrt mnogih bijelaca. Vidio sam Ronca kako nam se vraća s ranjenikom. Doveo sam ove ljude ovamo jer sam znao da ću te baš tu naći. Nisu mi vjerovali, no sada moraju vjerovati.

Sada se već McAllister dobro sjećao tog Indijanca. Slovio je u plemenu kao vidovnjak i mnogo je puta prerekao što će se sve zbiti s njegovim plemenom. Uživao je i velik ugled vrsna vidara.

— Možeš li ozdraviti mog prijatelja, Moćna Ruko? — upita ga McAllister. — Pogoden je s dva zrna i izgubio je mnogo krvi.

— Pokušat ću zato što si ti Ronac, sin poglavice Mnogi Konji. Ali, u opasnosti ste. Bijeli su vojnici pobili mnoge iz našeg plemena i naši ratnici žude za osvetom.

— Što kaže? — upita Sam.

— On je plemenski vrač i vidar. Zavidat će ti rane.

— O, ne! Ne dopusti mu da me se dotakne!

— Među Indijancima nema boljeg travara od njega. — McAllister nije spomenuo ništa o opasnosti, jer nije htio uznemiriti Sama.

Ostali Indijanci nisu bili naklonjeni bijelcima kao vrač i neki su od njih pokazivali otvoreno neprijateljstvo prema došljaku i njegovu crnom prijatelju. Promatrali su Sama s velikim zanimanjem, čudeći se njegovoj crnoj koži i kovrčavoj kosi. Divili su se McAllisterovu konju, obilazili ga i opipavali, dok to konju ne dojadi i poče se ritati. Poslije toga držali su se dalje od konja.

Remington podigne Sama u sedlo i mala povorka pođe u selo, s Moćnom Rukom na čelu, dok su ostali ratnici stalno nešto raspravljali.

Kad su se približili selu, McAllister vidje da je to mala zajednica od nekoliko obitelji. Vračali su se sa sjevera, gdje su lovili bivoie, i sada su se spustili na jug da prezime. Utaborili su se u blizini šumarka, gdje je bilo dovoljno drva za ogrjev, i uz potok, da bi imali dovoljno vode za sebe i za stoku. Jedan od ratnika odjaše naprijed, kako bi upozorio ostalu braću da dovede dva bijelca i da se proročanstvo vraća obistinilo.

Sunce se pomoli iza oblaka i McAllister odahnu jer mu je odjeća bila mokra od kiše. Izašlo je cijelo selo zajedno sa psima, da ih vidi i dočeka. Moćna Ruka počne nešto glasno objašnjavati i ljudi otjeraše pse koji su bijesno lajali na strance.

McAllister primijeti da su svi dobro uhranjeni, što je značilo da su im bogovi lova bili naklonjeni. Dok su prolazili između šatora, svi su znatiželjno promatrali strance, a neke žene i djeca pokušali su ih čak dotaknuti. Ratnici su ponosno stajali, zagrnuti gunjevima i s oružjem u rukama. Naposljetku stigoše do čunjasta šatora na obali potoka, ispred kojeg ih dočeka sjedokos Indijanac, za glavu viši od prosječna Čejena. McAllister se pokuša sjediti da li ga je već vidio.

Moćna Ruka stane uz McAllistera i reče:

— To je naš poglavica Visoki Oblak. Ako on kaže da ostanete, ostat ćete. Njegovim se zapovijedima svi pokoravamo,

Vrač tada nešto objasni poglavici, prebrzo da bi ga McAllister mogao slijediti. Poglavica je bio lijep muškarac. Oko velikih usana titrao mu je smijesak, a iz izraza očiju izbijala razumnost. Čovjek velik tijelom i duhom. Kad je vrač ispričao poglavici kako je našao strance, poglavica ih dostojanstveno pozdravi, pa se obrati svojim ljudima. Nekoliko Indijanaca odmah priđe i pomogne Samu s konja. Odnijeli su ga u najbliži šator, a Moćna Ruka pođe za njima.

Poglavica rukom pozva McAllistera u svoj šator. Remington mu rukom pokaže neka pođe prvi i poglavica se sagne te uđe prvi. U šatoru McAllister ugleda dvije žene i malog dječaka. Mlada žena bijaše plaha, ali starija ga odmjeri pogledom punim znatiželje i neprijateljstva. Poglavica sjedne uz ognjište u sredini šatora. Iz lonca nad ognjištem širio se miris tečne hrane i McAllisterova se usta napune slinom od gladi. Poglavica mahnu rukom i mlada mu žena dodade izrezbarenu lulu. Uz neizbježnu svečanost lula je napunjena i zapaljena. Indijanac tada otpuhne dim, nasmiješi se i pruži lulu bijelcu. McAllister potegne dim i vrati lulu poglavici.

Odjednom se poglavica nasmije. Napetosti u hipu nestane.

— Tako, ti si Ronac.

— Da. Bio sam posinak poglavice Mnogi Konji.

— Nikada te nisam vidio, ali čuo sam za tebe. Sada te štitimo Moćna Ruka i ja, ali to ne znači da nisi u opasnosti. U vrijeme ljeta moji su ljudi ratovali s lovcima na bivoie i s vojnicima. Bilo je mrtvih na obje strane i moji su ljudi zadojeni mržnjom. Rekli su mi da ti je majka bila iz našeg plemena i da će vojnici, ako te ovdje zateknu, misliti da si se vratio plemenu svoje majke. Zato bi najpametnije bilo da otidete čim Moćna Ruka zaliječi rane tvog prijatelja.

— Teško je ranjen. Smijem li sam otići? — zamoli McAllister.

— Bit će kako bogovi odrede.

Približi se dječak, i znatiželjno se zagleda u bijelca.

— Tko je ovaj ratnik? — našali se McAllister.

Lice se poglavici nabora od smijeha.

— To je moj najmlađi sin Mali Trkač; morao je trčati dok njegov vršnjaci nisu ni prohodali.

McAllister namignu dječaku. Dječak ga je nenomšno promatralo. Kad se nasmiješio, plašno mu odvrati. McAllisteru bi žao što uza se nema ništa što bi mu mogao darovati. Tada se sjeti džepnog nožića. Izvadi ga i otvori da pokaže oštricu, pa ga pruži djetetu. Mali Trkač se krzmao da li da ga uzme.

— Hajde, ratniče, uzmi ga — osokoli ga McAllister.

Dijete najprije pogleda oca. Visoki Oblak klimnu, smiješeci se. Mala smeđa ručica posegnu za nožem, zgrabi ga i skriva u jaku. Za tren se radošno smijao, od sveg srca. Mlada mu žena nešto reče, a dječak potvrdi k njoj, pokazujući nožić.

— Stekao si prijatelja za cijeli život — reče Visoki Oblak.

Još su neko vrijeme čavrljali, a onda ih žena pozva da blaguju. McAllister jedva dočeka. Strpio se dok se poglavica poslužilo, a onda duboko zagradi u lonac sa žlicom koju mu je dala starija žena. Učini mu se da još nikad nije okusio ukusnije hrane; tako se najeo da je mislio pući.

— Hoćeš li još? — upita domaćin.

— Ne, hvala. Nikad se bolje nisam najeo.

— To mi je drago čuti.

McAllister je imao još malčicu duhana, pa ponudi svog domaćina. Poglavica to s užicom prihvati, jer Indijanci su teško dolazili do duhana.

Uta u šator uđe mlad i vitak ratnik, vrlo nalik poglavici. Bio je gol do pasa i na sebi je imao samo kožne hlače i opasane. Kosa mu je padala niz ramena spletena u dvije duge pletenice, a glavu mu je krasilo orlovo pero. Nije pogledao McAllistera, nego je samo pozdravio poglavicu. Govorio je brzo i tiho.

— Još jedan moj sin, Prerijski Vuk — predstavlj ga poglavica.

Rukovali su se kao što bijelci čine. Činilo se da se Prerijski Vuk ne osjeća ugodno u nazočnosti bijela čovjeka. Izraz lica bijaše mu dostojanstven, kako su Indijanci običavali nenačeti u društvu stranaca. Mlađić reče da ga je poslao vječ koji moli da bi došao u drugi šator. McAllister upita poglavicu

on smije li otići i pođe se slijedom ratnika. Pitao se zašto ga vrać poziva i poboja se da se Samu što kobno dogodio.

Šator u koji ga je uveo Prerijski Vuk bio je malen i čedan: dom čovjeka koji ne bijaše pohlepan za ovozemaljskim dobrima. Kao i u šatoru poglavica, na ognjištu u sredini šatora gorjela je vatra, ali tu se nije kuhala ukusna hrana, nego se pirjalo nešto zagorena mirisa. Uz ognjište je stajao vječ Moćna Ruka. Doimao se divlje i okrutno: golih prsa, upalih i punih ožiljaka, isaranih živim bojama, dok mu je razbarušena kosa padala u pramenovima na čelo i lice. Lice je bilo naprovo obojeno. Bijeli krugovi obrubljeni valj su mu oči, a čelo i obraze namazao je žarko crvenom bojom. Desnim je stopalom u ritmu tabanao po zemljanom podu, a u desnoj je ruci držao čegrtaljku i ritmičkim čegrtanjem pratio je svoj tihi pjev. Koža mu se liskala od znoja i dahao je kao u najvećem tjelesnom naporu. Cim je ugledao McAllistera, utihne i smiri se uz groteskan smijeh.

— Podi svome prijatelju — reče.

McAllister krenu udesno, prema mjestu gdje je Sam ležao na hrpi bivolje kože, pokrit gunjem, i kleknu uza nj.

Sam otvorio oči i nasmiješi se.

— Zdravo, momče! Zacielo si znao kamo me vodiš kad si me doveo ovamo. Stari vječac izgleda strašljivo, ali zna svoj posao.

McAllister položi ruku Crncu na čelo. Sam više nije imao vrućicu.

— Pravo čudo, zar ne? Stari vječ je pravi čarobnjak.

— Njemu bi bilo milo da zna što o njemu misliš. Ali to je najobičnija indijanska lekarija — reče McAllister uz smijeh.

— Prvo mi je u rane natrpao nekakvu travurinu s mahovinom, a onda ih povio sirovom kožom.

— Sad ćeš brzo ozdraviti, a to je najvažnije.

Remington je osjetio tako duboko olakšanje da nije više znao što bi rekao. Pošao je do Moćne Ruke i potpisa ga po ramenu. Indijanac je razumio da mu se McAllister zahvaljuje.

— Ljudi koji su ranili tvog prijatelja još su opasni? — upita ga zabrinuto.

— Možda. No, jebao sam kroz potok, da zametnem trag, a kad sam izašao iz potoka, kiša je isprala tragove.

Indijanac potrese glavom.

— Predosjećam opasnost.

— Ako postoji kakva opasnost poći ću u izviđanje, ujače — upadne mu u rječ Prerijski Vuk.

Vrač plesnu mladog ratnika po plećima.

— Izvršno. Prerijski Vuk je naš najbolji izviđač. Ako su ti ljudi na putu ovamo, on će ih sigurno otkriti.

Mlađić navuče lovačku košulju, pograbli luk i tobolac sa strijelama i izađe iz šatora.

Vrač bací još trava na oganj. Reski miris zagorjelog napuni šator i osvježi zrak. Tada se obrati McAllisteru:

— Odmori se sinko.

Pokazao je na hrpu krzna pokraj Sama i McAllister se šutke sručio na nj i pokrio gunjem. Umor ga je toliko iscrpio da gotovo više nije mogao držati oči otvorene. Sam je nešto govorio, ali on nije čuo. Začas je utonuo u dubok san.

Moćna Ruka proviri na otvor šatora. Oštra studen udara ga u lice, a na obraz mu se zalijepi pahuljica snijega, prvi vjesnik da je stigla zima.

Kad se McAllister probudio, u šatoru je bilo mračno, samo je vatra tople pucketala. Čim je odbacio gunj kojim je bio pokriven, strase ga oštra studen. Pogleda Sama, koji je spokojne spavao. Što ga je probudilo? Tada začuje glasove ispred šatora, a potom uđu Moćna Ruka i Prerijske Vuk, koji je cvokotao od studeni. Vrač potakne vatru i ratnik pride ognjištu. McAllister im se pridruži i čuče uz vatru.

— Što si doznao? — upita.

— Mnogo bijelih ljudi gone veliko stado južno odayde — odgovori mlađi Indijanac.

McAllister se odmah razbudi.

— Južno? — iznenađeno usklikne.

Prerijski Vuk potvrdno klimne.

— Kojim smjerom idu... prema sjeveru?

— Malo na sjever, više na zapad.

I to je iznenadilo McAllistera, pa pomislí da je Prerijski Vuk možda vidio neko drugo stado, a ne Struthersovo. Zašto ne? No, ako je ipak bilo Struthersovo, zašto su nošli na zapad?

Samo je jedan odgovor zadovoljavao: Forster se uplašio svog nadjela. Pekoí cijele družine goníla utjerao mu je strah u kosti i bojao se sa stadom na tržišta. Bijaše to jedno razumne objašnjenje. Tako, znači, idu prema zapadu. Zar je smislio da prezimi u Coloradu? Još jedna vjerojatnost. U tom slučaju vrijeme radi za nj; i ale-mu i Samu treba vremena. Moraju ojačati, prije nego poduzmu bilo što protiv Forstera.

— Al' to nije sve — dodade Moćna Ruka.

— Nije sve?!

— Nekolike ljudi slijedi vaše tragove Ronac. Odvojili su se od ostalih, sjeverne odavde. S njima je mješana i on ih vodi vašim tragom.

— U kojem smjeru? — McAllister se prestravio.

— Dolaze ovamo. Sutra će stići. Samo bi budale mimošle naše stado — odvratí Moćna Ruka.

Bijelac i stari vrač se pogledaše.

— Mislimo isto. Ako vas ovdje nađu, ubit će vas i mi ćemo upasti u navoru. Morate odmah otići, zbog nas. To su zli ljudi i bit će mrtvih dođu li ovamo. Onda će za vjima doći vojnici i pleme će nastradati.

— Točno, mudro zboriš. Ali, što će biti sa Samom? Kamo da pođe kad je zima na vratima?

— Ne plaši se, i to sam predvidio. Dok ste spavali, e svemu sam ugalvije s Visokim Oblakom. Prerijski Vuk će vas odvesti u planisku kućicu. Tamo ćete se skloniti do proljeća. Dat ćemo vam hrana, a i kraj je pun divljači pa nećete gladovati. Tvog ćemo prijatelja prevesti do tamo. Zao mi je što vas moramo otpraviti po ovakvu vremenu, ali ti znaš da je tako najbolje za sve nas.

— Zahvaljujem ti od sveg srca. — McAllister mu položi ruku na rame. — Da nije bilo tebe i poglavice, sada bismo već bili mrtvi. Dugujemo vam svoj život.

— Raduje nas da smo vam mogli pomoći.

McAllister otvori pisage koje su mu donijeli u šator dok je spavao i izvadi iz njih revolver, remington 44. isti onakav kakav je nosio za pasom, pa ga pokloni Moćnoj Ruci.

— Primí taj skroman dar.

Indijanac se razveseli kao da su mu derovali cijeli svijet. Držao je revolver u ruci, a oči su mu se iskrile od divljenja. Prerijski Vuk nije mogao zatomiti usklik koji mu se ote iz grla.

— Prekrasan dar. — Moćna Ruka se smiješio od sreće. — Svi će mi mladi ratnici zavidjeti. Nisam to zaslužio.

McAllister se ponovo maši u bisage i izvadi pregršt metaka.

— Ništa to nije prema onom što si ti za nas učinio.

Prerijski Vuk ustade i izađe iz šatora. Začas se vrati i pozva rukom McAllistera da ga slijedi. Njegov konj bio je osedlan, spreman za put. Uza nj su stajala još tri konja, od kojih dva bijahu upregnuta u travois, indijansku vuču bez kotača. Padao je gust snijeg. Moćna Ruka izađe iz šatora, pa reče McAllisteru:

— Snijeg će vas štititi. Pokrit će vaše tragove.

Stigao je i Visoki Oblak, umotan u topli ogrtač od bivolje kože, da se s njima pozdravi. Pratili su ga njegov mlađi sin i njegove dvije žene. Donijele su im toplu odjeću.

— Štitit će vas od studeni — reče poglavica. Došli su i drugi ratnici, sa svojim ženama i djecom da ih isprate. Svi su bili prijateljski raspoloženi. McAllister probudi Sama i onda ga uz pomoć jednog mladića prenese na travois. Žene ga tada brižno zamotaju u ogrtače, da mu se vidjelo samo lice.

— Kako se osjećaš? — upita ga Remington.

— Nikad bolje.

McAllister se okrene Visokom Oblaku.

— Neka bogovi čuvaju tvoje pleme i njegov jezik od tuđina, poglavice, jer ne znam kako da ti se drugačije odužim.

— Čovjek ne plaća darove — odgovori mudro poglavica.

Rukovali su se po običaju bijelih ljudi. McAllister prstima dotaknu čelo i nakloni se u znak štovanja prema starcu. Poglavica nešto naredi Prerijskom Vuku i on hitro zajaše svog pastuha. Kad se McAllister popeo u sedlo, Moćna Ruka mu zaželi sretan put.

I, krenuše u bjelinu snježnih prostranstava. Bilo je hladno vrlo hladno, i McAllister je drhtao od studeni koja mu se zavičala u kosti.

Forstera su morale brige i bio je mrzovoljan; ljut na sebe i svoju sudbinu. Još jučer, kad je kovao plan kako će stado odagnati do Diceova brata, bio je zadovoljan ishodom borbe. I Dice je mislio da je to najbolje što mogu učiniti. Sve se doimalo vrlo jednostavno. I bilo bi, da se vrijeme nije pokvarilo. Kiša nije mnogo smetala, ali ubrzo je počelo sniježiti. A mora još pronaći i onu dvojicu; svjedoka užasna pokolja teksaških gonika. Što je vrijeme više odmicalo, činilo mu se da su izgledi za to sve manji. Nick, mješanac iz indijanskog plemena Osagea, najprije je naišao na trag, koji je vodio do potoka, potom ga izgubio. A sad im se na putu ispriječilo još i indijansko selo. Mješanac je pronjuškao uokolo i otkrio da je to selo Čejena koji bi mogli biti u ratnu pohodu i neprijateljski raspoloženi prema bijelcima.

— Pusti ih k vragu — savjetovao ga je Grotten. — Ta, to su obični kauboji, priprosti momci, prestrašeni do kosti. U Coloradu smo na sigurnom. Što nam mogu?

— E, to se i ja pitam! — gotovo poviče Forster, kojega su mučile sumnje i neizvjesnost.

— Ma, tko će na njih uopće obraćati pozornost u Kansasu?

Forster se nadao da je to istina. No, znao je jako dobro da neće moći mirno spavati dok onu dvojicu ne vidi mrtve pred svojim nogama.

— Dice! — zapovjedničkim će glasom — poći ćeš u potjeru za onom dvojicom, zajedno sa Sholtom i mješancem.

Grotten se nije radovao tom zadatku. Imao je i prećih briga koje su ga tištile sa svih strana; kako dovesti to veliko stado divljih dugorogih teksaških krava u Colorado uz pomoć šačice poluvještih Kanzašana, bijaše jedna od prvih i glavnih.

— Čemu se žderete kapetane? Pustite ih na miru. Ta, i bez njih imamo posla preko glave — usrdno ga je molio zabrinuti Grotten.

— Ne uhvatimo li ih, sve će propasti — zaintačio se Forster.

— Nick je već dvaput pokušao, pa što? — isto će tako uporno Grotten.

— Neka pođe ponovo. Što je tebi, Dice? Suviše ti je teško, zar ne? Zar ja sam moram baš sve? — zaurao je Link kao sumanut.

Grotten se pokunji, uvrijeđen. Njegova vjernost Forsteru za nj je značila sve u životu. Šutke okrene konja, bez riječi prigovora, i bjesomučno ga potjera. Našao je Sholta i Nicka Wetherbyja kako jašu uz bok stada i pozvao ih.

— Kapetan želi onu dvojicu, žive ili mrtve. I ne smijemo se vratiti dok ih ne pronađemo — reče im.

— Onda se nećemo tako brzo vratiti iz prerije — odgovori Nick.

— To mi je baš drago.

Mješanac je kipio od srdžbe, ali nije se usudio proturječiti Grottenu. Spremili su se i odjahali na sjever. Nick je neprekidno motrio zemlju, ali uzalud. Vrijeme je bivalo sve hladnije, a oni nisu imali zimske odjeće. Drhtali su i prostački psovali. Rano tog poslijepodneva Nick je odjahao naprijed i vratio se kasno uvečer na mjesto gdje su ga druga dvojica čekala.

— Pred nama je indijansko selo — izvijesti Nick, zadihan i uzbuđen.

— Misliš da su u selu? — upita ga Grotten.

— Zašto ne? No, možda su ih Indijanci već sredili.

— Izlažemo se opasnosti — dometne Sholto, pa nastavi: — Odmaknuli smo dobrano na zapad. Mogli bi biti ratoborni.

— Imamo puške opetuše. Zašto bi se plašili? Nema tih divljaka kojima ne bismo mogli potprašiti pete — reče Grotten.

— Ne znaš ti još dobro Indijance — upozori ga Nick.

— A ti ih se bojiš? — izazovno će Grotten.

— Što bih se bojao? — pobuni se mješanac.

— Onda je sve u redu. Ovdje ćemo prenoćiti, a u zoru idemo u selo, da se propitamo za teksaške kauboje.

— Zaboga, mogu nas zaskočiti iz zasjede! — zavapi Sholto.

— Neka pokušaju — odvažno će Grotten.

Našli su zaklonjeno mjesto, na kojem nije šibao sjevernjak. Kad su

svi počeli cvokotati od studeni Grotten naredi da zapale vatru, jer je računao da nitko nije lud poći u izviđanje po takvu vremenu. Ta, i Indijanci pate od studeni, nastojao je urazumiti Sholta koji ga je upozorio da je to opasno. Cijelu su noć brali granje da održe vatru, jer su imali svaki samo po jedan gunj. U osvit osedlaju konje i krenu prema selu, kroz pedelj dubok snijeg. Nadomak selu Nick i Sholto zaustave konje i odlučno izjave da ne idu dalje.

— Držite se uza me i vidjet ćete da se neće ništa dogoditi. Ali pazite, da niste slučajno zapucali. Mi želimo s njima samo razgovarati — jumačio ih je Grotten.

— Eto ih, pa pričaj s njima — reče Nick i pokaže glavom u stranu.

Grotten se okrene. Trenutak je bio osupnut, toliko su ga iznenadili. Indijanci bijahu na konjima, postrojeni na sljemenu najbližeg brežuljka. Činilo se kao da su pali s neba. Šutke su ih promatrali, nepokretni kao kipovi. Čovjek bi pomislio da su nestvarni da pokoji konj nije zanihao glavom frkćući, a čulo se i lepetanje gunjeva na vjetru. Grotten je znao da to nije priviđenje, iako su se doimali kao duhovi. Izbrojio ih je dvadesetak. Znači, dođe li do okršaja, neće se lako izvurći, iako imaju puške opetuše.

Grotten podignu ruku u znak pozdrava, da dolaze u miru. Indijanci su i dalje mirno sjedili i šutke ih promatrali. Tada istupi Indijanac iz sredine reda, s kožnatom kapom na glavi. Odjeća mu bijaše stara i otrcana, a lice odvažna izraza kakav se vidi u ratnika i zapovjednika. Skalпови što su visjeli o sedlu potvrđivali su da je to ratnik visoka ugleda. Kad je progovorio nije okolišao kako to Indijanci običavaju, već je gromko povikao čejski:

— Vratite se odakle ste došli!

— Što kaže? — upita Grotten mješanac koji nije dobro razumio čejski pa se poslužio jezikom znakova rukama. Naposljetku Nick reče:

— To su Čejeni. Stari kaže neka se odmah vratimo odakle smo i došli.

— Pitaj ga za onu dvojicu Teksasa-na.

— Jesam. Odgovorib je da su u ratu s bijelcima.

— Zar ti Indijanci ubijaju bijelce?
— Ne znam, možda — pokoleba se Nick, da ne bi razljutio Grottena.

— Bojim se da je posrijedi amicalica. Ima ih previše da bismo se mogli s njima uhvatiti ukoštac. No, možda se ipak boje naših pušaka — glasno je razmišljao Grotten, te reče Nicku: — Reci im da tražimo dva zlikovca, jednog bijelog i jednog crnog. Ako nam ih ne izruče, po njih će doći vojska.

Nick prenese poruku znakovima, na što ratnici prijetili pođu prema njima.

— Kaži im da nas ne diraju, li' će biti mrtvi! — Grotten će Nicku.

Čim su čuli upozorenje, Indijanci okrenu konje.

— Bježimo odavde! — naredi ispod glasa Grotten.

— Ja ću prvi — reče Sholto i podbođe konja.

Indijanci su počeli za njima podvignuti i Sholto pograbi pušku, ali ga Grotten strogo opomenu:

— Skloni to, odmah! Ustrijelimo li i jednog, sve će nas poubijati. Čejeni su ih sljedili još koju milju, na razumnoj udaljenosti, uživajući kako se bijelci uplašili njihova ratnog poklika.

Da nije bilo mješanca, nikad ne bi našli put do stada i družine. Iako su krave sporo odmicala kroz snijeg. Snijeg bilo je u krupnim, vlažnim pahuljama pa su kanzaški momci imali vraškog posla, jer su krave, čim su osjetile sjevernjak i snijeg skrenule kući, prema jugu. Goveda više nisu imala ispašu, pa se stado počelo sve više osipati u manja, koja su tražila hranu. Forster se uplašio i uznemirio jer nije znao što će s tim divljim južnjačkim kravama. Toliko je bio zaokupljen novim problemom da se nije ni uzrujao kad mu je Grotten rekao da su se vratili neobavljena posla.

— Nećemo sada o tome. Krave se rastrkavaju. Ove budale što smo ih poveli sa sobom nemaju veze kako valja postupati sa stokom — ljutio se Forster.

— A što biste vi htjeli, kapetane? Oni su dosad vidjeli samo stajsku stoku. Dugoroge krave su sretali samo kad bi ih ukrali. Mislim da bi ih trebalo brže goniti. Moramo što brže stići do Mikea, inače će nas snijeg zamesti.

Krave će se sporadično i u proljeće opet udebljati.

— Izgubit ćemo polovicu stada prije nego se uspijemo skloniti — potuži se Forster.

— Pa, što onda. I pola stada za nas je čist dobitak — odbrusi Grotten.

Uvečer se svi ekupiše oko kola koja su oteli Teksasanim. Hrane je bilo malo i bila je neukusna. Svi su bili promrzli do kosti. Loše su spavali, zbog studeni, ali i zato što su svaku noć nekoliko puta skakali na sedla da bi zaustavili odbjegle krave. Tog su dana gonili stado što su brže mogli i svi su padali snogu od umora. I tu su noć proveli nemirno. Padao je gust snijeg. Momcima je bile već svega dosta i postali su živčani i okrutni s kravama, pa se Forster plašio stampeda.

Idućeg dana stado je još bilo dosta brojno. Studen je postala nepodnošljivija, pa su svi navukli sve što su imali od odeće. Doimali su se užasno. Šešire su vezali pod neobrijane brade. Jedini čovjek koji je to sve podnosio sa stočkim mirom bio je Dice Grotten. Jahao je neumorno, hvatao odbjegle krave i gonio natrag u stado, mijenjao iscrpljene konje za svježe: pri svemu nije pokazivao ni najmanje znakove umora. Čvrsto je odlučio da krave dogna u Colorado, jer se nadao da će u proljeće imati brojno i debelo stado.

Forster se, pak, počeo osjećati malo-dušnim.

Jahali su četiri duga dana po snijegu i studeni. McAllister se plašio da Sam ne uhvati upalu pluća, ali Crnap se od svih osjećao najudobnije, zamotan u pokrivače od bivolje kože. Pretrjski Vuk i McAllister cijelo su vrijeme jahali zgrbljeni u sedlu. Putem su sreli samo nekoliko Indijanaca iz plemena Kiowa, koji im rekoše da su ošli u lov na divljač. No, McAllister je bio uvjeren da su pošli u lov na skalpove, jer su zavidnim okom promatrali njegovu kosu; Samova, kratka i kovčgava, nije ih privlačila.

Petog dana putovanja stiglo je u gorovit kraj. Brvnara se nalazila zaklonjena u usjeku uz šumarak i bistar potocić. Sagrađena kao mala utvrda od debelih balvana slivenjenih blatom, doimala se kao savršeno sigurno skrovište.

više. Valjelo je jedino učvrstiti vrata, koja su visjela na jednoj šarki. Ciljala se kućica sastojala samo od jedne prostorije, sa zemljanom peći i dva ležaja uz zid. Ležaji bijahu pokriveni prašnim gunjevima, koje su nagrizli štakori, a pod je bio pun smeća i šejke. Na peći su našli nešto limena suda.

McAllister prostre jedan ležaj, na koji unesu Sama, umotana u gunj. Uz peć je bilo nešto suhih grančica i McAllister odmah zapali vatru. Topli bljesak ognja učinj brvnaru udobnim domom.

— Već se dugo nisam ovako ugodno osjećao — zamijeti Sam uz širok osmijeh.

Prerijski je Vuk konjima sputao noge, da ne mogu daleko odskakati, i pustio ih neka sami traže hranu, kopajući kopitima po zaleđenoj zemlji i brsteći grančice i mahovinu sa stabala. Kad je Indijanac unio sve stvari, McAllister priredi topao obrok od kožane mesa. Pojeli su ga čudeći uz drveni stol, jer u brvnari nije bilo stolica. Poslije jela McAllister je popravio i učvrstio vrata.

Noć su prespavali dubokim i spokojnim snom, McAllister i Sam svaki na svom ležaju, a Indijanac se ispružio na gunji na podu. McAllister je neko vrijeme proležao budan, misleći na ljepu Millie, družicu Nellie Stein; požalio je što se nisu bolje upoznali. Zatim ga počede salijetati misli o pukovniku Struthersu, koji čeka vijesti o svom stadu i prodaji. Pukovnik je u Sama i u njega imao neograničeno povjerenje i on to povjerenje moraju opravdati i vratiti mu stoku. Ako im to ipak ne uspije, moraju obračunati s čovjekom koji ih je u tom osujetio. Kansas je prostrana i golema zemlja, ali neće mirovati dok ga ne nađu.

Idućeg jutra Prerijski Vuk krene natrag u selo, nakon što su se svečano oprostili i zahvalili niemu na pomoći, a njegovu ocu na gostoprimstvu.

Čim je Indijanac nestao iza okuke McAllister se vrati u brvnaru i počne pripremati za zimu.

Kao najvažnije, valjalo je osigurati ogrjev. Našao je nekakvu staru sjekiru i istesao novi držak. Potom je sebi načinio krpice za hodanje po snijegu, a onda je oko brvnare postavio nekoliko zamki s omamlama za zečeva. Mase

divljači su, ču li su glasa kanta. Sama plašio se da će ubrzo ostati bez streljiva, posebno za svoju hamrijevku i Samovu spensericu, pa odlučio načiniti luk i strijelje.

Kako su se bojali nepozvanih gostiju, osobito Indijanaca iz plemena Kiawa, McAllister je vrata podupro s dva teška zasuna.

Pošto su dva tjedna proveli u brvnari, McAllister pođe u lov, ostavivši revolver nadohvat Samu. Prvog dana nije bio baš sretne ruke, ali idućeg je dana ubio dva srdaća. Natovario ih je na konja i dovezao u brvnaru. U zamkama je našao tri zeca. Rasjekao je srdaće, pošto ih je ogulio, i meso objesio iza brvnare, visoko na stablo.

Samove su rane naočigled zacijelile, a Crnac vidno prizdravio. Ustajao je i koraćao po brvnari, ali još je uvijek bio slab.

— Kad ću već jednom odrediti Remp? — upitao je jednoga dana.

— Do proljeća, hoćeš.

— Kad će proljeće? Ne, neću nikad zatvoriti u spilu...

— Ali, vani sniježi, Same — rekne ga McAllister, te doda: — Ovdje smo zarobljeni. Moramo čekati da snijeg okopni.

Zima je potrajala. Kad se zalila hrane primakla kraju McAllister je ponovo pošao u lov, prteći pješice po debelu snijegu, koji je bio predubok da povede i konja. Ubio je dvije mršave i izgladnijele srne. Dovukao ih je u brvnaru na granama koje je vukao kao da su saonice. Sam ga je dočekao na nogama.

— Momče, jedva sam te dočekao! Umirem od gladi.

Najeli su se do sita i zaspali. Probudio ih je gorski lav i obojica se uplašila da im ne zakolje konje.

— Moraš ga ubiti — reče Sam.

Remington izađe na snijeg obasjan mjesetčinom i sa dva hica ubije lava. U zamkama je našao zeca, što je postalo rijetkost, jer ih je redovito odnosila vučica. Vukovi su bezmalo svaku noć silazili s planine i zavijali oko brvnare. Stoga je McAllister podigao priprost koral, kako bi zaštitio kćerje. Morao je štedjeti streljivo, pa da je rastjerivao lukom i strijeljama.

Činila im se da zima neće nikad prestati. Dvačar bi uz osamljenu i svom

životu, ljudima koje su poznavali, o konjima i kravama, o prošlim i budućim danima, samo da im vrijeme što prije prođe. Sam se namjeravao vratiti starom pukovniku, ako ga poslije svega što se dogodilo, bude htio zadržati u službi.

— Ne boj se, ja ću mu sve razložiti — tješio ga je McAllister. — I, ne zaboravi: ne dočepamo li se stada, iscijedit ćemo iz lupeža njegovu vrijednost u čistom zlatu.

— Do vraga, Reme, kad će to biti?

— Čim se zemlja odmrzne naći ćemo im tragove.

— Ali, mi te ljude pravo i ne poznajemo.

— Ne brini, nikad neću zaboraviti lica ljudi koji su me pretukli.

— Ali, ništa ne možemo dokazati.

— Ništa i ne želim dokazivati. Što dokazuješ kad ubiješ zmije?

— I tako je Sam za dugih zimskih večeri dobro upoznao narav svog prijatelja. Da mu je netko drugi to rekao pomislio bi da se hvali. No, McAllister je mislio onako kako govori. Sam je znao da u njem plamti mržnja na ne-ljude koji su hladnokrvno iz zasjede poubijali njegove drugove, pucajući im u leđa. Ni jedan od njih nikad im to neće oprostiti. Ali, neće zaboraviti ni to da mu je McAllister spasio život.

— Da makar proljeće dođe što prije!

— uzdahne Sam.

X

Mike Grotten živio je na svom ranču s dva kauboja i mješancem iz plemena Ute. Mješanac Pete, kako su ga zvali, bio je spretniji i vještiji stočar od bilo kojeg bijelog kauboja; sve je znao bolje od njih osim engleskog.

Premda se rančer suglasio sa zamisli svog brata i njegova kapetana, jer je mislio na laku i brzu dobit kad je Dice k njemu dotjerao stado od nekih tri tisuće krava, ipak mu se nije dopalo što će svi ti ljudi u njega prezimiti. K tome, u njega je bilo krme samo za stotinjak goveda, pa su krave morale same tražiti hranu. Znao je da će ih od gladi i studeni mnogo uginuti. Ta

vrst južnjačkih krava nije navikla na zimu. Istina, neke će se oteliti, ako prežive, ali to ipak neće nadoknaditi težak gubitak; računao je da će bar pola stada uginuti. A nisu mu bili po volji ni ljudi koje je Dice doveo. Slupali su nekakvu daščaru, pedesetak metara od njegove brvnare, i u njoj živjeli kao u svinjcu. Hranili su se uglavnom govedinom, jer drugo nisu imali. U brvnaru su se uselili samo Dice i Forster. A Mike nije volio Forstera. Mike nije bio glup, nego samo priprost i jednostavan čovjek, iako ne baš i odveć pošten. Link Forster je za nj bio suviše ugladen, previše učen. A nije mogao podnijeti ni to kako mu se Dice poslušno pokorava. Možda je Forster nekad i bio njegov pretpostavljeni u vojsci, ali to je bilo u vrijeme rata. Prema Mikeovu mišljenju, Dice vrijedi više nego dva Forstera; zapravo, da nije bilo Dicea cijeli bi ovaj pothvat već davno propao.

Mike je stajao uz prozor i promatrao široku dolinu, koju je prošle godine prisvojio za se i odlučio braniti svoje pravo pa makar i protiv cijelog svijeta, kad začu kako negdje kapa voda. Istrčao je iz kuće i zagledao se u snijeg na krovu brvnare. Počeo se topiti!

— Dice! Dice, dođi brzo! — poviče u kuću.

— Što je, zaboga? — upita ga Dice s ležaja gdje je spavao, zamotan u gurnjeve.

— Obuci se i dođi nešto vidjeti!

Dice je za nekoliko trenutaka stajao uz brata na vratima brvnare. Lice mu se sjalo od zadovoljstva.

— Napokon! Snijeg se počeo topiti. Prošla je zima — reče radosno što je bila rijetkost u Dicea.

Sad se tu već našao i Forster s drugim mornicima, koji su se oko njih okupili. Forster se doimao kao čovjek koji je dobio na dar punu vreću zlata. Jedva je dočekao da prođe zima i da krenu oдавде, jer je teško podnosio kaubojski život u društvu primitivaca s kojima je bio doslovce zarobljen na tom smrdljivom ranču.

— Kad ćemo potjerati stado? — upita.

— Za mjesec, dva. Ovisi o vremenu — odgovori Mike.

— Mogli bismo pogledati koliko nam je grla ostalo — domisli Dice

— Dobar prijedlog. Idemo, Dice! — reče Mike.

Mješanac otrča da im dovede konje. Poslije doručka braća odjašu. Snijeg je još uvijek bio vrlo visok, bezmalo konjima do trbuha, pa su životinje više poskakivale nego trčale. Sporo su odmicali. Put je bio naporan i za ljude i za životinje.

Vidjeli su da su teksaške dugoroge krave mjestimice papcima prokopale snijeg i našle hranu pod njim. Mnogo je goveda uginulo od studeni i gladi, ali mnogo ih je i preživjelo čiču zimu. Krave su bile mršave i vrlo mirne, ali žive. Mike je računao da je mnogo krava odbjeglo prema jugu i da se vuku negdje uz granicu prema Teksasu ili Novom Meksiku, i da će ih lako pohvatati.

— Nećeš se obogatiti s ovim što je ostalo, no još uvijek ćeš nešto zaraditi, s obzirom na to što u njih nisi baš mnogo uložio — zaključio Mike.

— Što misliš, koliko ih je preživjelo? — bojažljivo upita Dice.

— Mogu samo nagađati. Pa, recimo, pet stotina.

— Zaboga, kapetan će pomahnitati kad to čuje! — malo će plašljivo Dice.

— Što se toliko bojiš tog užtogljenca?

Dice ga prijekorno pogleda ispod oka. Nije volio da netko tako govori o njegovu kapetanu, a najmanje rođeni brat.

— Bolje požurimo natrag, da mu kažem. Bit će nestrpljiv.

Forster ih je dočekao pred brvnarom, zamotan u gunj, jer nije imao zimske odjeće.

— No, kako smo prošli? — upita još prije nego su braća sjahala.

— Ne baš najbolje, kapetane — tužno će Dice.

— Što se dogodilo, čovječe? — zabrinuto će Forster.

— Mike misli da nam je ostalo samo oko pet stotina goveda.

— Pet stotina! Zar smo sve ovo propatili za... pet stotina krava! — gotovo završita od jada Forster.

Što sad jadikujete? Još ste uvijek na dobitku. Niste za njih dali ni novčića. — Mike se prezljivo nasmiješi.

Dobitak! Tko će isplatiti moje ljude? Što će meni ostati kad svatko uzme svoj dio?

— I meni valja platiti, ne zaboravite. — Mike se više nije smiješio.

— Tebi!? Za snijeg i led? Plaća se spaša. Nećeš valjda tvrditi da si cijelu zimu hranio krave? — vrištao je od bijesa Forster.

— Oko tisuću i petsto goveda boravilo je na mojoj zemlji. Platit ćete u kravama ili u gotovu — odlučno odbrusi Mike.

Forster problijedi i namršti se; nije znao što da kaže. Napokon procijedi kroza zube.

— Koliko krava?

— Dvije stotine za me i dvije stotine za Diceov trud. On će svoj dio ostaviti ovdje na ranču.

— Prokletu kopile! Hoćeš me opljačkati?

Rančer se uozbilji. Dice je znao da je Forster uvrijedio Mikea kad ga je nazvao kopiletom. Da je Mike slučajno uza se imao revolver, sigurno bi pucao u Forstera.

— Smiri se, Mike — upadne u svađu Dice molećim glasom, pa brzo nastavi: — Kapetan to nije ozbiljno mislio. Za nj je sve to strašan udarac.

Mike ih odmijeri strogim pogledom, pa se okrene i uđe u brvnaru.

— Niste ga smjeli uvrijediti, kapetane — prošapće Dice.

— Nosite se obojica do vraga! — Forster ode do korala, osedla konja i odjaše. Dice je bio zabrinut. Nadao se da će zima proći bez svađa, a kad tamo... U to spazi da dolaze ljudi iz daščare predvođeni Sholtom.

— Uskoro će proljeće — progovori Dice čim su stigli do njega.

Činilo se kao da svi žele odjednom govoriti. Vjerojatno su došli da čuju kad će krenuti s ranča, pomisli. Kad ih je malo bolje pogledao, vidje da izgledaju užasno neuredno i zapušteno. Jedino im je oružje sjalo čisto ko suza, dobro podmazano, a noževi bijahu britko naoštreni. Grottenu se stegnu srce kad pomisli da s tim čoporom propalica mora dijeliti skromnu dobit od prorijedena stada.

— Pregledali smo stado. Situacija nije baš ružičasta, Sholto. Pretrpjeli smo teške gubitke — reče Dice, gledajući Sholta u oči.

— Gubitke? Kakve gubitke?

— Zaboga, čovječe, pa nisi valjda mislio da dugoroge teksaške krave

— upita Dice, da bi ih smirio.

— Briga me za gubitke. Svi smo se mučili i valja da dobijemo svoj dio. — Corwday zakorači i stade uz bok Sholtu.

— Dobit ćete nešto, ali ne onoliko koliko ste se nadali. Podijelit ćemo na jednake dijelove...

— A ti i kapetan pokupit ćete najveći dio — upadne mu u riječ Sholto.

— Svoje mišljenje zadržim za sebe. Savjetujem vam da se strpite.

— Do kada? — upita netko.

— Dok mi jež okopni. Onda ćemo točnije znati na čemu smo.

Ljudi se razidu, gundajući. Grottenu se nije dopalo njihovo vladanje. Predosjećao je gužvu. Mike izade iz brvnare i zagleda se za njima.

— Sve mi se to ne sviđa, brate — reče Mike, te nastavi mirnim glasom: — Ne volim tvog kapetana i tu njegovu šaćicu propalica, što prije odu s moje zemlje, to bolje. A na čijoj ćeš biti strani ako valja odlučiti između mene i kapetana? — upita na kraju, podigavši obrve.

— Ne znam, Mike. Mislio sam da ćeš me kad-tad to upitati. S kapetanom sam već dugo, a ti si mi brat. Učiniš ču sve da ne dođe do svađe između vas dvojice.

— Tvoje je da se pobrineš da nas dvojica dobijemo svoj dio i da ta ruja što prije ode s moje zemlje — reče odlučnim glasom Mike i vrati se u brvnaru. Sjeo je na svoj ležaj i zapalio. Znao je da se ne može mnogo pouzdati u svoju trojicu ljudi ako dođe do borbe s Kanžanima; njegovi su ljudi stočari, a ne revolveraši. I stara se priča ponavlja, pomisli: ako hoćeš našte postići, moraš sve sam obaviti.

...

McAllister je pričekao da se vrijeme ustali prije nego je predložio Samu da pokuša uzjahati. Čim je snijeg počeo kopniti Crnac više nije mogao izdržati u brvnari. Jednog dana Rem osedla za Sama indijanskog mustanga, kojega je prije toga neko vrijeme jahao da bi ga pripitomio, pa izjašu iz klanca u dolinu.

Kad se spustiše u dolinu, vrijeme je bilo prekrasno, svaki mali detalj...

Zauzimali su klanje i nebo se svijetlo divili prekrasnu krajoliku.

— Dobrih li pašnjaka! Ovdje bi se mogla uzgojiti prvorazredna stoka — zadržljivo će Sam.

— Netko to već i radi. — McAllister pokaže rukom niz dolinu.

Samov je pogled slijedio ruku. Zaškiljio je, da bolje vidi, i u daljini razabrao stado dugorogih krava, kako pasu rastrkane po dolini.

Odjednom, ugledaše desetak krava koje su izašle iz guštika točno ispod padine na kojoj su stajali; ni tucе krava koje su pasle travu lakomo puneći svoje burage poslije duga zimskog posta. Primijetili su da krave imaju isti žig kao i Struthersova goveda.

— Spustimo se u dolinu i pogledajmo ih izbliza — predloži McAllister.

Polagano su se približili kravama. Tada im jedna okrene slabine. Sam zaustavi konja i kriknu od zaprepaštenja. Obojica su ugledala žig u isti čas.

— Tko bi to i pomislio? Žig pukovnika Struthersa! — Sam je gledao u jasan žig na jednoj od dugorogih krava.

— Možda postoje dva istovjetna žiga. Ili dva ista načina žigosanja stoke. Daleko smo od kuće — zamišljeno će McAllister.

— Ali, sve imaju isti žig — nastavio se čuditi Sam.

— Ne, ove imaju drugačiji — dobači McAllister kad je ugledao još jedno malo stado koje se približavalo. Na kravama bijaše žig nalik na nejasno otisnuto slovo G.

— Što misliš, Reme? — upita napokon Sam.

— Mislim da su to naše krave — reče odlučno McAllister.

— I ja tako mislim. Gledaj onu šarevu. Nje se čak i sjećam. Baš smo imali sreće. Zimovali smo samo nekoliko milja od stada, a sve smo se vrijeme brinuli kako ćemo ga naći. Pravo čudo!

— Hajd'mo što prije odavde, prije nego primijete da se tuda motamo.

Sam potegnu uzde i okrenu konja. Popeli su se na obronak, sakrili i čekali, nomno motreći dolinu. Pronašli su krave, pravim čuđom, kako reče Sam, ali kako da ih se dočepaju? Tko im je sada vlasnik? Koliko ih ljudi čuva? McAllister i Sam našli su se u nezavidnu položaju. Samo su dvojica...

Uvijek zna koliko ljudi, a oskudijevaju u streljivu. Našli su se pred gotovo neizvedivim zadatkom.

— A šta sada? Da potražimo pomoć zakona? — upita i predloži istodobno Sam.

— Zar u toj divljini?

— U pravu si. No, ja imam uza se sve Strutherseve papire kojima mogu dokazati da krave pripadaju pukovničku.

— I to je nešto — odgovori McAllister ali Sam nije znao misli li ozbiljno ili se ruga.

Još su tako vrijeme razglabali što im je činiti, a onda se vrata na sjever, uz rub doline, nailazeći na sve više krava. McAllister požali što nema dalekozor, da bi mogao provjeriti žigove. Sat kasnije stigao do šumarka i ugledaše brvnaru, a uz nju daščaru. Iz dimnjaka vijugao se dim.

— Krave vjerojatno pripadaju tom ranču — reče McAllister.

Zavezali su konje za deblo u šumarku i sišli niz obronak, da izbliza promotre što se zbiva na ranču. Oko kućica motalo se mnogo nacruganih ljudi. I tada shvatiše da su našli tajno skrovište Kanzašana, koji su im poubijali drugove i oteći stado.

— Napokon smo ih našli — prošapće McAllister.

Vratili su se do mjesta gdje su ostavili konje, pa u kućicu. Za vrijeme večere Sam reče:

— Ne znam što nam je činiti, ali znam da ih ne smijemo napasti.

— Ne, ne smijemo, ali to ne znači da ih ne smijemo i malčice preplašiti — odvrati McAllister uz vragoljast smijeh.

Sam ga ozbiljno pogleda i prijekornim glasom upita:

— Nećeš valjda činiti ludosti?

— O da, baš to. Iznenadit ćeš se kako to može biti zabavno. Tajna je u tome što onaj drugi uvijek očekuje da ćeš se vladati pametno i razumno.

— Ali to možeš i glavom platiti — razborito će Sam.

— Da, ali zato valja paziti da te ne pogode.

Još je trebalo dva sata da se spusti mrak, a McAllister se već počeo spremati. I Sam je želio s njim poći, ali Sam nije o tom htio ni čuti. Sam će

mu trebati pastije, kad dođe do barka, a sada odlazi samo u izviđanje.

— Pogledat ću naokolo da vidim kako stvari stoje, a onda ćemo nešto smisliti da ih malčice razdrmamo — objašnjavao je Remington Samu zašto mu nije potreban.

— Cuvaj se, momče, jer dalje su sve same ubojice — opomenu ga Crnce.

— Ne boj se, ni vlas mi neće pasti s glave.

McAllisterove su se pripreme sastojale u promjeni obuće... skinuo je čizme i obuo lagane čejanske mokasine i u čišćenju oružja... dobro je naulije remington 44 i naoštrio nož. Skinuo je teške pregačne hlače, koje kauboji nose da bi se zaštitili od trnja i kaktusa, i ostao samo u laganim trapericama. Znao je da se mora kretati nečujno, tiho kao Indijanc. Sam je s velikim zanimanjem motrio te pripreme.

— Upadnaš li u neku gužvu, momče, radije se lati noža. Znaš da oskudijevamo u streljivu — podsjeti ga.

— Neću zaboraviti, hvala — odvrati McAllister uz osmijeh.

Osedlao je konja i rukovao sa Samom, koji mu zaželi svaku sreću.

— Predosjećam da će me sreća pratiti. Kola mi u krvi. Uostalom, dosad je pratila njih, a sad je došlo vrijeme da se i nama nasmiješi.

Pojahao je prema sjeveru, alijsedeti lanac bregova, i dobro pazilo da mu se obrisi ne ocrtu na nebosklonu. Nije mu se žurilo. U glavi je izračunao koliko mu je, otprilike, potrebno da bi do ranča stigao u najpogodnije vrijeme. I, uspjelo mu je. Zakrenuo je prema dolini upravo kad se počeo spuštati mrak, držeći se grmlja i usjeka gdje je god mogao. U guštiku ostavi konja i pođe dalje pješice. Koračao je kroz crnu tamu, pouzdavajući se samo u sjećanje kako je dolina izgledala kad ju je jučer vidio s obronka. Našao se u kraju koji nije poznavao, pa mu je bilo teško pogoditi točan put do brvnare s razbojnicima. Bojao se da je u mraku ne mimoiđe. No, njegov je osjećaj za orijentaciju bio savršen, i on ga je vodio nazon; odjednom nalijevo ugleda svjetlost i shvati da je zamalo mimoišao prvu kuću za kojih tridesetak metara.

Pogledao je na jug, uzduž doline, i ugledao svjetlost i u drugoj kući.

Sada je znao da se nalazi uz manju kuću. Prišuljao joj se oprezno sa strane. Čim se stisnuo uza zid i pri-
tajio začuje žamor muških glasova. Kuća je na stražnjoj strani imala pro-
zor, koji je umjesto stakla bio prekrit
voštanim papirom, što se u ovim kra-
jevima često viđalo. Papir je na jed-
nom mjestu bio poderan, pa je kroz
rupu dobro čuo što ljudi u kući priča-
ju, a mogao je i vidjeti što rade.

Pogledom je mogao obuhvatiti samo
dio prostorije. Od četvorice muškaraca
koje je ugledao, dvojicu je odmah pre-
poznao: jedan bijaše čovjek koji ga je
odveo iz hotela, s revolverom u ruci, a
drugi Forster, čovjek za kojim je tra-
gao. Nije mogao vjerovati da ga prati
tolika sreća da ih sve nađe na okupu
na istom mjestu. Treći je čovjek imao
lice mješanca, a četvrti je bio vrlo na-
lik čovjeku koji ga je presreo u hote-
lu. Vjerojatno njegov brat, pomisli.

XI

Forster je vodio glavnu riječ.

Bob Dunn, mlađi od dvojice Mikeo-
vih kauboja, dojahao je s istoka i do-
nio vijesti od presudne važnosti, iako
još nije bio toga svjestan. Pustio je
konja u koral, ušao u kući i rekao
nehajno:

— Netko je gore u brvnari, iza usje-
ka, gazdo. Mora da je tamo i prezi-
mio.

Mike odmah poskoči. Prije nekoliko
sati mješanac Ute ga je upozorio da je
dan ranije vidio strance u dolini. Nije
mu mogao prije saopćiti tu novost, jer
je prenoćio na drugom kraju doline.

— Jesi li ih vidio, Bobe? — upita
Mike.

— Samo jednog?

— Kako izgleda?

— Crnac!

Forster je skočio na noge od iznena-
đenja.

— Bože! Dice, jesi li čuo? To je za-
jelo on! — poviče preplašeno.

Dice je bio uznemiren vijestima ali
ostade sabran.

— Nije on jedini Crnac u ovoj zem-
lji, kapetane — reče mirno.

— Ali, jučer su se dva neznanca mo-
tala oko stoke, zar ne, Mike?

Mike klimnu.

— Točno.

— Uskoro ćemo znati tko su ti ljudi.
Odjahat ćemo do usjeka i posjetiti ih —
reče Dice.

Dice pogleda svog kapetana i tada
po prvi put otkad su bili zajedno po-
sumnja da je Link Forster čovjek kak-
vim ga je on sve vrijeme smatrao.
Forster se ukočio od straha; stajao je
ako uzet, blijeda lica i neopmična, sta-
kljena pogleda.

McAllister se vratio u brvnaru tek
iza ponoći. Sam, koji je stražario, poz-
va ga da stane. Kad mu se javio,
Crnac priđe s puškom u ruci.

— Drago mi je da si oprezan, osobito
noćas — naglasi Remington.

— Zašto baš noćas?

McAllister ispriča što je sve čuo i
vidio na ranču.

— Dakle, gotovo je s mirnim snom.
Moramo krenuti. — reče Sam.

— I to što brže. Moramo što dalje
odmaknuti.

Odmah su se počeli pripremati za
odlazak. Zamotali su gunjeve, spremili
hranu i sve to natovarili na konja ko-
jeg su imali u pričuvu. Za sat vreme-
na sve je bilo spremno za put. Nisu
znali kojim bi putem bilo pametno
poći, ali suglasiše se da to i nije bitno.
Najvažnije je da što prije nađu dobro
sklonište negdje u bregovima.

— S druge strane doline brda su
vrlo visoka. Tamo bismo mogli lako
naći odlično skrovište — predloži Sam.

— Dobro. Običi ćemo dolinu sa sj-
verne strane i popeti uzbrdo sa zapad-
ne strane. Nadam se da nećemo naići
na Indijance.

Uzjahali su i pošli prema sjeveru.
ne hajući što iza sebe ostavljaju vidlj-
ive tragove; nisu ih pokušali ni zame-
sti, budući da su putovali noću. Jahali
su što su brže mogli, zaobišavši dolinu
u široku luk, dok nisu izbili na po-
tok koji je tekao prema zapadu. Tu su
napojili životinje i utažili žeđ.

Sam je rekao da će zamesti tragove
ako pođu prema zapadu, ali da će i
njihovi progonitelji misliti da su baš
to učinili. Zato predloži:

— Valjalo bi stoga udariti istočno od ovog hrbata i tamo negdje naći neki potok koji teče prema istoku.

— Dobro. Tada ćemo ponovo skrenuti u široku krugu prema sjeveru i izbiti na zapadnu stranu doline.

— Odlično, momče. To će potrajati dva, tri dana dulje, ali ostat ćemo živi i zdravi.

Krenuli su potokom do stijene pod kojom je izvirao, zameli tragove jašući po kamenom tlu, a onda se prebacili preko prijevoja, pa nizbrdo, dok su ponovo stigli do nekog potoka. Jahali su koritom prema istoku i sjeveroistoku dok nije svanulo, a onda skrenuše prema sjeveru, ali tek što su zbrisali tragove kad su izašli iz vode i to na dobrom dijelu puta. Dobra tragača to neće zbuniti, ali će ga zadržati bar pola dana.

Sad su ponovo jahali uz rub ravni, pa su dosta brzo odmicali. Jedino što ih je zadržavalo bilo je Samovo zdravstveno stanje. Još se nije bio potpuno oporavio; doduše, nije se žalio, ali neprekidan ga je napor iscrpio. McAllisterovu oku to nije izmaklo. Zato oko podne, kad su stigli do podnožja planine, predložio da, stanu, pod izlikom da bi se životinje mogle odmoriti. A bile su doista i umorne.

Sam je odspavao nekoliko sati, a potom krenuše dalje. Prešli su planinski prevoj i došli do neravne i strme padine, pune gromada kamenja i divljeg raslinja. Nastojali su da prolaze preko kamenja gdje su god mogli, kako ne bi ostavili tragove. Kad su se spustili s još jednog brda, nabasali su još na jedan potok, koji je tekao prema zapadu. Doista su imali sreću. Još je bio dan i dovoljno svjetlo, pa su gotovo cijeli sat jahali potokom; voda im je dopirala do kolana. Kad su izašli iz korita, ulogoriše se. Nalazili su se u dobro zaklonjenom kraju pa su se čak usudili zapaliti vatru i uživali su u posljednjoj toploj kavi iz svoje zalihe. A i duhan im je bio pri kraju.

— Ubit ću nekog od tih gadova samo zbog duhana — našali se Sam.

U ranu zoru bljahu opet u pokretu prema zapadu. Gackali su kroz potok pa su sporo odmicali. Postajali su sve uznemireniji, no znali su da je takvo putovanje najsigurnije. Poslije nekog vremena voda je pomalo presušila i

obojica su računali da se sad nalaze na istoj ravni s dolinom. Uspeli su se na visoko brdo i spustili se u divlji kraj, šumovit i pun bistrh brzaka. Svuda su nailazili na tragove divljači, a jednom su čak vidjeli i tragove medvjedić šapa. Prešli su malu uvalu, uspeli se na zapadni obronak visoke planine i ulogorili. Ujutro su ponovo krenuli prema jugu, nagađajući gdje bi mogla biti potjera.

— Ako je tragač Indijanac, onda su otprilike dva dana iza nas, ako je bijelac, tri do četiri. No, imat ćemo ipak vremena za kratku posjetu u dolinu prije nego nastavimo bježati — rasuđivao je McAllister.

— Nadam se da smo točno nasuprot ranču — reče McAllister idućeg dana, dok su stajali na visoku brijevu i promatrali okolinu.

— Momče — Sam se nasmiješi — nisi ništa gori od mene. Zabunio si se samo za stotinjak metara.

Sjahali su, rasedali konje i sputali im prednje noge. Potom su se najeli, napili vode s obližnjeg potoka i popušili ostatke duhana.

— Dobro, generale, a što sada? — upita Sam.

— Poslužit ćemo se čejskim lukavstvom. Došuljat ćemo se piešice do njih i vratiti na njihovim konjima.

— Hoćemo li što potpaliti, ili koga ucmekati?

Sada se McAllister nasmiješio.

— Samo ćemo im rastjerati konje, a ako budemo mogli potpaliti kuću ili ustrijeliti kojeg razbojnika, to će nam znatno razvedriti dan.

— Dobro, a sad na spavanje.

Sklonili su se u šumu od jake sjevernjaka i spavali do večeri. Dok je Sam zamotavao gunjeve, McAllister je provjerio da li su im konji dobro skriveni. Potom su sakrili puške u krošnje stabala, provjerili revolvare i krenuli. Hodali su bezmalo čitav sat kad McAllister zaustavi Sama uhvativši ga za nadlakticu.

Neko su vrijeme kočali kroz visoku travu, zatim pregazili potok. Svuda su nailazili na krave koje su bile raštrkane po dolini.

— Konji! Točno pred nama — reče Sam.

McAllister, koji se ponosio ostrim vidom i istančanim sluhom, bio je zaprepasten.

— Ne čujem ništa.

— Ni ja ih ne čujem, nego nježim — podrugljivo odgovori Sam.

— A može li nas taj tvoj nos dovesti ravno k njima? — zajedljivo upita McAllister.

— Nadam se.

— Onda, nek' nas vodi.

Sam je nepogrešivo pogađao put povremeno zastajkujući i osluškujući, i doveo ih između drvenjara ravno do korala, koji se nalazio istočno od pašara.

— Uzjahat ćemo svaki na jednog konja, otvoriti vrata korala i ostale istrerati — prošapta McAllister.

— Ja ću u koral. Ti bi poplašio konje. Mene vole. Ti motri na brvnaru. Pritaji se ovdje, uz vrata, a ja ću ti dovesti konja. Ustrijeli svakog tko se pojavi na vratima brvnare — raspričao je Sam.

— Hajde, kreni već jednom! Dosta brbljanja — razljuti se McAllister.

— Ne uzbuđuj se!

Sam se popne preko ograde korala hitro poput mačka i mrak ga proguta. Nebo je bilo vedro i osuto zvijezdama, pa su se konji u koralu doimali kao velika umigavana crna sjena. McAllister je čuo kako Sam tapa životinjama. Živci su mu bili prenapeti, pa nervozno spusti opasak s revolverom malo niže niz bok, da bi ga u slučaju opasnosti što lakše i brže mogao potegnuti. Otvorio je oprezno vrata korala i čekao.

— Reme...

McAllisterovo srce snažno zakuca od uzbuđenja.

— Da?

— Drž', ovo je tvoj konj. — Sam emokne ustima, a poludiviji mustang dođe do vrata korala pitom ko mazna mačkica.

— Sad ću uzjahati i potjerati ih u trku preko dvorišta. Ako netko istrči iz kuće, naletjet će na njega i lagaziti ga.

— Naprijedi! — McAllister je dišao ubrzano. Iako je bio naviknut na takve pothvate, zavidio je Crncu na mirnom i stalozenom vladanju.

Sam nanovo nestane u mraku. Nastupi kratak tajac, za vrijeme kojeg

McAllister pade konja i uhvati ga za grivu. Mustang je trgnuo glavom, ali se primirio čim mu se obratio blagim riječima i pogladio ga po vratu.

Odjednom konji izjure iz korala dok je Sam za njima plitavo juškao. Preplašene životinje najprije su se sabile u hrpu, onda poskoče i potrče uokrug uz ogradu dok ne pogodile vrata. Istrčali su ko krilati, a grive su im se vijorile na vjetru koji su podigli. Slomili su i izgazili vrata korala.

McAllister jedva svlada svog konja, koji se počeo propinjati. Dok je umirivao mustanga, vrata na kući se otvore. Izenadio se ali i brzo snašao. Povuče revolver i opali hitac u otvor među vratnicama. U idućem trenutku posljednja tri konja potrče kraj njega, a za njima Sam vriskajući kao Indijanac iz plemena Komanča. Remington se baci konju na leđa i potjera ga. Mustang se propne, poskoči i pojuri. McAllisteru se učinilo da čuje pucnjeve, pa se privije uz grivu.

Jurili su dolinom vriskajući, a konji su bježali poput poplašanih prepelica; iako ih se nije moglo točno izbrojiti, predmnijevali su da ih je tridesetak. Otjerali su ih nekoliko milja preko doline i u brda, rastjeravajući ih na sve strane.

Kad su stigli na suprotni obronak brda, Sam se počeo hihotati.

— Čovječe, ništa lakše od toga! Spopada me želja da se vratim i da ih još malo preplašim — govorio je Crnac kroz smijeh koji nije mogao zaustaviti.

— A ne, nećeš. Dosta je bilo. Izgubiti će cijeli dan dok pohvataju konje, a onda ćemo opet udariti. Kad god udarimo, bit će sve gore.

— Kad sutra potraže konje, mogli bismo im prirediti topao doček, uz vartromet.

— Prijedlog nije loš.

Sutradan krenu prema istoku, dok nisu pronašli konje; bili su na okupu i pasli. Sklonili su svoje konje u šipražje, sjeli u zaklon i čekali. Prošlo je otprilike pola sata, kad Sam upita:

— Zar ti ništa ne čuješ?

— Ova put čujem. Dolaze na konjima. — McAllister nije mogao zaboraviti kako ga je Sam prošle noći zatekao kad je rekao da njemu konje u blizini

Ti su se konjanici upinjali takom mukom po kamenjaru, ne očekujući baš nikakvih neoprihoda. Gledali konje počeli su iz zaokruživanja i stjerivati u hrpu.

— Hoćemo li ih malo prorošetati?

— Ne volim ubijati ljude. Ne, na ovaj način. Strpi se trenutak — odvraća McAllister.

Napunili su puške. Jahači su kružili točno podno njih i uskoro skupili konje. O nečemu su raspravljali, a onda počnu oko drveća opasavati konop. Znači, namjeravali su tu neko vrijeme logorovati. Kad su odbjegli konje utjerali u privremeni koral, rasedlali su svoje konje i potjerali k ostalima.

— Sada, ili nikad. Ciljaj im u nož. U bedra, gdje je meso najdeblje — reče McAllister.

— Sve će se praliti.

— Kojega ćeš ti?

— Moj je onaj s modrim rupcem oko vrata.

— A moj onaj sa šarenim.

Podigli su puške i naciljali. McAllisterov je momak upravo izvadio kavu iz bisaga. Odjednom je zastao, naslutivši opasnost. Samov je odabranik, pak, skupljao granje. McAllister opali. Čovjek se vrtoglavio zavrti i padne preko sedla nad koje se nadvio, a onda ispruži pod obližnje stablo. Samov je trgnuo nogu unazad prije nego se srušio na zemlju, te počeo zapomagati. Treći je potezao revolver i sulo do se počeo osvrtaći, da vidi tko ih je napao.

Sam nacilja na nj, ali se Remington pobuni.

— Njega ne! Pusti ga. On će drugove odvući natrag kući.

Čovjeka podno njih odjednom zahvati panika od tišine koja je zavladała među stijenjem, pa skoči u zaklon što je brže stigao. Jedan od njegovih pogodenih drugova glasno je zapomagao.

Kad su se ponovo našli na sigurnom, iza litice, dva Teksašana uzjašu i potjeraju konje.

— Vraški jednostavan posao — posrdno će Sam.

— Strpi se. Dvadeset će konja biti sve tado.

XII

Oprezno su se i polako kretali prema jugu, jer su znali da svakog trenu mogu naići na jahače iz doline, ne samo u dolini već i u brdima. Jednom su primijetili dva konjanika u daljini. Sakrili su se dok su prošli a poslije toga nisu vidjeli više ni žive duše. Predvečer toga dana našli su na osamljenu kravu s nepoznatim žigom. Zaklali su je i oderali, pa ponijeli dobranu količinu mesa i kožu. Produžili su do brda na zapadu i tamo se dobro najeli. Sam je htio govedinu osušiti, ali za to nisu imali vremena. Sušiti je na dimu nisu smjeli, jer bi dim otkrio njihovo skrovište, pa su je izrezali i dobro prokuhali na laganoj vatri užarena kamena. Kožu su razrezali u vrpce i donekle osušili. Računali su da će im dobro doći da od nje načine priručne vezove, kad će popravljati i krpati opremu.

Na tom su mjestu ostali nekoliko dana. Osjećali su se odlično. Doduše, Sam još nije bio prikupio svu snagu, ali brzo se oporavljao, a McAllister se nikad nije bolje osjećao. Obojicu je sada podržala nada. Možda neće vratiti sve krave, ali platit će dug umjesto starog pukovnika Struthersa.

— Ako ih i osujetimo da odagnaju krave iz doline, jesu li ikad pomislili da ih nas dvojica sami ne možemo odvesti odatle? — upita jednog dana Sam.

— Kad dođe vrijeme za to nešto ćemo smisliti.

— A što sada namjeravaš?

— Otići ćemo i pogledati što se zbiva u dolini, a onda nešto izmisliti.

Idućeg su dana pošli prema dolini. Jahači su oprezno, s puškama preko sedla, znajući da razbojnici pretražuju bregove ne bi li ih našli. Ali, ništa se nije dogodilo, niti su koga sreli na putu. Kad su stigli u dolinu, vidjeli su zašto.

Napokon su shvatili zašto smo mi došli ovanu, pomisli McAllister.

Forster i njegova družba zaokruživali su stoku pripremajući se da odu iz doline i goveda odagnaju na tržište.

— Moramo ih osujetiti, ali kako? — upita Sam.

— Nek ih sakupe u stado. Manje posla za nas — podrugljivo će McAllister.

Samovo lice zasja.

— Zaskočit ćemo ih putem, je li? Čini uvijek drugome što on tebi učinio... tako me je podučavala moja majka.

Ljudi u dolini bili su silno zaposleni. Tjerali su krave s brda i obronaka u dolinu. Jahači su žurili amo-tamo, a drugi uz dvije vatre, pripremali su se na žigosanje.

Promatračima se učinilo da je stado podijeljeno u dva dijela.

— Diješe plijen — reče McAllister s prizvukom tuže.

— Dio čovjeku čiji je ranč, drugi onom koji je goveda nama oteo.

— I sad našim kravama plaća njegove usluge.

— Točno.

— Znači, moramo ih što prije rastjerati.

— Čini se da nemamo izbora.

— Ne možemo ih napasti jer streljiva imamo malo. Najprije moramo uhvatiti dva, tri razbojnika i oduzeti im metke.

— Na zapovjed, generale!

Ponovo su odjahali na jug. Naišli su na nekoliko jahača, u usjecima gdje su tražili odbjegle krave, i u njih uperili puške. Razoružali su ih, oduzeli im streljivo i duhan i rastjerali konje.

Čim su se Kanzašani udaljili, dva su druga zavila cigarete, zapalili i duboko uvukli dim.

— Čovječe, to je pravi život! — uskliknu Sam.

Iako se nije moglo reći da je Link Forster kukavica, sada je bio usplašen, preplašen, jer se cijeli njegov dobro isplaniran pothvat odjednom našao u opasnosti. Iako je biti hrabar, pomisli Forster, kad nemaš što izgubiti.

Glavni izvor njegove zabrinutosti bijahu ljudi koji su se motali po dolini i neprekidno ih uznemiravali. Požurio je da sakupi i žigoše stoku, kako bi spokojno mogao nastaviti putovanje do tržišta. A tada ga obuze još jedna neizvjesnost i briga: gdje da proda stoku? Da se vrati do neke željezničke postaje u Kanzasu i u nekom od trgovišta nađe nakupca? To mu se čini

vrlo opasno. Ljudi koji im sada dodijavaju mogli su već davno proširiti svoju priču po svim gradićima gdje otkupljuju stoku. Ne. Forsteru se činilo da njegova sreća leži u granicama Colorada. Ponovo ga je opsjela ideja da se počne baviti stočarstvom. Potražio je Grottena, koji se nalazio uz jednu od vatri za žigosanje.

— Dobro. Onda kidajmo!

Kao i uvijek Grotten je obavljao najprije dio posla. Isprva je povlačivao krave na bok, a jedan od kaubojja njegova brata pokazivao mu je kako se stručno žigoše. Grotten je brzo naučio kako se to radi i sada je taj posao obavljao stručnjački. Znojio se i napinjao, raadeći neumorno, bez prestanka. Kad mu se približio, Forster primijeti da mu se takav posao sviđa i pomisli zašto se Dice nikad nije prihvatio čestita posla. I, ne po prvi put, pomisli kako bi Grottena jamačno postao čestit i radin čovjek da ga nije vukao sa sobom.

Kad mu je prišao, Grotten se uspravi. Ruke su mu bile krvave, a lice poprskano znojem i zalijepljeno prašinom.

— Kad bismo danas prestali s poslom, koliko bi nam još ostalo stoke za žigosanje — upita ga Forster.

— Ne mnogo, kapetane. Zašto pitate?

Forster se ogleda, kako bi vidio da li ga tko čuje. Kauboj Mikea Grottena bio je predaleko da bi čuo o čemu razgovaraju, pa Link nastavi:

— Da budem iskren, nemam povjerenja u tvog brata, a ni on meni ne vjeruje. Pristao sam na tu besmislenu nagodbu jer je u tom času tako bilo najpogodnije. No, želim otjerati krave iz ove proklete doline prije nego li se tvoj brat predomisli.

— Neće se predomisliti. Sve je protiv njega, a on nije budala — reče Dice u obranu svog brata.

— Možda neće, ali brat ti je i mogao bi računati na tvoju pomoć.

Dice se zajapuri uvrijeđen i ljut.

— Želite reći da bih vas prevario?

— Ne baš doslovno prevariti, već mu se prikloniti.

Ali, Dice je znao da laže. Forster je počeo u nj sumnjati. I, po prvi put i on posumnja u kapetana.

— Što, zapravo, hoćete? — upita Dice bez okolišanja.

— Krave ne možemo prodati u Kansasu. Teksašani su već razglasili priču o našem prepadu na njihovo stado i opasnost je vrlo velika. Mene je već i prije zaokupljala misao da osnujemo ranč. Colorado se otvara doseljenicima.

— Tamo sve vrvi od Indijanaca, koji jedva čekaju da nas skalpiraju. Ali, i ja sam na to pomišljao. No, to nije način da brzo i lako, kako bi to vi htjeli, dođemo do novca.

— I na to sam mislio. Mogao bih svoje planove odgoditi do iduće godine. S ovim kravama možemo mnogo zaraditi. Zajedno bismo mogli ustrojiti veliko gospodarstvo, Dice.

Diceu se svidjela ta zamisao.

— Slažem se — reče jednostavno.

— Najprije se moramo riješiti tih Teksašana. Sutra ćemo poduzeti sve da ih nađemo i ubijemo, premda su nam dva čovjeka ranjena. Nadam se da će naša dva mješanca već danas pronaći tragove. Želim da sutra svi pođu u potragu i pretraže dolinu. Vjerujem da su samo dvojica, a zadaju nam velike jade. Vratit će se da nas ponovo napadnu, a mi ćemo ih dočekati pripravnici. Želim da ih ovaj put vidim mrtve.

Okrenuo se i otišao do brvnare, gdje je sjeo na klupu i zapalio. Trenutak kasnije prasnu hitac.

Čovjek koji je radio s Diceom posrne i padne preko vatre, zaurlavši od straha i boli. Dice ga hitro izvuče za noge iz vatre i stane mu gasiti odjeću. Svi su se uskomešali. Forster se skočio, šmugnuo u kuću i istrčao s puškom u rukama. Ljudi su trčali u zaklon. Potom dolinom odjeknu još jedan prasak. Forster se osvrtao na sve strane, da utvrdi odakle hici dolaze. Više se nije plašio. To je bio način borbe koji je odgovarao njegovu značaju. Njegovo oko iskusna vojnika potražilo je napadače na brijegu iznad njih, gdje su bili dobro zaklonjeni. Stijene!

Pokazao je ljudima na stijene, vičući:

— Gore su, iza stijena! Dice, brzo, drži ih...

Mike Grotten utrči u kuću po pušku. Odozgo odjeknu hitac ali ga promaši. Neki krupam čovjek potrča uz

Forstera sav zadihan, dok je kapetan trčao u zaklon iza stijena u podnožju brda. Mike je izašao iz brvnare, s puškom u ruci, potrčao do konja, vinuo se u sedlo i potjerao životinju s leđa. Čim je Dice vidio brata na konju, i on uzjaše i odgalopira ali u suprotnom smjeru, prema jugu, tako da napadače zatvore u обруč i odsjeku im uzmak. Pozvao je neke ljude da ga odmah slijede, pa trojica odjašu za njim.

Forster se počeo uspinjati obronkom. Napadači su ga odmah ugledali i otvorili na nj vatru. Stisnuo se u zaklon i čekao, psujući. Želio se pod svaku cijenu dočepati tih ljudi, više od svega na svijetu. Ovoga mu puta neće umaknuti. Derao se na svoje ljude da ga štite vatrom, ali trebalo je nekoliko minuta dok su shvatili što traži. Onda zapucaju i Forster produži. Sad je već mogao vidjeti plavičasti dim baruta, kako se diže s mjesta gdje su se napadači sklonili, ravno iznad sebe, pa usmjeri prema njima. Načas ugleda crno lice i opali. Čovjek se baci u zaklon. Forster se nastavi penjati, nadajući se da će ih ovog puta ubiti.

Gore, među stijenjem Sam reče McAllisteru:

— Moramo pobjeći, momče, prije nego nam se naprte na vrat.

— U pravu si. Hajd'mo!

Počeli su se probijati do mjesta gdje su ostavili konje. Znali su da im dolaze ususret i sa sjeverne i sa južne strane, ali nisu znali koliko ih je. Ljudi su se uspinjali uz brijeg, pucajući. Stijene su postale preopasno skrovište.

Ovoga su puta pretjerali i tog su bili svjesni. McAllister se osvrne i shvati da ih samo ludački bijeg može spasiti ali ne prije nego odmaknu bar pedesetak metara.

— Bježi! Ja ću te štititi — dovikne Samu.

Sam ga pljesnu rukom po ramenu u znak pozdrava i potrči, pogrbljen, što je brže mogao do zaklona gdje su ostavili konje.

Odjednom prasnu hitac, zazvižda opako kraj Samova uha, pa se rasprši o liticu. Crnac se baci potrbuške na zemlju. Dok je ležao, čuo je kako zemlja tutnji od topota konjskih kopita s južne strane.

— Rana, savatili su nas u klopu — povikom upozori druga na novu opasnost.

McAllister, zavojan, brzo pogleda plijevu i udesno. Ugledavši dobar zaklon sa sigurnim zaleđem, potrči prema njemu. Odjeknu hitac i zrna mu mal'ne procviraju glavu. Sam je bio desetak metara dalje, licu priljubljen s zemljom.

— Brzo, bježi! Ne smijemo više čekati ni trena. Ja ću te štititi. — ponovo dovika Samu.

Plavičasti dim baruta vukao se spore na južnoj strani. Opali u nj jedan hitac. Sam je već trčao. Sa svjerve i s juga pucali su prema njemu i činilo se da je zrak pun pušćanih snaga, što su zviždakala sa svijetlostrana. McAllister opali hitac prve u jedno, potom u drugom smjeru. Strijelci na sjeveru gađali su Sama, a oni s južne strane McAllistera.

Sam je dotrčao do konja, skočio u sedlo i odmah pojurio. McAllister istrči iz zaklona i potrči prema svom konju. Odjenom, Samov se konj probne i zanijeti, padne na koljena prednjih nogu, koje popušte, i izvali se na bok. U posljednjem je trenutku Crnac izvukao nogu iz stremena i skoči s konja pa potrčao u prvi zaklon iza nekog kamena. Odmah je počeo pucati, na napadače što su bili na sjevornoj strani. McAllister potrči u stranu preskoči narednji kamen pa potrči kroz žbunje.

Odjednom se o nešto spotakne.

Mrtvaci Sagnuo se nad leš, skitnuo opasač s mecima i izvadio sve pušćane metke iz mrtvačevih džepova. Cuo je Sama kako juri s konjem. Zavrtlao je pušku i revolver mrtvog čovjeka što je dalje mogao u žbunje. Ustane, da dočeka Sama. Crnac skoči na konja i pruži ruku McAllisteru, koji se popne iza njega. Sad se čula neprekidna pucjava s južne strane. Jedno zrna propara McAllisterov šestr. a konj se čade u trk, iako je nosio dvójicu.

Pošli su prvo prema jugu, uz rub doline. Pedesetak metara dalje Sam zaustavi konja. Uz jedno je deblo bio privezan konj. Kopitao je po zemlji i pokušao da se otrgne svaki put kad bi pristanuo hitac. Sam prebaci hitno nogu preko jabučice sedla, skoči na zemlju, potrči privezanim konju, na-

sjede konja i ugrabi. Nasmijehom se anjusi u sedlo svog konja.

Odjednom, pucjava utihla.

— Kamo? — poviče Sam.

— Preko doline, pa u brda.

Okrenu k jugu i klizeći niz obronak izbiju na ravnicu. Pojure u galopu. Nisu usporili dok nisu stigli pšeno u brda. Nisu imali vremena skrivati tragove, pa su predužili, prebica malo sporije.

Zaustavili su se tek kad je bio prvi mrak. Ulogorili su se nedaleko vode, na sočnoj travi, i iscepili odmah zapali. Uzde su privezali sa napetom, spremni na hitan potok.

XIII

Dice Grotten je dobro znao da su im Teksašani opet pobjegli. Ustao je iza zaklona. Živčana je napetost pobuđila čim je pucjava utihnula. Počeo je pješice prema sjeveru. Pitao se što li je to pucav sa sjeverne strane. Tko god bio, Crnac ga je utišao. Sve se zbio za nekoliko trenutaka.

Probijao se kroz žbunje dok nije našao na leš.

— Mike! — zaprepašteno prošapće.

Sagnuo se i okrenuo ga na leđa. Zrna mu je probilo glavu. Položio je ruku na bratova prsa, u nadi da mu možda srce još kuca, ali unaprijed je znao da je mrtav.

— Odnosite ga dolje — zapovijedio je promuklim glasom svojim ljudima koji su stigli do njega.

Četvorica su podigla mrtvog Mikea, primivši ga za ruke i noge, i ponijela niz brdo. Stigao je i Forster i obgrlio Dicea rukom oko ramena.

— Znam što osjećaš, Dice. Teško je naći riječi utjehe u ovakvim trenucima.

— Ostavite me na miru — reče Dice i udalji se.

Forster krenu u dolinu, razmišljajući. Mike je mrtav. Dolina će biti moja. Mogu ovdje ostati. Napokon se i meni nasmijela sreća. Počeo je maštati o sebi kao vlasniku velika stočarskog ranča, utjecajnom čovjeku, koji svojim iznatkama stiče ugled i slavu.

Snatjenje mrtvaca pomisao na onu dvojicu u brdima. Mora ih naći i njihina obračunati za sva vremena. Doduše, dolina je pripala Diceu, ali on je njegov čovjek i nije bio besmrtni. Potpisat će s njim nagodbu o ortastvu da u slučaju smrti jednog od njih jedan ostavlja drugom svoju polovicu.

Naredio je da iskopaju grob za Mikea i dvojica se odmah late posla. Forster je za grob izabrao tiho mjesto, ispod krošnja. Pričekat će da se Dice vrati i onda će pokopati Mikea. On će osobno održati dirljivo posmrtno slovo. Sve će biti kako se priliči.

Pohodio je čovjeka ranjena u okrađu, jednog od Mikeovih ljudi. Bio prestrijeljen kroz desno bedro. Iako je osjećao jake bolove, Forster je vjerovao da rana nije opasna. Obećao je čovjeku posebnu nagradu i izlazio ih kuće da dobro pregleda ranu, koji je već amnatrao svojim vlasništvom.

Poslije sat vremena Dice je stigao u dolinu, vodeći svog konja za uzdu. Lice mu bijaše bezizražajno. Za pokopa nije pokazao da je tužan. Pomašao je zakopati grob a da nije izustio ni riječi. Kad je sve bilo gotovo, pozvao je Nicka Wetherbyja i naredio neka dovede za njih dvojicu dva svježja konja.

— Idemo u potjeru za ubolicama mog brata, Nick, i nećemo se vratiti dok ih ne ubijemo — reče odlučno.

Nicku su ti Teksasani utlerali strah kojeg se nije mogao osloboditi. No, znao je kako nije trenutak da proturjači Diceu. Zato posluša.

Dok je Nick slijedio tragove, Forster se suočio sa svojim nezadovoljnim ljudima.

Cim su Dice i Nick nestali s vidika, pa je Forster ostao bez svoje desne ruke, Trig i Cowdey odu do Forstera; slijedili su ih i ostali, zajedno s Mikeovim kaubojem i mješancem iz plemena Ute.

Forsteru zalaga smijehak oko usana kad ih je ugledao.

— Šta je to ljudi, nekakvo izlisanstvo?

— Da — kratko će Trig. Momak se osjećao vrlo nelagodno što je morao pred Forstera, ali strah od one dvojice u brdima bijaše jači. Nije volio ovakva zbivanja, ali u pitanju je njegova

kuća. Zato je svega, što je mogao uradio, pa da ode.

— Što je? Što vas muči? — upita ih Forster.

— Kad ćemo otići odavde?

— Cim uhvatimo onu dvojicu dobit ćete svoj dio pa možete otići.

— Ako ih ikad uhvatite, nema razloga žurbi. Ali, mi želimo odmah otići, za slučaj da ih ne uhvatite.

— Zar si se prepaš, Trig? — posredno upita Forster.

— Jasno, uplašio sam se. Ranili su dvojicu i jednog ubili. Zar to nije dosta?

— Ta dvojica neće više nikad nikog ubiti. Dice je otišao da ih nađe, a vi svi dobro poznajete Dicea.

— Malo ih predugo hvata. Ti se kauboji s nama igraju mačke i miša. Daj nam naš dio, kako bismo mogli otići.

— Svi smo u istom posu. Trig, i moramo ostati zajedno do kraja — reče Forster mirno i umiljato.

— Možeš li nas prisiliti? — upita Cowdey.

— Pametno pitanje. Odgovor je: da, mogu.

Čovjek slijeva potegne revolver i uperi ga u Forstera:

— Suprotstaviti ćeš se i ovom, Forsteru?

Forster se nasmijeh. Vladao je sobom, i vladat će tim ljudima dok on bude želio. Takve i slične situacije nisu ga plašile. Dovoljno je sačuvati hladnokrvnost, a u takvim je prilikama uvijek ostajao hladnokrvan.

— Ja se i tome mogu suprotstaviti, ako hoću. Jime, ali nije potrebno. Zašto bih? Ovdje sam među prijateljima. Zar nismo već mnogo toga zajedno prošli, momci? — počeo Forster te nastavi: — Trig, hajde da se nazodimo. Svatko neka uzme dvadeset grla stoke i ode, ako hoće. Ali, ne zaboravite: dolina s ranom odsad pripada Diceu. Ovdje smo najsigurniji. Odavde možemo poduzimati pothvate da nas godinama ne nađu. Staza kojom gona stoku iz Teksasa prolazi nedaleko odavde. Ovdje možemo podići golemo stočarsko gospodarstvo. Zemlja zapadno odavde nije ničija i svatko je može prisvojiti. Prilika za sve nas da se obogatimo, samo ako imamo trun mozga u glavi. Indijance protjeravaju i oni se govore sve dalje na zapad. Svatko

od nas može za sebe uzeti njihovu zemlju.

Trig ga je pomno slušao, razmišljajući. U životu još nikad ništa nije postigao. Možda ne smije olako odbaciti takvu priliku. Počeo je odgovarati Forsteru, ali ovaj, dok je pažnja svih bila usredotočena na Triga, povuče. Ruka mu se trgnu na opasač s revolverom, kolt iskoči iz korica, okrenu udesno i opali. Čovjek s revolverom u ruci zatetura korak unatrag i sruši se na zemlju. Svi se slediše.

— Bože! — izlazu netko nehotice.

— Nikad ne dopuštam da netko potegne revolver na mene, da mi prijeti i da ostane nekažnjen! — Forster ponovo napne otonac i nehažno uperi revolver na ljude. Svi brzo uzmaknu nekoliko koraka.

— Sve ostaje po starom. I moja ponuda. Uхватit ćemo kauboje i ostati ovdje.

— Kako vi kažete, kapetane — prošapće Trig, lica ukočena od zaprepaštenja.

— Zakopajte tog čovjeka i natrag na posao. Uskoro će nam Dice javiti da je našao Teksašane, a tada ćemo ih dokrajčiti.

Ljudi se razidu.

Te se večeri Nick vratio u dolinu s vijestima da su našli trag i da Dice želi da svi pođu u hajku. Forster sakupi družinu i zapovijedi da svi krenu u potjeru. I, tada otkrije da dvojice nema: mješanca iz plemena Ute i jednog od njegovih ljudi. To ga zabrine, jer taj drugi bijaše Trig, a momak je vješt revolveraš. Sada mu je ostalo još osam ljudi... devet, pribroji li kauboja koji je radio za Mikea... a to mu se baš ne učini dostatnim kako bi mogao biti siguran da će ubiti Teksašane. Ta dvojica bijahu vrsni i lukavi borci, što su i dokazali.

Izjahali su u noć svi preplašeni da bi mogli upasti u zasjedu. I, nisu se mnogo prevarili.

...

I Samovi i Remingtonovi živci bijahu napeti. Predosjećali su da se približava čas posljednjeg obračuna s neprijateljem. Razgovarali su o tome što im je činiti u prilici u kojoj su se našli i suglasili se da bi bježanje pred potjerom bilo besmisleno. Osmotrili su dobro stazu kojom su došli i vidjeli

da ih dva jahača slijede. Najprije su pomislili da im postave zasjedu, ali ulov bijaše premalen. Oni su samo prethodnica, a za njima će stići drugi. A kada dođu dostojno će ih dočekati.

Predvečer su se njihove pretpostavke potvrdile. Ugledali su progonitelje kako dolaze vododerinom. Onda je jedan ostao na straži, a drugi se vratio u dolinu. Najvjerojatnije, otišao je po pojačanje. Sam i McAllister krenu dalje, ostavljajući vidljive tragove. Nisu žurili, štedjeli su konje za brzu trku kad za to dođe vrijeme. Sada su jahalili bregovitim i šumovitim predjelom, koji im se pričinio savršen za borbu kako su je zamislili.

Sat poslije svanuća zastanu. Zavezali su konje u zaklonu, najeli se kuhanog govedine i napili vode iz potoka. Potom zapale lule i pođu pješice natrag stazom kojom su došli, slijedeći vlastite tragove. Za napad su odabrali kanjon, u kojem će njihovi progonitelji ostati bez dobra zaklona.

Cekali su sat vremena, svaki s jedne strane kanjona. Znali su da će se boriti za vlastiti život, svjesni da svaki hitac mora pogoditi metu, jer su im naboji pri kraju.

Kad su čuli topot, čučnuše u zaklon. McAllister utisnu niz metaka u magazin svoje henrijevke i stade pažljivo motriti kad će ugledati prvog jahača. Domet nije bio velik i mogao je dobro odabrati bilo koji dio tijela kao cilj.

Čovjek je sjedio na doratu, njišući se lijeno u sedlu. McAllisteru se učini da je mješanac, iako je bio odjeven kao bijelac. Držao je karabinku preko sedla. Kad je izjahao na čistinu, stao je i oprezno se ogledao.

Predosjećajući opasnost, pomosli McAllister.

Čovjek je minutu, dvije stajao nepomoćno kad stigne drugi. McAllister prepozna Grottena. Mješanac podigne desnu ruku i bijalac odmah zastane. Pogledao je uz litice. Ni njemu se to mjesto nije svidjelo. McAllister prekuće. Prokletstvo, izabrali su predobro mjesto za zasjedu. Ti su ljudi iskusni stari lisci.

Grotten nešto poviče. Mješanac okrenu konja i vrati se korakom natrag pa zađe iza zavoja što je vodio u kanjon.

Sam podigne glavu i McAllister mu dade rukom znak neka se skrije. Crnčeva glava nestane iza stijene. Od tog će trenutka svatko sam braniti svoj život.

McAllister otpuže potrbuške natrag između kamenja i nečujno krene u smjeru sjeverno od progonitelja.

I, ugleda ih. Četvoricu. Sjahali su i sada su se uspinjali, oznojeni od toplih zraka sunca koje je već dobrano odskočilo na nebu. Bijahu otprilike stotinjak metara ispod mjesta gdje je ležao u zasjedi. McAllister je čekao da sva četvorica izbiju na otvoreno. Sad su se verali uza stijenje, pri čemu su im puške smetale. Dvadesetak metara više izbit će na ogoljeli dio; nije bio velik, ali dostatno širok da na nj stupe sva četvorica odjednom i tako ostanu bez zaklona. Stisne se u zaklon i podigne pušku. Ako zapuca u pravi trenutak, sva će četvorica biti njegova. Progonitelji se neće oporaviti od takva gubitka.

Prvi je izbio na čistinu mješanac, drugi Forster. Kad su se uspeli na vrh zastanu na trenutak da odahnu, a onda pođu brže. Forster ih je neprekidno požurivao.

Prvo moram ukloniti posljednjega, pomisli McAllister. Hodali su jedan iza drugoga, na nekoliko koraka. Odlično za gađanje! A prošlo je vrijeme za samilost. Kad jedan od njih padne, ne smije više ustati.

Naciljao je na posljednjeg u redu i opalio.

Hitac odjeknu sablasno kroz brda. Čovjek kao da se ukočio, potom ispusti pušku i padne na lice. Drugi se načas ukoče na mjestu, a onda svi potraže najbliži zaklon. Forster je nešto vikao. McAllister ponovo nacilja, opali i promaši. Hitro nacilja na jednog koji je htio pobjeći natrag stazom kojom su došli i ponovo opali. Pogodio je. Odmah okrene pušku za Forsterom, upravo kad je ovaj stigao do ruba stijene i bacio se u zaklon. Zrno pogodi kamen, a Forster nestaje iza zaklona. Sad se čula pucnjava i sa suprotne strane kanjona; znači, i Sam se sukobio s neprijateljem.

Brzo se prebacio nalijevo i otpuzao. Prebacio je pušku u lijevu ruku i izvuкао revolver. došlo je vrijeme da šteti metke. S dvojicom je obračunao,

ostali su mješanac i Forster. Čim se Forster našao u zaklonu počeo je pucati, ne štedeći streljivo. Iznenada, McAllister shvati da je izgubio prednost i da je sad inicijativa u Forsterovim rukama.

Bacio se u stranu i zapucao. Čim se pomaknuo, osula ga je kiša pušanih zrna. Prašina se kovitlala, kamenje prštalo. Prestao je pucati i pritajio se. Kad je provirio između žbunja, ugleda protivnika, opali i potrči do zabata travnata hrpta. Pucnjava iz puške pratila je svaki njegov pokret. Zrna su dolazila zdesna i McAllister je znao da to puca mješanac.

Polagano se spustio, puzao desetak koraka natrag putem kojim je i došao. Izvirio iz zaklona u ugledao nečiji šešir iza stijene. Pomno je naciljao i opalio iz revolvera. Meta je bila dosta daleka za revolver, ali McAllister je volio takve ciljeve. Šešir nestade, a začu se zapomaganje.

Forster nije mario za pozive u pomoć. McAllister je čuo kako se pod njim, dok je bježao u dublji zaklon, lome grančice. Ugleda mu leđa i stražnjicu pa opali. Promaši.

S hrpta odjeknu pucanj. Pucao je jedan od ranjenih. McAllister poviče:

— Baci revolver ili će te inače ustrjeliti!

Čovjek ga zdvojno pogleda, ali poslušao. McAllister oprezno izide na čistinu. Mješanac se pojavi iza zaklona, s rukama u zraku. Niz lice slijevala mu se krv, a doimao se kao čovjek u tešku šoku. I McAllisterovi su živci bili napeti ko struna.

— Skidajte opasače, a metke položite na zemlju — zapovijedi McAllister.

Šutke su se pokorili. Tada se McAllister obrati mješancu.

— Zavij mu rane, a onda ga povedi do vaših konja. Ti više nisi sposoban za borbu. Ako te još jednom ubledam s revolverom u ruci, prorešetat ću te ko sito — zaprijeti mu.

Mješanac klimnu.

S druge strane kanjona još se čula pucnjava. Mješanac je kleknuo uz ranjenog druga i podvezao mu švrsto zavojem žilu, da zaustavi krvarenje.

McAllister pokupi opasače a pušane metke spremi u džepove, pa se polagano počne povlačiti. Viknuo je Samu neka krene prema konjima.

Malo zatim nije se čula pucnjava s druge strane, pa je znao da ga je Sam poslušao. Čim je stigao do konja, McAllister ih odveže i stade nestrpljivo čekati da se Sam pojavi. Tad ugleda Sama, kako preskače kamenje. Lice mu je bilo krvavo, a oči divlje, kao u čovjeka koji je prošao kroz pakao. Spremio je pušku u navlaku i uzjahao.

— No, kako je bilo? — upita znatiželjno McAllister.

— Ne znam. Mislim da je jedan poginuo i da su dva ranjena.

— Nije loše.

Pošli su niz padinu kad ga Sam upita:

— Kamo?

— Na ranč. Kad se momci vrate domu svome, neće ga više naći.

Sam se pakosno nasmije. Smijeh mu je bio ponešto kreštav.

— Osjećam se ko ponovo rođen.

Odjahali su na jug, onda skrenuli niz padinu na istok, u odmjenom kasu. Nitko ih nije slijedio. Kad su izbili na ravnicu, podbodu konje i pojure u galopu.

XIV

Dicea Grottena proždimala je divlja srdžba dok se žučljivo probijao kroz trnovito žbunje i preskakao preko kamenja. Metak iz Samova revolvera proparao mu je mišicu i cijela mu je ruka visjela umrtvljena. No, ništa ga nije smetalo, ni trnovito žbunje ni oštro kamenje, ni rana na ruci. Zarka želja da što prije vidi Crnca i njegova prijatelja mrtve, gonila ga je naprijed.

Nešto mu se ispriječilo na putu. Stao je i sagnuo se. Čovjek. Kleknuo je na jedno koljeno i izvrnuo čovjeka na leđa, isto onako kako je to nedavno uradio i sa bratom. Momak je bio mrtav; tane mu je probilo sljepoočicu.

Dice se uspravi i zastanja ko ranjen bik. Gdje li je čovjek koji je to učinio? Mora ga naći! Mora ga naći da mu vrati miło za drago. Tada začule kako se još jedan od njegovih ljudi probija kroz žbunje.

— Jesi li gdje vidio Crnca? — prvo ga upita Dice.

— Zbrisao je — zadihane odgovori čovjek.

Dice počeo luđački kleti. Okrenuo se i vratio istim putem kojim je i došao. Momak krene za njim, gledajući netremice u zemlju. Koračali su jedan za drugim dok nisu stigli do svojih konja. Malo poslije pojavili su se Forster i Nick Wetherby.

Grotten pogleda kapetana. Nije mu se svidjelo ono što je vidio. Forsterove oči bijahu zakrvavljene. Tada pogleda Nicka i opazi da je mješantevo lice puno zgrušane krvi. Za Forsterom i Nickom pojavila su se još dvojica: jedan je teško šepao, a drugi se držao za ranjenu ruku koja je krvarila.

— Samo dvojica a ovako su nas grdno zaskočili! Samo dvojica! Ma od čega li su sazdani ti ljudi? — upita sam sebe zdvojno Grotten, pa glasnije Forstera: — Koliko ste ljudi izgubili?

— Charlie Burton je mrtav.

Podignu glave kad se začuo dalek topot konja po kamenitim stijenama u daljini.

Odlaze pomisli Grotten i odluči preuzeti zapovjedništvo.

— Nick — reče strogo — odmah pođi za njihovim tragom. Moramo kako valja završiti posao koji smo započeli. Svi na konje!

— Teško sam ranjen, Dice — zastanja mješanac zirkajući ispod oka na Grottena.

— Što se mene tiče možeš i crknuti, ali kad ih pronađeš. A sada za tragovima! — viknu Dice.

Mješanac ga je trenutak netremice promatrao, a potom pođe do svog konja i teškom se mukom uzvere u sedlo. I drugi uzjašu, pa pođu za Nickom, kojem je Dice dao znak rukom neka krene prvi.

Projahali su kanjonom i uspeši se na uzvisinu iznad zapadnog kraja. Tu je Nick našao što je tražio. Pokazao je ostalima prstom tragove i produžio. Povremeno bi zastajkiavao i tražio tragove po kamenjaru. Uskoro su sišli u dolinu, gdje su tragovi bili jasno utisnuti u mekanu zemlju: vodili su ravno prema sjevernom dijelu doline. Poslije minutu, dvije Grotten najednom krilne:

— Kapetane, pa oni su otišli na ranč!

Forster ga zaprepašteno pogleda.

— Brzo! — poviče Dice i nesmiljeno podbode konja ostrugama.

Životinja poskoči, pa pojuri. Za trenutak svi su jurili za njim, a onda Forster zauria:

— Brže, prokleta bagro!

Podhadjali su konje i slijedili Grottena pogibeljnom brzinom za jahače, a ubitačnom za konje, koji nisu mogli brže trčati kroz zelenu sočnu travu. Krave, koje su dotad spokojno pasle, rastrkavale su se oko njih. Poslije dvije milje strelovita jahanja ugledaše ranč. Grotten pokuša naglo zauzaviti konja, pa se životinja propne na stražnje noge.

— Zakasnili smo! — poviče i pokaza im rukom ranč.

Svi su šutke, nemoćni, zurili u daljinu gdje se crni dim izdižao iznad krošnji drveća.

Stajali su neko vrijeme ko ukopani. Kad su malo kasnije pošli dalje, Forster je jahao uz Grottena.

— Dice, poraženi smo — reče tiho kad je bio siguran da ga ostali ne čuju.

Grotten se naglo okrenu prema njemu.

— O ne, ja nisam! Neću odustati dok ih ne ubijem — odvrati odlučno.

— Bježimo zajedno. Gotovo smo sve izgubili, Dice. Krenimo odmah u Combbville, izvadimo novce iz banke i počimo u Kaliforniju. Započnimo nov život.

— Rekao sam, Forsteru, tek kad ih ubijem!

Forster vidje da uzaludno s njim o tome raspravlja. Potegnua je uzde i odjahao naprijed, a ostali pođu lagano za njim. Sad su već jasno vidjeli drvenjare u plamenu. Obje bijahu kao užarene zublje. Ništa se iz njih nije moglo spasiti.

Grotten se tada obrati Nicku Weatherbyju i naredi:

— Nađi mi trag. Odmah!

— Meni je svega dosta.

— O tom kada je tebi dosta ja odlučujem, čuješ li? — strogim će glasom Dice.

Pod strogim pogledom Grottenovim Nick poniknu pogledom. Podigao je uzde i odjahao, tražeći tragove, a Dice

za njim. Odlučio je Nicka držati na oku dok ne pronađe Teksašane. Poslije nekog vremena mješanac naiđe na trag, koji je vodio s ranča, i pozove rukom Grottena da ga slijedi. Polako su izjahali iz doline na istočnu stranu. Forster je dugo za njima gledao. Grotten je dobro znao da se više nikada neće vidjeti, ali nijednom se nije osvrnuo. Činilo se kao da su sve godine njihova zajedničkog života u trenu otišle u nepovrat. Forster uzdahne. Nikad mu nije palo na pamet da bi mu taj čovjek ikad mogao okrenuti leđa.

Ljudi koji su stajali kraj njega šutke su ga promatrali.

— Ovdje ćemo se ulogoriti. Ja ću uzeti svježeg konja i poći u izviđanje — reče im.

Gledali su za njim mrzovoljno dok je išao prema rastrkanim konjima, koje su teksaški kauboji istjerali iz korala nakon što su potpalili kuće. Jedva mu je uspjelo jednoga uхватiti, a onda na nj premjesti sedlo.

Odjahao je prema istoku. Znao je da će ljudi koji su stajali uz vatru, poći svaki svojim putem čim ga izgube iz vida. Povest će i goveda. Stado je sad rastrkano naširoko i trebat će im vremena da ga skupe. Neće mnogo otjerati.

• • •

Sam i McAllister stegnu uzde svojih konja. Životinje su već bile umorne. Pogledali su u dolinu na garište koje je još pucketalo i dimilo se. Znali su da mješanac slijedi njihov trag. Međutim, najprije mora odgovetnuti smicalice kojima su se poslužili da bi zametnuli trag dok su prolazili kroz kamenjar u brdima. Računali su da bi ih mogli stići tek idući dan.

Dolje su se bila ulogorila četvorica. Već se spustio mrak i mogli su vidjeti njihove zgrbljene sjene oko vatre. Dok su ih promatrali stigli su još neki ljudi, zacijelo ranjenici koji su se posljednji dovukli u logor.

Sam glasno upita ono što ih je obojicu mučilo.

— Da li je Forster dolje?

— A Dice Grotten? Kad bismo njih ubili, naš bi zadatak bio završen.

— Postoji samo jedan način da to utvrdimo.

Sjahali su i zavezali konje, pa se nečujno spustili niz padinu. Zaočili

su u krugu zgariste koje se još žarilo i približili logorskoj vatri s južne strane. McAllister dodirnu Sama za ruku i prošapće:

— Ti im priđi sa zapadne strane, a ja idem ravno naprijed.

— Dobro.

Rastali su se i Sam se na prstima odšulja u mrak. McAllister počne puzati, na koljenima i laktovima. Henrijevku je bio ostavio u sedlu, jer ovo je bio posao koji se obavlja revolverom. Uvukao se tiho u grmlje, dvadesetak metara od vatre, i pričekao nekoliko minuta, koliko je pretpostavljao da je Samu potrebno dok zauzme položaj. Tada se uspravi i potegne revolver.

— Ruke uvis, ili će netko otići na drugi svijet!

Sam opali hitac u logorsku vatru, što rasprši žar na sve strane, da bi im pokazao da su u obruču.

Trenutak su svi stajali ukočeni, a onda polako dignu ruke.

McAllister pride, da su ga svi mogli vidjeti.

— Gdje je Forster? — upita crnobradog čovjeka razbojničkog izgleda, koji mu bijaše najbliži.

— Malošas je odjahao.

— Kamo?

— Prema istoku.

— Što vam je rekao?

— Da ide u izvidanje.

— A što vi mislite?

— Mislimo da nas je ostavio na cje-dilu.

— Što potvrđuje da nije glup. A gdje je Grotten?

— Otišao je s mješancem za vašim tragovima — odvrati crnobradi.

McAllister ih odmjeri pogledom, jednog po jednog. Doimali su se uplašeno. A imali su i zašto. Ranjenici su sjedili ili ležali na zemlji i stenjali. Doimali su se bijedno.

— Vi više nemate što ovdje tražiti. Uskoro će moji goniči doći po stado. Ako vas još tada ovdje zateknemo, povješat ćemo vas.

Kad su to obavili, i Sam i McAllister se povuku u mrak. Sastali su se na dogovorenu mjestu i popeli uzbrdo do svojih konja.

Kad su odvezali konje, Sam ponovi što je čuo od crnobradog:

— Odjahao je na istok.

— Vraća se kući.

— Combville?

— Zar je poludio?

— Jamačno za to ima razloga.

Uzjahali su i spustili se u podnožje brda te ulogorili. Odlučiše da idućeg jutra potraže Forsterove tragove i pođu za njim.

— Mi ćemo za Forsterom, a Grotten za nama — reče Sam uz smijeh.

— Ako budemo oprezní, mogli bismo se time okoristiti.

— Ali samo ako ga ugledamo prije nego on nas.

Narednog su jutra još prije svanuća pojeli i posljednje ostatke zaliha hrane. Obojica su prozebla u noći i sada nisu bili dobro raspoloženi. Šutke su smotali gunjeve i uzjahali, te pošli u pomno traganje. Sam je motrio stazu prema sjeveru, McAllister onu prema jugu. Cijelo su se vrijeme osvrтали ne bi li ugledali Grottena i mješanca. Sporo su odmicali, jer je takav način traganja posao koji se ne može brzo obaviti. Kad je naposljetku Sam pronašao trag, obojica su već bili nestrpljivi. Bilo je blizu podne. Prosudujući prema konjskim izmetinama, utvrdili su da bi Forster mogao biti oko dan jahanja ispred njih.

— Možda smo i glupo postupili. Zar nismo mogli riskirati i odmah odjahati ravno u Combville? — reče McAlliser.

— Sada smo sigurni kamo je otišao.

— Što imamo od toga kad se može dogoditi da nam pobjegne ispred nosa iz Combvillea?

Slijedili su tragove za koje su pretpostavljali da su Forsterovi; potpuno sigurni bit će tek kad ga nađu. Jahali su cijeli dan, dok Samov konj, koji nije bio izdržljiv i navikao na velik napor kao McAllisterov, pokaza znakove umora i iscrpljenosti. Ipak, nastavili su slijediti tragove do mraka, dok se god iole vidjelo.

Nalazili su se u prostranoj preriji gotovo bez hrane. No, poslužila ih je sreća; idućeg dana McAllister je ustrijelio prerijsku kokoš, a Sam antilopu. Ulogorili su se i skuhalo topao obrok, koji ih je okrijepio, pa nastavili putovanje. U dva maha naišli su na svježe indijanske tragove, a u daljini spazili i nešto nalik konjaničkoj vojnoj ophodnji. Nastojali su da ih ne primijete, jer nisu željeli da ih neki bezvezni

časnik tupi dok iz njih izmuze potrebna obavještenja.

Sad je Samov konj lipsao i znatno zaostajao iza McAllisterova. Sam se znojio i kleo, ali uzalud.

Kad su se zaustavili da prenoće, Remington se napokon odvaži, pa reče:

— Slušaj, Same! Konj ti je iznemogao i ne možeš ovako dalje.

— Do vraga, znao sam da ćeš to reći, prije ili kasnije!

— Al' to je istina.

— Tko kaže da nije? — upita napola srditim glasom Sam.

— Dobro sam razmislio. Prema tragovima koje smo dosad slijedili Forster je zacijelo otišao u Combville. Ja moram riskirati i odmah nastaviti put do Combvillea. Jahat ću i noću.

— Satrat ćeš konja, Reme.

— Ma kakvi! Mogao bi on protrčati do Washingtona i natrag.

— Mene ćeš ostaviti samog?

— Oprosti, Same, ali zar nije važnije uhvatiti Forstera?

— Ne predbacujem ti.

McAllister ustane i protegnu duge udove.

— Odmah krećem. Čuvaj se potjere Same.

— Hoću, ne boj se. No, prije rastanka moram ti zahvaliti na svemu što si za mene učinio — reče Sam svečanim glasom, pružajući ruku.

— Nemaš na čemu zahvaljivati. — McAllisteru je bilo neugodno.

Prebacio je sedlo preko konja, pričvrstio uzde i uzjahao.

— Do viđenja!

— Do viđenja — ponovi Sam i podigne ruku na pozdrav.

Remington okrene konja i odjaše u noć. Pustio je da konj sam odabere korak koji mu najbolje odgovara i životinja pođe odmjerenim kasom, koji je mogao držati satima prije nego što bi se umorio. McAllister je znao da samo tako može iz konja izvući najviše snage i najdalje stići. Tako je kasao kroz noć, nesretan što je morao ostaviti Sama samog u preriji, ali zadovoljan da će i noćne ure dobro iskoristiti. Konj će biti potpuno iscrpljen kad stigne do grada, ali bio je to vrli konj koji će se brzo oporaviti.

Nebo se osulo zvijezdama i McAllister se počeo po njima orijentirati. Po-

tom se mjesečina preli preko prerije. Negdje se oglasio prerijski vuk. Njegovo mu se zavijanje učini kao naricanje za mrtvacem. Nadao se da ne nariče za njim.

...

Sam je ležao umotan u ogrtač od bivolje kože koji su mu poklonili Indijanci. Probudio se iz duboka sna i podiđe ga nešto poput studeni oko srca kad se prisjeti da je sam u otvorenoj preriji. Indijanska plemena bijahu neprijateljski raspoložena, a možda se i potjera već dobro primakla.

Začuo je nekakav nejasan šum i izvukao glavu iz ogrtača. Primijeti da je već bijeli dan. Prekleo je i sjeo. Izgubio je mnogo dragocjena vremena spavajući, umjesto da jaše.

Ponovo začu šum, sada jasnije, i odmah ga prepozna: netko je u blizini napinjao otponac puške. Podiđu ga hladni srsi. Okrenuo je glavu i ugledao ih: Grotten i mješanac.

Zastenje u sebi, duboko u grlu... uhvatili su ga ko neiskusna zelembača, doslovce na spavanju.

— E pa, napokon sam te dohvatio, crni vraže — reče Grotten, pa upita: — A gdje ti je prijatelj? Zar nije s tobom?

Sam se doimao zabezeknuto.

— Tko? — upita sneno žmigajući očima, kao da se nije još razbudio.

— Gdje je McAllister? Zar je odjahao naprijed? — ponovi Grotten.

— Ah McAllister. O, da, da. Odjahao je prije nekoliko dana. Nema nade da ćete ga uhvatiti — slaže Sam, u nadi da će ih prevariti, i položi ruku na revolver pod ogrtačem pozorno ih motreći.

Grotten je spustio ruku u kojoj je držao revolver, ali mješanac je i dalje držao pušku uperenu na njega. Znači, najprije valja srediti mješanca, potom Grottena. I to sve mora izvesti viraški brzo, munjevitoje nego što je ikad do tad u životu pucao. Podupro se na lakat lijeve ruke pod ogrtačem, spreman da izvuče revolver i puca.

— Ustaj! — zapovjedi Grotten odsječno.

— Evo, odmah.

I, Sam počeo polagano ustajati. Pustio je da ogrtač klizi s njega kako je ustajao, tada naglo napne otponac i istodobno opali u mješanca. Mješanac

se savije poput džepnog nožića, držeći se rukama za utrobu. Zrno mu je proparalo želudac. Ali, Sam nije imao vremena promatrati njegove muke. Hitro je uperio revolver u Grottena, ali istodobno ugleda crni otvor cijevi protivničkova revolvera. Prekasno! Grottenov revolver opali, rignu vatru uz strašan prasak, i Sam osjeti snažan udarac u glavu. Sve mu se zavrtjelo. Njegov revolver kao da je opalio sam od sebe; no, Sam je već bio na zemlji i nemoćno se praćakao u prašini ko riba na suhom. Htio je prokleti tog čovjeka koji je sada stajao nad njim... gospodar njegove sudbe... ali i jezik mu je otkazao poslušnost, ukočio se u ustima, kao i njegovi udovi koje više nije mogao pomaknuti. Prevrnuo se na bok, a potom na leđa. Ugledao je modro i vedro jutarnje nebo... drhtalo je i bibalo se kao ustalasalo more... a onda izgubi svijest.

I mješanac je ležao na leđima i rita se nogama po prašini kao da trči. Grotten je znao da mu ne može pomoći. Dugo će patiti prije nego umre, ali umrijet će sigurno iako polako. Grotten podigne revolver i nacilja mu u srce. Tog trena Nick otvori oči i vidje što mu se sprema.

— Ne! — jedva čujan glas zakrklja mu u grlu i prijeđe preko usana.

Ali, za Grottena je to bila usluga iz milosrđa, koju ne bi uskratio ni konju ni psu. Prostrijelo je Nicka kroz srce, a tada mirno, kao da se ništa nije dogodilo, prišao konju, uzjahao i krenuo. Nijednom se nije osvrnuo. Sad još mora ubiti McAllistera... prije ili pošto ovaj ubije Forstera. Diceu je to bilo potpuno svejedno. Glavno da osveti brata.

...

Prošao je cijeli sat vremena prije nego je Sam podigao glavu. Bio je to tek pokušaj i nije bio zadovoljan rezultatom. Presjekla ga je užasna bol i ponovo je klonuo. Osjećao se kao da mu je netko staklom raskolio lubanju. Primirio se i prikupljao snagu, a onda pokuša sjesti. Pozli mu, osjeti mučninu. Taj je napor iscrpio i ono malo snage. Tad se okrene na prsa i, podižući se na ruke, pokuša kleknuti. Čim se malo pridigao, opipa rukama glavu. Znao je da je ranjen u glavu, ali nije znao gdje, jer je sva bila ali-

jepijena zgrušanom krvlju, kao i lice. Tada napipa ranu... točno iznad sljepoočice. Još je krvvarila. No, bio je živ, iako se osjećao tako užasno da nije znao bi li se radovao ili ne.

Kad se malo pribrao, otkine komad košulje i omota ga oko čela, da neka-ko zaštititi ranu i stisne je, kako bi zaustavio krvarenje. Čim je to učinio priđe mješancu i dobro ga osmrti. Nedvojbeno, čovjek je bio mrtav. Primijeti i ranu na prsima, u visini srca, i shvati da ga je Grotten dokrajčio. Po- diđe ga jeza.

I njegov i mješančev konj pasli su spokojno travu, ni pedesetak metara od mjesta na kojem je stajao. Pomisao da nastavi jahati s ranjenom glavom, u kojoj je sve ječalo i šumilo kao u mlinu, nije mu se svidjela, ali znao je da ne smije gubiti ni časa. Podigao je revolver sa zemlje, napunio ga i spremio u korice, a onda laskom uhvatio konja. Još je uvijek bio slab i iscrpljen, pa odlučio uhvatiti i mješančeva konja. Možda će s dva konja lakše i brže stići Grottena. Mora pomoći McAllisteru.

Pokupio je svoje stvari, natovarilo ih na konja i uzjahao. U glavi mu se lu- dački vrtjelo i jedva se smjestio na sedlo. Nadao se da će preživjeti, iako mu život u tom trenutku nije bio mla. Jahao je ubrzanim korakom u kasu, dok je pričuveni konj kaskao za njim. Odlučio je da se neće odmarati sve do grada; jahat će naizmjenice na jed- nom i na drugom konju... ako bude toliko izdržao u sedlu.

XV

McAllister je napokon stigao nado- mak gradu. Iza njega je ostala neobra- đena zemlja proljetne zelene prerije. Bio je iscrpljen, ali konj se držao, iako je živio samo na vodi i nekoliko sati ispaše za vrijeme odmora u ta tri dana. Sunce je odskočilo i uskoro će podne. Vrućina je pržila kao u paklu. Stada još nisu počela pristizati u to malo trgovište i gradić se doimao neo- blikno pust. Konj je nastavio kasati, pregazio je potok i uspeo se na suprot-

nu obalu. Ljudi koji su radili u terovima oko utevapišta, pripremali su ih za nova stada. Lokomotiva je prohuktala uz njih.

Cim je prešao potok McAllister se uputi ravno u grad. Ulice su bile gotovo puste; žarko je sunce pržilo rijetke prolaznike. Blagi vjetročić što je puhao iz prerije, kovitlao je oblačiće prašine. Neki šugavi pas trijebio je buhe u prašini, a šerif je stajao pred svojim uredom, pušeći smrdljivu cigaru dok je prste zabio pod pazuhu prsluka. Njegov se dug brk doimao duljim nego ikad, što je tom čovjeku davalo varljivo smiješan izražaj. Kad je ugledao McAllistera, šerif Malloy podigne ruku u znak pozdrava.

McAllister skrenu konja i sjase.

— Gle, gle! Još si živ! — reče Malloy.

— Jedva.

— Drago mi je da te vidim živa, momče. — Šerifov je pogled proučavao McAllisterovu otrcanu i zakrpanu odjeću. — Kako je bilo u paklu? — upita napokon.

— Paklenski.

— Vidim.

— Sve ću vam potanko ispričati kad ću imati vremena — obeća mu McAllister — ali sada moram završiti posao koji ne trpi odlaganja.

— Znam, misliš na Forstera.

McAllister klimnu glavom, pa upita:

— Je li stigao u grad?

— Da. — Kad se Remington okrenuo, da pade, doda: — Bolje da mi predaš revolver, momče, prije nego dođe do gušve.

McAllister zastane, pa se vrati korak do Malloya i pogleda ga u oči.

— Ovaj put ne predajem revolver. Šerife.

Malloy ga je trenutak ozbiljno promatrao, onda reče:

— Mogao bih ti ga oduzeti silom.

— Ne, ne biste — vrlo tiho odvrati McAllister.

Nasta tajac. Malloy proguta slinu, pa reče:

— Možda i ne bih, ali još uvijek mogu pokušati.

— Došao sam u grad da obavim posao koji vi ne možete, Malloy. U pitanju je pravda to dobro znate. Da Forstera prostrijelim, i s leđa, još bih je zadovoljio; i to dobro znate. Ne-

mojte me, molim vas, natjerati da učinim nešto za što bih s poslije kajao.

Malloy se jedva primjerno nasmiješi.

— Mislim da se čovjek ne smije bojati istine. A ti, momče, zboriš istinu, o tome nema dvojbe. Mogu te jedino upozoriti da se čuvaš. Ne bih volio da te moram svojim rukama pokopati.

— Ne brinite, čuvat ću se. I... hvala!

— Nema na čemu.

— Učinite mi uslugu i smjestite negdje moga konja. Smalaksava od umora.

— Ne boj se, ja ću se za nj pobrinuti. A Forster je u banci.

Jedva je McAllister izašao iz Malloyeva vidokruga kad još jedan jahat dogalopira u grad, isto iz smjera prerije, preko potoka. Kad je prohurio mimo šerifa, Malloy prepozna Dicea Grottena. Šerif priveže konja za svoje privezište pred uredom. Konj može malo i pričekati, pomisli, umorstvo ne može. Prebacio je revolver na desni bok i krenuo.

Tog trena kad se šerif uputio niz ulicu, začu se topot i trećeg konja, iz istoga smjera. Stane i okrene se. Tog jahača nije poznavao. Vidio ga je prvi put: Crnac na doratu, a za njim na konopu privezan riđan. Učinio mu se nevažan, pa pođe dalje.

Stranac projaha mimo i šerif zamijeti da su oba konja iscrpljena od dugo putovanja i to ga začudi. Crnac odlaše gotovo do banke i skoči sa sedla. Nehajno je ušao u neki prolaz i tu se pritajio. Šerif se još više začudi. Tada začuše kako McAllister glasno viknu:

— Forsteru!

Muškarac zastane i znatiželjno se okrene. Kad ugleda tko ga zove, ukoči se.

— Ti!

— Da, ja! Došao sam osvetiti Hardinga.

Nekoliko rijetkih prolaznika koji su se tu našli u podnevnoj vrućini nije se na njih upće osvrtao.

— Ne poznam nikakva Hardinga — odvrati Forster hladnokrvno.

— Nećeš ga ni upoznati!

Forster je u lijevoj ruci nosio kožnatu torbu, a desna mu bijaše slobodna. Kad je s njom zamahnuo, McAllister pod kaputićem ugleda bijelu dršku kolta.

— Ne znam ni o čemu to trabunjaš, McAllisteru.

— I ne moraš. Jedino moraš povući i zapucati. Jer, ne povučeš li, ubit ću te na mjestu.

— U ovom gradu vladaju red i zakon. Ubiješ li me, objesit će te.

— Za tebe sada postoji samo jedan zakon, Forsteru, o kojem moraš voditi računa, a to sam ja!

Čim ih šerif ugleda primijeti i Dicea Grottena, kako stoji za uglom jedne kuće. McAllister ga nije mogao vidjeti. Tog trena Grotten izvuče revolver i povuče otklonac, pa ga uperi prema McAllisteru. Šerif izvuče revolver i potrči što je brže mogao, i počne zvati McAllistera.

Činilo se kao da se sve zbilo istog trena.

Grotten se okrene, a Crnac istrči iz prolaza s revolverom u ruci, nacilja i opali. Grotten se zavrti na mjestu i počne padati, ali i pripuca. Šerif vidje kako zrna pršte pod nogama Crnca a jedan udari u zid iza njega. Crnac opali ponovo, pa još jednom. Grotten nekoliko puta trzne nogama i ostane nepomičan. Šerif uspori, osjetivši veliko olakšanje, i počne nešto vikati.

Začudo, koliko je god bio vičan takvim situacijama, Forster nije iskoristio priliku. Ostao je osupnut, nepomičan sve vrijeme pucnjave, možda i zato što je bio svjestan da ga McAllister drži na oku, a možda i iz drugog razloga. No, nije učinio ni najmanji pokret.

— Malloy, uhitite odmah ovog čovjeka! Prijeti da će me ubiti — poviče Forster čim je ugledao šerifa.

— Ne usudujem se. Crnac me drži na nišanu — odgovori lukavo.

Sam mu se široko osmjehne i uperi u nj revolver.

Forster je problijedio od straha.

— Ne mogu ništa protiv dvojice. To nije fer borba — poviče.

— Ne boj se! To nije moja borba. Ja sam samo jamac da će borba biti poštena. Eto, za to sam se već i pobrinuo — dobaci mu Sam.

Forster odloži torbu na zemlju i uspravi se. Odjednom se doimao sabran i hladnokrvan. Znao je da mu nema druge nego da prihvati borbu.

— Dobro. Dobit ćeš što tražiš, McAllisteru! Ubit ću te jer to i želiš!

Ulica je sada bila pusta i tiha.

McAllister je stajao uspravno, ruku poduprtih o bokove, Forster malčice pognuto. Remington je znao da je Forster brz revolvleraš i da bi mogao biti brži od njega, ali natrag se više nije moglo.

Forster je odgađao trenutak obračuna računajući da će to razjariti McAllistera. Svaki od njih se pitao kakvu li će metodu upotrijebiti protivnik. Hoće li ostati na mjestu, ili će odskočiti? Hoće li promijeniti položaj pošto opali prvi hitac? A ako odskoči, na koju će stranu? Znali su: i najmanje oklijevanje i kolebanje može se platiti glavom.

Najednom, Forster se trgnu cijelim tijelom i njegov revolver poskoči kao živi stvor, pa mu se nade uz bok. Povukao je revolver i opalio, bacio se ulijevo i ponovo opalio i bacio se na zemlju, tako da je ležao ploštimize s ispruženom rukom. Prvi mu hitac promaši metu, a Forsterov treći propara mu debelo meso.

Udaljenost je zabrinjavala Forstera. Domet je bio predalek. Odjeknu i njegov četvrti hitac i zapraši udesno od McAllistera, koji je sada pomno naciljao na protivnika.

Opali.

Forster poskoči, posrne korak unatrag, ustiju širom otvorenih od prepaštili. Kad je ponovo uperio revolver na McAllistera, podigao ga je s takvom mukom kao da u njem ima tisuću kila. Lice mu se iskrivilo od napora, usne se ukočeno iskrebile, a zubi iskesili kao u životinje koja reži ustrašena. Palac je potezao otklonac s teškom mukom. Napor je bio toliko težak da je Forster učinio još jedan korak u posrtaju.

McAllister ponovo opali.

Forster tresnu na leđa, a revolver mu opali u zrak. Dva puta se trgnuo, a potom primirio, širom otvorenih usta i razgolačenih očiju.

McAllister ostade nepomičan uzdignute glave i zabezeknut. Bio je preumoran i činilo se da je tog trena želio jedino spavati.

Noge su zatabanale po prašini. Okrenuo se na bok, poduprevši se na dršku revolvera, i ugledao Sama i Malloya. Sam je još uvijek u ruci držao revolver iz kojeg se vljugao plavičasti

dim. Tek sada shvati da je Sam ustrijelio Grottena.

— Hvala, Same.

— Sad smo kvit.

Malloy prođe mimo njih i dobro osmotri Forstera, koji je ležao na zemlji.

— Ovaj je i službeno mrtav — izjavi, pa se vrati do Sama i McAllistera.

— Jesmo li uhićeni, šerife? — upita McAllister dok se pridizao.

— Sutra ujutro ćete pred suca — ozbiljno će Malloy, pa nastavi: — Pet dolara globe zbog nošenja oružja. Sada ću pokupiti vaše revolvare, gospodo.

Otkopčali su opasače i predali ih šerifu. Malloy se okrenuo i pošao prema svom uredu. Na putu vidješe kako je stao da razgovara s čovjekom u crnom koji je prišao žurnim korakom, izvadio centimetar iz džepa i počeo mjeriti Grottena.

— Što sada namjeravaš, Same? — upita McAllister druga.

— Spavati, i to tjedan dana.

— I ja, ali najprije ću smazati golem juneći odrezak s pečenim krumpirom.

— Pridružiti ću ti se, ako uspijem ostati budan.

Sam je pričao kako će sakupiti goniče, vratiti se u dolinu i skupiti rastrkano stado i sve druge odbjegle krave koje nađe u dolini i pripojiti ih Struthersovu stadu.

— Možda bih morao brzojaviti pukovniku. Zacijelo misli da uživamo u lagodnu životu u San Francisku od novaca koje smo dobili od prodaje njegovih krava.

McAllister, kao da ga nije slušao, reče uz smijeh.

— Ako nemaš ništa protiv, ja ću se malo ovdje odmoriti i razonoditi.

Dražesna djevojka koja je gledala u njega bila je vrlo lijepa, a njen pogled budio je veliku nadu.

KRAJ

DOGODILO SE U SUMRAK

Kad smo se pojavili, dočeka nas je neobičan prizor. Prije ceste što se odvajala u bukovu šumicu sjedio je na konju neki čovjek s puškom u sedlu. Progovorio je, i to vrlo jasno, kad smo mu se bili približili.

— Natrag! — reče.

Ali moj ujak Abner nije okrenuo konja. Samo je pritegnuo ričana i mirno pogledao u čovjeka koji ga je pokušao spriječiti u prolazu.

— Čini se da si ti tu neka budža — reče.

— Okrenite konje ili će biti zla!

— Navikao sam ti ja na zlo — odvratiti ujak. — Slabi ti je to razlog.

— Sad mi je dosta! — poviče čovjek s puškom. — Natrag!

Abner ga je razgledao od pete do glave. — Ma nemoj! Baš si navalio... Pa zar su ceste u Virginiji zaposjednute?

— Ne sve, samo ova — odgovori čovjek s puškom.

— Ne bih baš rekao — otpovrže pak ujak Abner i podbovši konja ostrugom krene na sporednu cestu.

Čovjek na konju izvukao je naglo pušku pa sam začuo kako je škljocnulo. Zacijelo je i Abner čuo ali nije se osvrnuo. Začuh njegov glas koji je bio sušta stvarnost:

— Kreni samo, Martine, ja ću te već sustići.

Čovjek na konju uperio je u ujaka pušku ali nije pucao. Ima takvih ljudi: odluče da zapovijedaju ali kad ih netko ne posluša ne znaju što da učine. Ovaj je bio naumio da svakome zaprijeti ali ne i da puca. Što se mene tiče htio sam poslušati ujaka, no čovjek s puškom se naglo odlučio:

— Čekajte! — poviče — Ako ide jedan neka ide i drugi!

U ovim brdima sumrak dugo traje. Sunce zađe ali dan se još zadrži. To je neki kobni, nejasni, kao vilinski dan, kao da svanjuje u sutonu. Na zemlji se još zadržava svjetlo, ali kao da ono ne dolazi od sunca. Svjetlo se prostire posvuda, kao da se zemlja sama od sebe osvjetljava.

Zvijezde još nisu izašle. Daleko gore negdje je mjesec no svjetlost ne potječe ni od njega. Vjerar je zahtio; zrak je blag a s polja dolazi mionirisa kao da je puno parfema. Iščekli su zvuci dana i danjih bića a počinju zvukovi noći i noćnih stvorenja. Kozodoj počinje svoju tužnu pjesmu. Još je nevidljiv.

To je nerazgovjetan svijet koji teško možemo shvatiti mi ljudi sunca. Taj nas dio dana plaši. Svaki čovjek koji se nađe u suton zašuti.

Krenuli smo na sporednu cestu. zapravo kolski put koji je tu i tamo bio obrašten travom. Vidjelo se odmah da je zapušten. Dok smo se kretali putem gotovo se i nije čulo udaranja konjskih kopita. Tek kad smo zašli u šumicu počelo je šuštanje suhog lišća. Abner je išao prvi i možda i nije znao da sam i ja pošao za njim. Možda je mislio da je iza njega čovjek s puškom koji je ustvari išao iza mene. Nisam znao kamo krećemo. Imao sam samo osjećaj da bi me svakog trenutka netko mogao skinuti sa sedla metkom ili nožem. Poznavajući ujaka Abnera znao sam da on kreće ususret doživljajima koji baš nisu za ljude slabih živaca.

Zatim sam začuo neki zvuk, ustvari neku zbrku zvukova, kao da negdje pred nama ili sa strane kopati. Uz topot konja po suhome lišću sve se jašnije čuo zveket pijuka i lopata. Mogao sam uskoro razabrati da ti zvukovi dolaze

s desne strane u bukovoj šumici. Nešto kasnije spazio sam dvojicu kako kopaju između drveća. Jedan je upravo zamahnuo pijukom a drugi je bio sagnut i lopatom je kupio zemlju. Ova su dvojica kopala jamu. Mora da su malo prije počeli raditi jer tek je nešto zemlje bilo iskopano. No, kraj njih bila je velika hrpa suhog lišća što su ga skupili. Vidio sam da je lišće skupljeno s mjesta koje bi lako moglo naginati na pomisao da se ovdje kopa grob. Kako je taj budući grob bio okomito postavljen na kolski put kojim smo dolazili, kopačima sam mogao vidjeti samo leđa. Kopači su bili u košuljama a po leđima i ramenima pale su im prve mrlje mraka. Zemlja je bila tvrda i sada smo dobro čuli žestoke udarce pijuka i teško disanje pri svakom zamahu.

Pratio sam pogledom i Abnera koji se nije zaustavio nego je lagano kretao naprijed. Kolski put je na ovome mjestu zaokretao prema livadi. Začuo sam rzanje konja i topot kopita. Kad smo stigli do livade ugledali smo desetak ljudi.

Neću tako lako zaboraviti ovaj prizor. Stabla su bila prilično ogoljena, kao da ih je okresao neki doseljenik, pa je vilinski suton mogao lakše prodirati u šumicu. Neki su ljudi stajali naokolo, neki sjedili na oborenim stablima a neki na sedlima. Iznad svih njih kao da je lebdjelo očekivanje da se nešto mora završiti.

Jedan postariji čovjek, sav u sjedinama, pušio je lulu odbijajući dimove poput male lokomotive; drugi se dohvaćao neke grane i stao je pomnu obdjelavati nožem kao da će joj ući u dušu; a jedan je noktom urezivao slova na sedlu.

Bila je to kao neka nepomična slika, no kad je moj ujak ušao među njih kao da su svi odjednom oživjeli. Iznenađeni potražili su prvi zaklon i izvadili oružje. Jedan je od njih pozvao našeg pratioca koji je odgalopirao naprijed. Ova pomutnja trajala je kraće vrijeme. Prosijedi čovjek s lulom izgovorio je ujakovo ime i kao da mu je pao kamen sa srca. Ujakovo ime išlo je od usta do usta. Dotle ih je ujak ispitivački promatrao.

— Gle, Lemuel Arnold — reče ujak — pa Nicholas Vance i ti, Hiram Ward!

Kad sam začuo ta imena i prezimena prisjetio sam se tko su ti ljudi. Ward je bio onaj koji je pušio lulu. Stari stočar. Uz njega su bila dva njegova zakupnika. Njihova je zemlja bila posve bluzu visokih planina. Ovaj položaj bio je uzrok što se u njihovim odnosima održao neki feudalni odnos ali i stanovita nezavisnost u djelovanju. Bijašu oni tik uz granicu i zbog toga prepušteni sami sebi pa su se i sami brinuli o sebi. A treba reći i to da su se o sebi brinuli odlučno i hrabro.

Njihovi su očevi proširili granicu sjeverno i istočno i nisu dopuštali nikome da im oduzme te komade zemlje. Borili su se protiv pljačkaša i uljeza očajno, na svoj način, svojim oružjem. Borili su se nesmiljeno i žestoko, moglo bi se reći oko za oko, zub za zub, i svakog su pljačkaša ljudski udesili. Bili su snažniji od tih grubijana, bili su krvaviji, jače su udarali. Ti pljačkaši i uljezi za njihov pojam bili su Indijanci koji su nakon nekog vremena odustali od borbi te ratno poprište prebacili više na jug u Kentucky.

Neki su povjesničari optuživali ove ljude zbog okrutnosti i naklapali o humanom načinu ratovanja; no oni su to pisali čuvajući svoje prepoštovane u civilizaciji koju su gradili upravo ovi ljudi. Zbog toga su sva ta njihova pisanja čista šupljina.

— Abner — reče Ward — daj da porazgovaramo kao ljudi, otvoreno. Moramo tu srediti neke račune s kradljivcima stoke i ne želimo da se bilo tko miješa u to. Krađa stoke i ubojstva to mora jednom zauvijek prestati među ovim brdima. Nama je dosta svega toga...

— U redu — odvrati moj ujak — pa ja sam posljednji čovjek u Virginiji koji se s tim ne bi složio. Svima nam je toga navrh glave i svi smo odlučili da to mora prestati. Ali kako vi to mislite završiti?

— Konopcem! — reče Ward.

— To je dobar način ako je izveden i na pravedan način.

— Što misliš pod time: pravedan način? — reče Ward.

— Pa ja mislim — počne moj ujak — da smo se svi složili da kradljivce treba kazniti ali dali smo i riječ na kakav način ćemo to učiniti. Ja bih sad htio da kradljivce kaznite ali bih htio i održati svoju riječ.

— Ma o kakvoj se to riječi radi?

— I vi ste je dali — reče Abner. — Svi ste je vi dali. Sjetite se da su nam očevi došli do zaključka da neće moći iskorijeniti zločince i kradljivce ako svatko od nas uzme pravdu u svoje ruke. Sjetite se da su se dogovorili na koji će način kažnjavati krtvice. A mi smo potvrdili svojom riječi njihove zaključke. Obećali smo im; a ja sa svoje strane ne želim kršiti obećanje.

Wardovo lice postade zamišljeno no ne za dugo.

— K vragu! — izusti. — Pa valjda ne misliš na zakon?

— Nazivaj ti to kako želiš — odgovori Abner — ali ja govorim o dogovoru prema kojem se određena stvar radi na određeni način.

Ward je zavrteo glavom i zakolutao očima.

— E pa u redu — reče — onda ćemo mi tu cijelu stvar učiniti na naš određeni način.

Moj se ujak zamislio.

— Ako je tako — izusti — onda ćete nanijeti nepravdu nedužnim ljudima.

— Zar ti misliš da su ova dvojica, ovi varalice, Shifflet i Twigs nedužni?

Ward je pokazao na dvojicu koja su stajala pod drvećem. Moj ujak Abner dobro ih je pogledao, od pete do glave.

— Ne, nisam mislio baš ovu dvojicu — odgovori. — U stvari razmišljam o tome što se može dogoditi kad ljudi kao što su Lemuel Arnold i Nicholas Vance krše zakon. Jasno je da će mnogi ljudi slijediti vaš primjer. I oni će štitići svoju sigurnost, naravno. I oni će se obraniti od pljačke, od krađe i ubojstava. Ali tad više nema zakona. Jer tada će se naći ljudi koji će tražiti svoje pravo da pljačkaju i ubijaju. Oni, ako su jaki, znat će da im nitko ništa ne može. A mnogi nedužni ostali će nezaštićeni.

Upamtio sam te riječi i još ih danas pamtim. Do tada nisam tako mislio o linču. No ovi ljudi ovdje koji su se spremali da izvrše smrtnu kaznu

primili su ujakove riječi prilično hladno.

— Abner — reče Ward — nije nam ni na kraj pameti da raspravljamo s tobom o tim stvarima. Ima trenutaka kad čovjek mora uzeti zakon u svoje ruke i tako ga krojiti. Znaš da živimo ovdje u podnožju planina. Krađu nam stoku i vode je do granice i prebacuju u Maryland. Već smo siti toga da ih stalno zaustavljamo. Ne želimo da naša imovina i naši životi budu u rukama nekolicine đavola. Odlučili smo da ih uhvatimo i objesimo o prvo drvo. Nismo tražili da dođeš i da kažeš svoje mišljenje o tome. Ti si sam banuo. A ako se bojiš prekršiti zakon, onda ti je najbolje da se vratiš jer mi ćemo zakon prekršiti, ako se uopće može reći da ćemo prekršiti zakon time što ćemo objesiti ubojice i kradljivce.

Iznenadilo me kako je na to reagirao moj ujak.

— U redu — reče on — ako se zakon mora prekršiti, onda ja ostajem da vam pomognem.

— U redu — reče Ward. — Ali nemoj se predomisliti. Ako si izabrao da ostaneš, onda se ponašaj kao i svi mi ostali.

— Pa to i namjeravam. Ništa drugo nego to — odgovori Abner. — Ali ipak moram vam nešto reći: svi ste vi ipak u velikoj prednosti preda mnom.

— U kakvoj prednosti, Abner? — upita Ward.

— Prednost — otpovrže ujak — sastoji se u tome što ste vi svi čuli optužbu protiv ove dvojice a ja nisam. Vi točno znate zašto ih vješamo. A ja ne znam.

— Ako je u tome naša prednost, Abner — odgovori Ward — onda ćeš i ti saznati sve što treba. Ti znaš i sam koliko je bilo krađa goveda u našem kraju. Svi smo se sastali i zaključili da nitko ne smije ni primirisati u ove krajeve bez vodiča kojeg mi ne poznajemo. I baš tog dana dođe mi jedan moj čovjek i javi da je vidio stado od stotinjak volova na cesti. Zaustavio sam stado i znaš tko su bili goniči? Upravo ova dvojica. Upitao sam ih da li je to stado njihovo a oni su mi odgovorili da ne pripada njima nego da su oni najmljenski da stado dopreme u

Maryland. Prvi put sam vidio tu dvojicu, a budući da su odgovarali tako da su samo kveli, počeo sam u njih sumnati. Upitao sam ih kako se zove čovjek koji ih je unajmio. Na to su mi odgovorili da to nije moj posao i nastavili put. Naravno da sam podigao sve ljude u okolici, pa smo ovu dvojicu brzo sustigli i stjerali stado na polje. Rekli smo ovoj dvojici da neće ni koraka dalje sve dok ne saznamo čije je to stado. Tada smo na cesti sreli Bowersa.

Ward se okrene i pokaže na čovjeka koji je držao lopatu.

Poznavao sam tog Bowersa. Bio je on otpremnik, tu i tamo zadužen, stalno je kupovao i prodavao no uvijek je nekako plivao na površini.

— On nam je ispričao živu istinu. Sinoć je on pošao do Stonea da pogleda krdo Danilea Coopmana. Čuo je da neki stočar s tvoje zemlje, Abner, želi kupiti stoku. Bowers je namjeravao stići do Coopmana predveče. Krenuo je prečacem pješice preko planine i na tome putu spazio je jahača. Bio je jahao na suprotnoj kosi i dobro promatrao dolinu u kojoj se nalazi Coopmanova kuća. Neznamac je odjahao a Bowers se spustio niz kosu do Coopmanove kuće. Coopmana nije bilo a vrata su bila otvorena. Bowersu se činilo kao da je Coopman bio tu malo prije i da će se sad na vratiti. U kući nije bilo nikoga jer je Coopmanova žena otišla bila u posjet svojoj kćeri preko planine.

— Bowers je pomislio da Coopman vjerojatno pokazuje stado onom čovjeku što ga je na tren vidio na suprotnoj kosi. Moglo bi biti da je taj čovjek bio na takvom mjestu da se samo on mogao vidjeti a Coopman je bio s druge strane nešto niže. Bowers se uputio prema pašnjaku. Nadao se da će tamo negdje naići na Coopmana, ali nije našao ni njega ni stado. Vratio se u kuću i odlučio da pričeka dok se Coopman ne vrati. Sjeo je na verandi i nakon nekog vremena, onako promatrajući iz dosade, ustanovio da je netko oribao verandu i da se pod još nije osušio. Pogledao je bolje i vidio da je pod verande oriban samo na jednome mjestu. Čemu bi Coopman išao ribati pod? A kad bi ga i ribao

zašto bi to činio samo na jednom mjestu? Zašto ne bi oribao čitav pod? Pošao je u istraživanje i ustanovio da je dovratnik oštećen. Nije mu mnogo trebalo pa da spozna da je to oštećenje izazvao metak.

— Naravno da se Bowers zbog toga uzbudio. Otišao je u dvorište i spazio trag kotača kola. Trag je vodio do ceste. U korovu je zasvjetlucio Coopmanov sat. Pokupio ga je i stavio u džep. Bio je to veliki srebrni sat s urezanim Coopmanovim imenom. Bowers je slijedio dalje trag i ustanovio da je i stoka bila krenula također na cestu. No, bližila se već noć pa se Bowers nije odlučio da krene dalje. U staji je bio Coopmanov konj pa ga je Bowers osedlao i vratio se kući. Rano izjutra Coopman je stao slijediti trag goveda ali kao da se izgubilo. Tu smo ga mi sreli.

— A što na sve to kažu Shifflet i Twiggs? — upita Abner.

— Ništa — odgovori Ward. — Njih dvojica ne znaju što nam je Bowers govorio.

— Da li Shifflet i Twiggs poznaju Bowersa? — upita Abner.

— Nemaam pojma — odvrati Ward. Kad smo ih zaustavili imali su tako pogane jezike da smo im morali začepiti usta.

— To je sve? — reče Abner.

— Ne! — počeo Ward. — Pa zar misliš da bi vješali ove ljude zbog toga? Nakon Bowersove priče bili smo uvjereni da su Shifflet i Twiggs ubili Daniela Coopmana i da su oteli njegovu stoku. No, htjeli smo u to biti sigurni i zato smo željeli ustanoviti što su ova dvojica učinili s Coopmanovim tijelom nakon ubojstva i što su učinili s kolima. Slijedili smo trag sve do rijeke. Na drugoj strani smo ustanovili da su tamo tragovi kola i da je stoka gonjena niz rijeku, po prilici pola milje kroz šumu. I na kraju, tamo gdje rijeka zavija, pronašli smo gdje su ova dva đavola prenoćila.

— Vidjeli smo da je trava bila spaljena ali nije ostalo ništa pepela od te vatre. Oko dvanaest stopa od mjesta gdje je vatra bila gorjela pronašli smo pepeo koji je ovamo bio prenijet lopatama ali se dobro vidjelo da je netko htio taj pepeo sakriti. Još smo

Jednom pregledali bivše ognjište i ustanovili da je u središtu gdje je gorjela vatra netko lopatom počistio zemlju i samo su na rubovima još ostali tragovi pepela. Nedaleko tih ostataka vatre obala rijeke se spuštala pa smo pošli da vidimo što bi se na obali moglo naći. Učinilo nam se kao da se na dnu rijeke nalaze neke stvari pa smo na brzinu napravili manji splav od trupaca i otišnuli se od obale. Budući da smo ponijeli pedužu čaklju uspjele nam se zaustaviti i tada smo spazili ostatke kolaskog okova. Uspjeli smo izvući željezne obruče i ostale željezne dijelove na kojima su bili još vidljivi tragovi vatre. Tada smo na čaklju prikvačili mali kabao i spomoću njega nagrabili ostatke koje još voda nije odnijela. I što smo izvukli? Komade pougljenjelog drva, nekoliko dugmadi, kape i — komadiće kostiju...

Ward zastade.

— Kad smo vidjeli te kosti odmah smo krenuli da svršimo s ovim gadovima.

Ujak je slušao vrlo pažljivo kao da važe svaku pojedinu riječ.

— Koliko su Twiggs i Shifflet dobili novaca? — upita ujak. — Jesu li vam to rekli, kad se ih zaustavili?

— Što se toga tiče — reče Ward — i tu su se dobro zapetljali. Kad smo ovu dvojicu pregledali, pronašli smo kod Shiffleta novčarku sa sto i petnaest dolara i nekoliko centa. To je bila novčarka Daniela Coopmana. U njenoj podstavi našli smo jednu staru potvrdu. Kad smo Shiffleta pitali odakle imu to, odgovorio je da su petnaest dolara sa sitnišom njegovi, a onih sto dolara dobio je od čovjeka koji ih je unajmio da dovedu stado. Također je spomenuo da novčarka nije njegova nego od istog čovjeka. Taj da im je rekao, kad je plaćao, da mogu uzeti i novčarku zajedno s novcem.

— Ali tko je taj čovjek?

— Ova dva prokletnika ne žele reći ni slova.

— Zašto?

— Zašto? Zašto? — Ward je izgubio smjerenje. — Pa k vragu, zato što taj čovjek uopće ne postoji! Sve su to izmislili. Mislim da je svakome jasno da su oni krivci i to jedini. Svi su dokazi protiv njih!

— Da — odvrati ujak — potraži tebe ovisi od načina kako se počne istraživati. Prilično je opasan put do istine. Često te neka sitnica može navesti na krivi put i tada stvaraš krive zaključke. Često kad si na pol puta, pa se zbog neke nevažne stvari vratiš na početak, tada ustanoviš da si već na početku napravio neki krivi zaključak. Ali ako to ne primijetiš, ako sam ne dođeš k pameti, ne vrijedi ništa govoriti. Ako takvome nekome počne govoriti da nema pravo, taj će svoj sugovornika proglasiti ludim. Tako je to...

— Ali u ovom slučaju nema nikakvih drugih putova. — reče Ward.

— U svakom slučaju postoje dva puta — odvrati Abner. — Naime, ili je osumnjičeni kriv ili je nedužan. Ti si počeo tako da si unaprijed Shiffleta i Twiggsa smatrao krivima. A što bi bilo da si pošao drugim putem?

— Da, što bi bilo?

— Vidiš — nastavi Abner — zaustavili ste Shiffleta i Twiggsa na cesti sa stadom Daniela Coopmana. Oni su rekli da ih je neki čovjek unajmio da tu stoku dotjeraju u Maryland. U to si povjerovao i pokušao pronaći tog čovjeka. Našao si Bowersa.

Bowers je postao blijed kao krpa.

— Abner, što to govoriš! — izusti Bowers.

Ali moj je ujak inače bio nesmiljen u takvim stvarima. Uvijek je htio da sve bude izvedeno na čistac.

— Što sam time htio reći?

Zavladala je šutnja. Polako su se svi stali okretati prema čovjeku koji je stajao kraj rake držeći lopatu. Ruke su mu se tresle.

— Ali što sad želiš izvesti, Abner? — upita Ward.

— Želim samo utvrditi činjenice — nastavi ujak. — Netko je ubio Daniela Coopmana i odveo njegovu stado. Nakon toga spatio mu je i tijelo i kola. Ostatke je pobacao u rijeku... Ali ja se pitam: tko je to sve učinio?... Jesu li to učinili ljudi koji su odveli Coopmanovu stoku, ili čovjek koji je jahao na Coopmanovom konju i u svom džepu imao Coopmanov sat?

Ward se iznenadi.

— Uvijek postoje dva puta i dva načina da se nešto dokaže. A što go-

voru ovaj moj način? Čovjek koji je ubio Coopmana pobojavao se da ga ne nađu sa stokom. Zbog toga je i unajmio Twiggsa i Shiffleta da stoku odvedu u Maryland. On nije krenuo s njima nego ih je pratio drugim putem.

— Ali zašto? Kako? — upita Ward.

— Upitat ćemo ga — odvrati moj ujak. — On se nalazi ovdje, vidite da je želio drugome iskopati grob. On će nam lijepo objasniti kako je došao do konja, kako je došao do sata i kako je našao Shiffleta i Twiggsa.

Pogledao sam u lice Jacoba Bowersa. Ni kapi krvi u njemu.

— Nije istina, nije istina, nije istina — ponavljao je Bowers mehanički, suha grla.

Ujak je bio zaista nesmiljen. Njegov drugi način razmišljanja kojim je pošao, za razliku od Wardovog, sada se pokazao kao ispravnim. Jacob Bowers odbacio je lopatu koja je sablasno odjeknula među bukvama. Sad više nije mogao ni govoriti. Kao da mu je neka bijela pjena navirala na kutove usnica. Imao sam osjećaj da bi mu kap vode bila spas.

Oko očajnika stali su se skupljati ostali. Kao da su ga htjeli zaokružiti da ne bi mogao pobjeći.

— Pa, ako ćemo pravo, on je krivac! — reče netko naglo iz gomile.

Drugi se približi Bowersu na korak. U ruci je držao povelik komad

užeta. Ne, ujak presiječe njegovu namjeru.

— Jeste li sigurni da je Bowers krivac? — reče.

— Naravno — svi će u jedan glas. — Sad imamo dokazi!

— Ne znam — počeo ujak. — Ja sam samo pokušao čitavu stvar gledati s drugog ugla nego što je to učinio Ward, zar ne? Ja sam samo dokazao da nas neke činjenice mogu navesti na drugi zaključak ako, naime, počnete na početku krivo. Vidite, Bowers je rekao da je vidio nekog čovjeka na kosi iznad kuće Daniela Coopmana. Naravno, ako taj čovjek postoji, onda on može i potvrditi da Bowers nije ubio Coopmana i da je sve što je rekao samo čista istina.

Svi su se na to nasmijali.

— Naravno — reče jedan iz gomile ali je jasno da je Bowers izmislio tog čovjeka kad je pričao svoju priču. Izgledalo je uvjerljivo. Osim Bowersa i Coopmana nikog nije bilo. Sad je to jasno!

Ujak se uspravi na sedlu. Glas mu je bio čvrst, snažan, jak i neumoljiv.

— Ništa nije jasno! Jer ja sam tada projahao onim putem i ja sam vidio Bowersa!

Svi su se pokunjili i — odveli Shiffleta i Twiggsa na sud koji će utvrditi tko je u ovom slučaju ubio Coopmana.

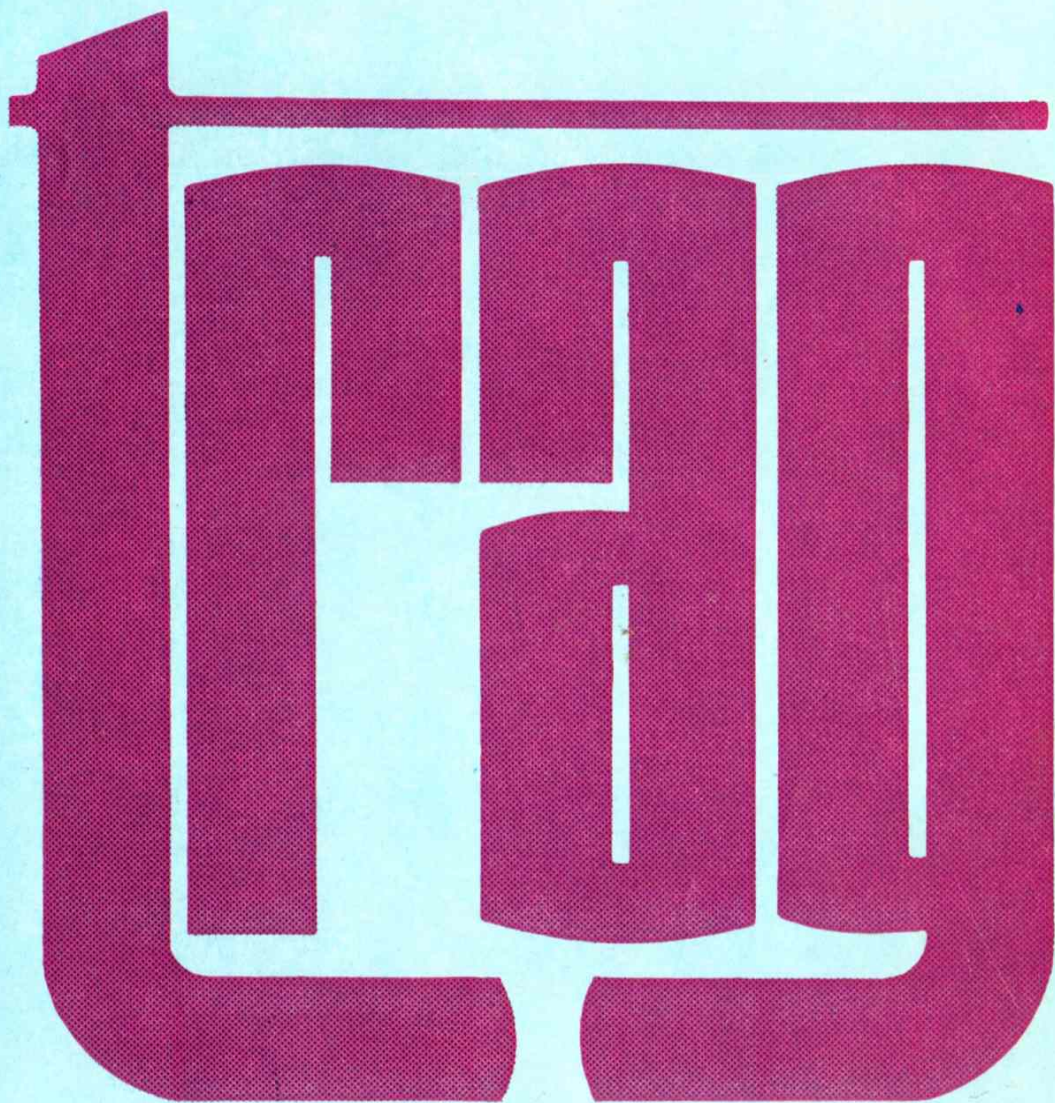
DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

62. D. Dean: VATRENA OSVETA
63. J. Gilmoor: LOV NA SVJEDOKE
64. C. Hunter: ALI TADA SE POJAVIO SAM
65. F. Glaser: VRIJEME OBRAČUNA
66. F. Short: NI PAKAO ME NEĆE
67. R. Ullman: JACKSONOV KLAN
68. G. Lord: TAJNI TOVAR
69. W. O'Connor: STOTINU DANA PAKLA
70. F. Short: SKINITE HULJU IZ SEDLA
71. A. C. Morgan: REVOLVERAŠI SU ČEKALI
72. L. L'Amour: BRACA SACKET
73. H. Werner: ZLOČIN OTACA
74. L. Waller: U OLOVNOJ OLUJI
75. C. Martin: IZASLANICI PAKLA
76. R. McLeod: TEŽAK PUT DO MEKSIKA
77. R. Hogan: OVAJ GRAD PRIPADA JESSUPOVIMA
78. S. C. Lawrence: TEKSAŠANIN
79. Paul Evan Lehman: PAKAO U NOVOM MEKSIKU
80. H. S. Sharon: DRUZINA SMRTI
81. L. Ernenwein: SNJEŽNI JAHACI
82. L. L'Amour: UTAH BLAINE
83. F. Short: ZAŠTITNIK IZ TEKSASA
84. Hal Warner: LESINARI TONTO BASINA
85. John Gilmoor: PAKLENA PJESMA PUSTINJE
86. William O'Connor: DVOBOJ S PRIJATELJEM
87. Al Cody: NA STRANI INDIJANACA
88. Jim Sheridan: NAMAMI VUKOVE U ZAMKU
89. H. S. Sharon: SMRTI U SUSRET
90. H. S. Sharon: ĐAVOLJI RANČ
91. Clay Hunter: USAMLJENIK S RIO BRAVA
92. Robert Ullman: MOHIKANINA DRUŽBA
93. H. S. Sharon: LOV NA DOLAR
94. Robert Ullman: ŠANSA ZA BENA
95. Shepard Rifkin: PUT KINGA FISHERA
96. L. L'Amour: DOLINA MIRA
97. H. Haton: KONJANICI IZ PAKLA
98. B. Arthur: DVA REVOLVERA
99. Dudley Dean: TVRD ORAH
100. D. B. Newton: POVRATAK OSVETNIKA
101. H. S. Sharon: OSVETA BUNTOVNIKA
102. H. S. Sharon: PLJAČKA U LOS ALAMOSU
103. J. T. Edson: ČOVJEK KALIBRA 44
104. Matt Chisholm: POBJEDA MCALLISTEROVIH
105. Lee Martin: ZLODUH SANTA RITA
106. Robert Ullman: KOLORADO KID
107. Bill Fargo: OTMJENI PLJAČKAŠI
108. Matt Chisholm: CRNI KAUBOJ

U PRIPREMI:

109. F. H. Cristian: DOUŠNIK

KOD VAŠEG PRODAVAČA NOVINA

**BIBLIOTEKA KRIMINALISTIČKO
— LJUBAVNIH ROMANA**